

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEK

900000018580

N I E U W E N
N E D E R L A N D S H E N
V O O R S C H R I F T B O E K ,

Alwaer onder vier honderd en thien zoo op maetgestelde als Rymloose VOORSHRIJTEN, veële schoone Leeringen, Zinspreuken en Zedelessen zyn te vinden, met eenige kortbeknoopte NIEUWJAERSBRIEVEN.

Waer zyn bygevoegt eenige korte Verhandelingen op de verbastering der Nederduytsche Tael, op de misnoeming van zommige Letteren, ende eenige noodwendige waerneemingen in de Spelkonst.

Alles zeer bekwaem voor de Schoolmeesters, Schoolmeesterssen ende de Leerlingen zelve.

Opgesteld ende by een vergadert door A. S. Schoolmeester der Stede van Cassel.

Nieuwen Druk, overzien ende verbeterd.

TOT VEURNE,
By J. J. BONHOMME, Boekdrukker. 1833.

KORT-BEGRYP

Der Verbeteringe nopens de Letterkonst
in deéze korte Aenmerkingen.

1. *D* At men de *G.* kwalijk noemt, zeer na op de wyze der Franschen; maer die moet genoemd worden ghe bladzyde 32, nog en vraegt geen *H* naer zig in de selvê Lettergreép, daer volge wat'er wil; maer schryft: dag, gegeéven, jagt, deugd, 56.
2. De *H.* moet sterk uyt de borst met eene toeaedeming uytgesproken worden, ha of he; en niet atse of hache, 34.-
3. *J.* is een medeklinker, en dies volgens oneygentlyk genoemd: lange *J* of voor-*I*; haeren rechten naem is *Je* 34 en 41.
4. De *V* is van gelyken een medeklinker, dus kwaelyk genoemd: enkel-*U* of voor-*U*, maer haeren naem is eygentlyk *Ve*, 35. Diens gebruyk met dat van de *U* klinker 46. Met de miastellingen. Ziet ook bladz. 55 en 56.
5. De *W.* is geen dobbel *U*, gelyk 'loude gebruyk leerde; maer is van kracht en naem *We*, gelyk de tweede lettergreép in trouwe 36 Byvoegsel 55.
6. De *Y.* behoort men geene wy te noemen; maer ii of ey gelyk de *Hollanders* en *Brabanders* 36. haer gebruyk 47. en Byvoegsel getal 53.
7. Dat men zeer oneygen eene *C.* stelt in goede *Nederduytsche* woorden, als: can, cleed, comt; maer moet noodzaekelyk eene *K* weézen, kan, kleeid, comt, enz. de natuerlyke kracht der *Tael* wyst het uyt. Maer anders is het met de *vremde* woorden, die men moet stellen cachet, coletie, eurieus, enz. 42.
8. De *D.* vraegt geene *T.* nuer zig; maer stelt: hand, tand, gebed, bid, mond, huyd, 39.
9. Bewys van dryderley zuiver e geluyd, een lang, een kort en een dobbel; alle dry gevonden in 'twoord *Zedeleer*. De lange voordeelig geteekent met een byklang é 39, en niet gedobbelt in béde, réden, léken, wézen, enz. gelyk vééle *Hollanders* Byvoegsel getal 50 en 51.
10. De *O.* moet nu inkel dan dobbel gestelt zyn 43.
11. De *Q.* by ons *Nederduytsche*, een onnoodig *Letter*, in welkers plaets *kw* ons dient. Byvoegsel getal 53.
12. De *S.* héeft haeren kláng gelyk dien van de *C.*, als blykt in: saffraen, seffens, simme, somme, sussen, enz. Dient ook op 't eynde der *Lettergreépen*, deés, wys, weés, 44.
13. De *T.* by ons van 'tzelve geluyd, als zy dat van de *C* héeft, als: aete, captie, enz. dan zyn 't altyd *vremde* woorden. 44.

OPDRAGT

AEN DE

Zeer Edele, Wyze ende Voorzienige Heeren

MYNHEEREN

HOOGBALLIU, (*)

EDELEN

ENDE

LEENMANNEN

van den Hove, Stede en Casselrye (.) van

CASSEL.

Edele, Wyze en

VOORZIENIGE HEEREN;

ZEer wel zegt eenen (a) *Wysfürst* zigen Heyden, ende naer hem den (b) Vertaelder van *Plutarchi* levens der acht doorluchtige *Roomsche* ende *Atheïsche* Mannen : *Dat den Mensch niet alleen voor zig zelfs; maer te gelyk voor synen Naesten ende het Vaderland* geboren is. Het welk ons niet alleen van den VADER DER NATURR, met de Ziele is ingestort; maer ook van alle menschen die naer de rechte

reden hebben geleëft, elk volgens zynen roep ende bekwaemigheyd in alle tyden achtervolgt is gewéest. Niet vremd voorwaer, wyl dit is, den eenigen tydelyken welstand des Werelds, hier door wordze in eene goede overeenstemming, gelyk eene welluydende (c) *Martzung* of een welbestierd Huysgezin (waer ider zynen last bekwaemelyk verrigt) onderhouden.

Hier om hebben zoo veële manhafte

(a) Opperlanddrost.

(.) Landstreef.

(a) Philosoph. (b) George de zelve Evêque de Maur, dans son Prologue. (c) Musique,

ende kloeke Mannen, hunne moedighyeyd, die zy ten deele hadden ontfangen, t'saemen met hun bloed ten besten gegeeven voor de bescherming ende nut huns *Vaderlands*; dit inzicht, heeft aen zes voornaeme (a) **Oberhoofden** der Stad *Calais*, in 't jaer 1347 hun leven doen verachten, om dat van hunne Borgeren te behouden, de welke **EDUARD III. Koning van Engeland**, met eene uytterste woede en grimmigheyd, naer bet van thien maenden beleg, alle door vuer en zweërd wilde doen vergaen; die nogtans te gelyk, met hunne yverige **Oberhoofden** / door het bidden van de bevruchte **PHILIPPA** [des gedachten **EDUARDS** Echtgenoot] zyn gespaert geweest. Om de zelve redenen, hebben zoo veel uytstekende Verstanden, schier hunnen geheelen redelyken levensloop versleten in 't schryven van Boeken, ider in de konsten waer zyn verstand, genegentheyd ofte amptelyk beroep toe strekten, op dat zy hunne tydgenooten ende Naekomelingen mogten dienst doen. 'T is even dit zelve wit, dat van **UU. EE. EDELE, WYZE** ende **ROEMWEERDE HEEREN** is beoogt ende niet min getroffen, als wannec **GYLIEDEN** als Bestierders ende Vaders van deëze *Landstreek* ofte *Casselrye*, **UU. EE.** als ten besten zyt geévende, voor diens Gemeynthe, geenen overlant, ongemakken, nog (b) **gebarrikeren** / daer toe ontziende, gelyk de ervaerentheyd ons dat naektelyk heeft vertoon, geduerende den voorleden zwaeren ende bedroefden Oorlog; zoo dat men **UU. EE.** menigmael eygen zaeken

heeft zien, ende nog ziet, ter zyden stellen om die van **UU. EE. Onderzaeten** te handhaeven. Ten anderen, door het bedienen des Rechts, aen alle menschen zeer hooglofelyk; zonder opzicht van Persoonen; in het voorstaen van Weduwen en Weezen; in het zweërd dat **UU. EE.** van den **ALDERHOOGSTEN** in de hand is gegeeven, zoo lof weërdig tot straffe der booswichten ende kwaeddoenders, ende te gelyk tot beschutting der onnoozelen, te gebruyken. Ende ten derden bedient **GYLIEDEN** niet minder de plicht van *Vader des Vaderlands*, in te bezorgen, dat de kleyne ende jonge scheutkens van **CHRISTIKERK** ['k meyne de Jonkheyd] worde gaede geslaegen : dit betuygen **UU. EE.** meermaels, ende nog onlangs wettelyke (c) **Bevelblycken** / door de welke gy de traeghe kinderen, beneffens de onachtzaeme Ouders niet alleenelyk aenstouwt, maer met dreyging van dadelyke straffe, tot haer lieder verbintnisse [van het gaen der Jonkheyd, tot die plaetsen, alwaer men de Christelyke Leening uytlegt] komt te dwingen.

Deëze ende voorgaende zaeken aen-gemerkt hebbende, zoo oordeele ik, dat naer het gevoelen des gedachten (d) **Bischof** en andere, volgens **UU. EE.** voorbeeld, ik naer myne (e) **behoefte** aen het *Vaderland* verbonden was, ende het kleyn Talent, dat my van den **HEERE** was toegevoegt, niet en diende in d'aerde te graven, maer ter winst by te zetten. Daerom is 't dat ik, tusschen myne menigvuldige bezigheden, mynen Speeltyd hebbe besteed in 't opstellen van

(a) Magistraeten. (b) Perykelen. (c) Ordonnantien. (d) Bischof. (e) Capaciteyt.

dit Boekken, ende kome dat aen UU. EE. EDELE ende VOORZIENIGE HEEREN, als een recht herstelling mynder hersen vruchten, met alle oodmoedige genegentheyd op te draegen, als aen myne OVRHEYD, aen wien ik grootelyks verbonden ben, om my eenigsins in myne schuldige pligt te beginnen kwyten, ende in de van UU. EE. zoo zeer behertigde Kinderzorgen eensdeels de behulpige hand te bieden; niet als een [a] *bezonder* ofte [b] *voornaem* [c] *werkung*; maer om te doen 't geene eenen der minste keukenknegten, ontrent de huys-houding is verrichtende; den welken, alhoewel zyn werk van zeer kleyn belang schynt te wezen, nogtans in de Huysbestiering, tot onderstand van den HUYSHOOFD dienstig is. Ende dat GYLIEDEN, EDELE ende WYZE HEEREN met eenen oogslag zoude weten, of dit Werksken de [d] *hoofdsaken* bezit, waer toe ik het aen UU. EE. opdrage, zoo is 't dat het in zig begrypt, meer dan vier honderd [e] *woorden* / dienstig voor de leerende, ende nu eerst Penhandhaevende Jonkheyd, gestelt op ieder Letter des A. B. C. welker stoffe bestact in een deel, uyt Gods H. SCHRIFT ende der HEYLIGE VADEREN, getrokken Leeringen, de welke in [f] *orden* / alom de [g] *soort* hebben: daer naer worden eenige Heylige ende Godminnende personen met hunne *Dugden*, ende diens loon, tot naervolging; beneffens andere met lasterlyke misdaden ende gebreken met de daer

op gevolgde straffe, tot schrik ende schroom uyt het H. SCHRIFT, ende uyt de [h] *Geschiedboeken* / voorgestelt. De [i] *betertingen* ende verdicht-selen der Heydenen, en zyn hier niet uytgelaeten; maer tot voordeel ende stichtinge op eenen [k] *zedeliken* zin gebragt. Ende ten lesten, met eene menigte van kortbeknoopte leerzaeme [l] *Zinspreken* ende goede Lessen der Wyze op Rym, vervult. Waer by vooraen is gevoegt, eene korte [m] *berhandeling* der misbruiken ontrent de *Nederduytsche Spelkonst*, met diens verbetering, gegrond op den aerd der zelve, het oordeel der Verstandige en welervaeren Taelkundige, ende eygen [n] *onderbinding*; zeer grievevelyk voor de opwassende Jonkheyd, de welke boven de Wetenschappen, daer uyt veële [o] *soort* ge Leeringen tot het [p] *zedelikh* ende Geestelyk leven kunnen trekken.

Wilt dan EDELE, WYZE ende BEROEMDE HEEREN myne kleyne [q] *aenbiebing* gunstelyk aennemmen, ende ten goede opvatten, dat ik UU. EE. Naemen, op 't hoofd van zoo gering een werksken heb durven zetten de welke wel verdienen op de uyt-muntenste Boekstukken van wakkere Verstanden, ten pronk te staen; maer ziet aen, dat ik heb hygezet, wat tot nog toe myn vernuft heeft konnen voortbrengen, ende mynen heel weynigen tyd heeft toegelaeten. Genoegt, UU. EE. bidde ik, met mynen goeden wille ende genegentheyd, ende laet dit, onder UU. EE. Naem-leserterming, als achter den diamanten

[a] Singulier. [b] Principael. [c] Instrument. [d] Qualiteyt. [e] Exempelen. [f] Prosa. [g] Presentie. [h] Historien. [i] Fabelen. [k] Moralen. [l] Sententien. [m] Tractat. [n] Experientien. [o] Profytige. [p] Morzel. [q] Presentatie.

schild van PALLAS, rusten, tegen d'aenstooten van die schaedelyke ende veelhoofdige *Hydra* [ik meyn het onverstand] met den alberispenden ende geluydbraekenden *Zoilus*; dan zullen deze hunne onredelyke (a) tochten intoomen, wanneer GYLIEDEN, dat een gunstig oog zult believeen aen te bieden, ende zult my alzoo ganschelyk

(b) *berplichten* / om allen den volgenden tyd van myn leven, nergens anders naer te trachten, dan in alle (c) *gelegentheden* / waer mynen staet ende (d) *bekwamigheden* zullen toelaeten, met hert ende pen te bewyzen dat ik [alhoewel onweerdig] op eene uytstekende (e) *Wijze* / en met alle behoорlyke ende nederige onderwerpinge, bea

EDELE, WYZE EN VOORZIENIGE HEEREN,

UU. EE. alderoodmoedigsten ende
verpigtsten Dienaer. *A. Steven.*

*Cassel wyl myne (f) ober-
denkplactz doezen elfsten
van Lauwmaend 1714.*

(a) *Passen.* (b) *Verobligeeren.* (c) *Occasien.* (d) *Capaciteyt.*
(e) *Maniere.* (f) *Studoor.*

VOORREDEN

TOT DE

NEDERLANDSCHE

SCHOOLMEESTERS, SCHOOLMEESTERSSEN,

ENDE BEMINDERS VAN DE

NEDERDUYTSCHETAEL.

ZEER LIEVE AMPT ENDE LANDGENOOTEN.

DEn dienst ende 't gemak die wy hebben genooten / in h'aenhang van onze Schoolbedientug / door eenen bekwaemen (a) VOORSCHRIFTBOEK, dewyl wy daer door arbeyt ende tyd hebben gespaert / heeft ons doen oordeelen / dat wy Uieden eenen aengeraemen dienst zouden doen / door dit tegenwoordig Werkken aan den dag te brengen : want hier hebt gy op ieder Letter van den A. B. (c. 17 / 18. ofte 19 verschepte (b) Voorschriften, welkers (c) Stoffe, (zon wy hopen) U. T. teenemael zal behoeven; aengemerkt wy daer toe hebben verhooren / eenige goede Reetingen uit het *Goddelyk Woord* ende de *Heylige Vaders* met heel schoon ende gestichtige (d) Zinspreken, van (e) Wysbegèerige (f) Redenaeren, (g) Zedeleeraeren ende (h)

Godsgeleerden, alle zeer bekwaem tot U. T. Ampt / dat is de h'nder-tucht / ende onderwyzing der zelve. Sabien sommige aan U. T. wat te lang schonen / gy kont waer eenen volkomen zin datmoet word / die / neer U. T. Ieden believen verhozten. Daer achter hebt gy van gesproken / eenige (i) Rymlooze ende ook op Dichtgestelde Nieuwjaersbrieven, met een 't begin des *Wetks* / ofte Dicht hier achter eenige korte *Menmerkingen* / op de *Nederduytsche Tael*, met aenwyzing van sommige misbruyken / ontrent de noeminge ende 't gebruik der Letteren; dewyl het meestendeel der Belettenbe- doozgaens zig blibelingh laeten leyden door het oud gebruik (of om beter te zeggen / ingeslopen misbruyk / uit andere uythenemische Taelen /

(a) Exempelboek. (b) Exempelen. (c) Materie. (d) Sententien. (e) Philosophen.
(f) Orateurs. (g) Moraleschryvers. (h) Theologanten. (i) Prose.

over Kingen tyt door (a) berescheide
 oorzaken hier onwettig ingevoerd/
 zooder te letten of zulks met den eerb
 van d'onze rechtmaetig is. Welke mis-
 Euzphen by de bremderg van eene zup-
 bere ende rechtmaetige *Nederduytsche*
Spelkonst (b) gekent zonde/ zullen en
 zoo ik hope/ tot d'ens wegneming ook
 wat byt aentwenden/ gelik wy/ om
 die t'onderzoeken en voor te stellen/
 hebben gedaen. De schuld valt immerg
 op den leyder/ dat den blinden in de
 pzoop stoet/ zoo volgen ook de (c) Leer-
 lingen hunne Schoolmeesters ende
 Schoolmeesteressen/ van weker goe-
 te onder wyzing/ een groot deel van den
 leyder der Sael is hangende. En al-
 hoewel wy *M. N.* niet anders voor
 en stellen/ dan 't gene als nu/ met
 boozheit en gramh der Leerkinderen/
 by ons in 't gebuyk is; nochtan wil-
 len wy gerne bekennen/ aen de gene/
 by de welke onze gesachte Kenmer-
 kingen in 't eerste gansch bremd zullen
 schynen/ dat eben 't zelve by ons is
 gebeurt; ende wy in 't eerste daer al
 gzaote zwetighheyt schermen in te bin-
 den: maer bekende dat men zig noyt
 moet schaemen een misbuzyk te verbe-
 teren; maer wel alsdan/ wanneer men
 met (d) halstarrigheyt dat byst fly-
 ben/ zoo heest het oozbeel der Verstan-
 dige/ ende den rechten eytsch der *Spel-*
konst by ons het opperste gebygt gehad
 ende de zwetighheyt die wy dachten te
 getoet te zien/ heest segts eene welke
 of twee gebeet.

M. N. / i. e. (e) Amptgenooten, ge-
 merkt wy dit klein *Wetzkken* niet door
 de arupwyzige misgezisterg maer door
 de goedwillige ende eenhoubige heb-
 ben opgestelt/ ende wy daer niet anders

dan goed *Nederduytsch* hebben trachten
 te gebuzken/ wiens *Carls* zunderheyt
 by vele onbekent is. Dewyl de *Fran-*
sche en *Latytsche* woozden hier stom
 met hollen toom henen zwieren/ zo
 hebben wy alle de woozden/ die ooz
 wat buytet en ongemeen *Vlaemsch*
 bechten/ door ander gemynter/ ofte
 met haere alhier gebuzikte onrechte
 woozden vertaelt; zoo dan geliken
 alles wat wy byt 't *H. Schrift* ofte *Hey-*
lige Vadersen hebben genomen/ op 't
 papir hebende gebrogt/ zoo 't ons is
 bouzgekomen/ zoo hebben wy de daer
 in ontwaite bzemde woozden/ in de (f)
bladrand met *Nederduytsche* verbuyft;
 op dat men de onthepmsche/ met de
 rechte te gelik zoude leeren kennen; de
 bzemde als verrotte lismaecten onzer
Carl berkeipen; ende de wettige in
 haer gerechtig bezit/ byt 't welk zy zonde
 ber enige reden zoo gestoten/ zoude
 trachten in te boeren.

Wy hebben den goetjonstigen *Le-*
zer/ de gebuzken hier ingesloep/ zoo
 wel door de schuld der *Drukkerg*/ als
 door de gzaote haest/ waer mede dit
 is opgestelt ende vutgegeven/ te ver-
 ontschuldigen: dewyl wy/ om dat den
 tyd ons ontbrekt/ de waetschoutwinge
 van den *Seleerden* (g) *Joes van Fon-*
del, van: [voor men eenig schrift
 aen den dag geeft, dat zeyenmael met
 ryp oordeel te overlezen] niet en
 hebben kunnen waernemen; en haben-
 dien/ 't is menschelikh te seplen: dies
 volgens zoo hier ergens in eenen pre-
 ben mislag is begaen/ onberrecht ons
 in 't bziendelkh daer over/ by zult
 ons gzaotelikh (h) verpligten.

Wy weten zeer wel/ dat wy het
 gesnag van *Zoilus*, ende het herdergh

(a) Ziet in 't eerste Hoofdstuk van de volgende verhandeling. (b) Orthographe.
 (c) Discipelen. (d) Obstinaetheyd. (e) Confraters. (f) Marge. (g) In 1710
 Inleyding ter *Sichtkonst*. (h) Verobligeeren.

voortel van den onberstandigen ende waentwopen *Midas* ook al brkwl. is achter ruggen zullen moeten gevoelen; doch dit ontzet ons heel wegn; want waerom zouden wy / zoo (a) gering in 't schynen / oer van bezyn? ongez en de alderuymtenste *Verstanten* ende *Poëten*, als *Homerus* van *Zoilus*, *Virgilius* van *Karbyl* (a) hoe- wel gaansh onbeschaeft) ongetast hebben gewest? Maer wy bibben onze berispers / in plaetse van hunnen hogteliken ende onwedderospeliken tyd met zoo een lasterlyke bezigheyt te berispen / datze liever de pen in de hand nemen / om wat berisp door den *Vaderluwe* op 't g. g. er te zetten /

en dan en zullen zy niet alleen door poffen en snoppen; maer met'er daer toonen / dat zy geleert zyn; waer mede wy ook onzen arbeyd / die genoege zullen betaelt achten; want ons eenig oogwt is / geen roem hier door te behaalen (wyl ons de herfenen nog zoo verbzaegt niet staen / dien door zulke slechte zaken te willen behomen) maer om ons *Vlaenderland* onzen pber te toonen / wiens *Carls* berisping / ons teenemael ter herten gaet / ofte wy door deze geringe *Accommodatingen* eenig dapper *Verstant* mogten aentwakkereu / wat beter door te stellen.

(a) Slegt, van geender weerde.

TOEMAETJE TOT DE BERISPERS.

WEL ZOIL rot, wat slomgt g'uw spotgenegen landen
 Niet als uw Meester plagt op 't Roemwerk van HOMER,
 Maer op een Stuk met haest wyl drift gezet ter neer?
 Begeert gy dat men roemt uw Naem in deese Landen?
 Will aen 't berispen niet; maer beter doen, verpanden
 Uw slappe bezigheyd.... Herknauwte geen (a) seplen weer
 Wyl aen een weerder Stuk te maeken, hangt uw eer:
 't Valt ligt een Meesterstuk van wakkerder Verstanden
 Te (b) waken / door een feyl te wyzen hier en daer,
 Wie is'er zoo volmaekt die alles komt zoo naer!
 Den besten schutter komt niet altyd 't wit te raeken;
 Wat Stierman afgerecht in Vaerkonst, die niet mist
 By wylen eene streek? Dus, heb ik my vergist
 In eenig deel, ik sal 't naer kennis beter maeken.

J A E R G E T A L .

VerWYst MYn WerkJe niet, Doet Wel erLICht eLk Iet.

(a) Fauten.

(b) Reprocheeren.

VLAEMSCHE MAEGD,

OVER HET VERBASTEREN VAN HAERE TAEI,

Met aentooning van diens Opkomst, Rykdom en Luyster.

*F*Landrina (a) zugt en klaegt met 't hert vol druk bevangen;

De traenen rollen langs haer bleek bestorven wangen;

Haer hert geeft snik op snik : 't schynt of haere ziele scheid,

Om dat haer trouwen (b) *Leeuw* als moedeloos misleyd

Voor haere Voeten ligt : die plagt de Locht te vullen

Door 't ysselyk geluyd van zyn vervaerlyk brullen,

Dat g'heel *Europa* schier by tyden heeft gedreunt;Die om de *Roomsche* Maegd niet zeer en was (*) *kerzunt*/

Dewyl hy menigmael zyn moedigheyd deéd' proeven;

Diens Vorsten, die met kracht, hem zochten te bedroeven :

Die tuygt ons (c) *Scipio*, (d) *Ptalmeus*, (e) *Sostenis*,(f) *Carbo*, en (g) *Cassius*, en (h) *Cæsars* tuygenis

Met eygen hand gedaen, wyst aen de moedigheden

Der (i) *Veldgen* en wat hy van hun al heeft geleden?.

En hoe zy met hun bloed en uytterlyke kracht

Beschermden LAND, en EER, en VRYDOM hoog geacht

By hun ten allen tyd. Met hoe veel *Roomsche* § *Hoopen*

Bezaeyden zy den weg, waer langs zy d'hooge toppen

Van d'eerenberg met moed opklaverden, doen zy

Door hun (k) *Aenleyders*, die verwaende heerschappyVan *Roomen* † *kernten* schier, als zy die Stad (*) *berbelgen*

Byna ten ondergang; en of zy dies haer belgden,

Moest ploeyen zoo, dat hy door grooten hoop (l) van geld

Den Vrede kocht. Dien Staet (m) die voormaels zyn geweld

En weerdgevreemde macht, de * *Tegenvoetelingen*

Had doen gevoelen; ja de wereld kond' bedwyingen,

Boog voor de *Veldgen* en haere Medebroeders neer....

Voorts hoe in laeter tyd dees Volk'ren menig keer

Hun naem vereeuwigen door een manhaftig stryden,

Beschryft ons *Vaernewyck* in het vervolg der tyden

(a) Het oprecht Nederlandsch gemoed. (b) Den Nederlander. (c) Schriek in lib. 2 p. 59. (d) Ibid. p. 60. (e) P. 61. (f) en. (g) Ibid. l. 3 p. 80. (h) In zyn Comment Schriek in l 4 p. 126. 134 etc. (i) Naem der inwoonders deezzer Landen om datze schier altyd te velde waeren; doch verandert door de Romeynen in Belgen. Ziet orig. rerumq Celt et Belg. l. 4 p. 118. (k) Ibid. l. 47 p. 420. en l. 2 p. 48. (l) Ibid. l. 2 p. 51 en lib. 17 p. 422. (m) Saxoner, Tuytschen, Kelten, Kimmeren. † Verleegden. § Hoofden. (*) Vernietigden. * Antipodes, die met ons op 't tegendeel van d'aerde wonen.

Van zyn *Beschiedboek* op dit (a) *Nederland* gemaekt :
 Want voor dit stuk voor stuk zoud worden aengeraekt,
 Zoud dit myn Werksken wel den grootsten Boek gelyken
 Die oyt de Drukpers gaf : dus wil ik liever wyken
 Dien grooten omweg, en maer toonen dat de MAEGD,
 In myn begin genoemt, met goede reden klaegt :
 Naer dat haer vroom Geslacht, (b) de landen niet beroeren,
 Om aen een machtig Vorst den Oorlog te gaen voeren,
 Tot de vergrooting van haer paelen, als (*) *toorhjern* /
 Wanneerze naer *Euroop*, ook (c) *Asien* bestreén ;
 Maer om dat 't *Neêrlandsch Volk*, niet min begaeft met kragten
 En Geest, als doenmael, nu hun ROEM en EER misachten,
 Door 'tschenden van hun Tael, die schier in 's werelds wieg
 Haer omkomst stellen kan, zoo ik my niet bedrieg :
 Als *Japhet*, *Noë's Zoon*, naer een en honderd (d) jaeren
 Naer d'algemeynen Vloed den Noorden in kwam vaeren,
 En vulde met'er tyd met Volk dién Wereldshoek,
 Heeft daer uyt het *Hebreeuwsch* de *Scytsche* Tael kloek
 Geplant in 't Noord en West; van welk is afgekomen
 De *Duytsche* en onze Tael, gelyk heeft waergenomen
 Dien wyzen (e) *Schrieckius*, die toond als met'er hand
 Een overeenkoming (f) van 't innerlyk Verstand
 Der Tael nu gezeyd.... Wat eer en moet niet wezen
 'T begin van onze *Spraek*, zes honderd jaer te lezen
 Voor (g) die van *Grieken* oyt begin of oorsprong nam;
 En veerthien honderd (h) jaer voor (i) *Latium* op kwam?
 Die altyd in dit Land [niet tegenstaende 't woelen
 Der vremde Volkeren, die veéltyds kwamen doelen
 Naer haer verderf] in staet en wezen heeft gestaen :
 En hier niet is gebeurt als met den *Italiaen*,
 Den *Spanjaerd*, *Engelschman* en *Fransch*, die Tael en Wetten
 Eens onder 't *Roomsch* gebied gedwongen, moesten zetten :
 Want in die Landen sprak men eertyds eene (k) Tael
 Gelyk aen d'Onze : 't welk de naemen altemaël
 Uytwyzen van dat (l) Volk, van Landen, Steden, Vlekken;

(a) In zyn Jaertydboek van Vlaenderen en Bandier in narrati de l'ancien. Hist. Fland. en andere. (b) De Nederlanders. (c) Pausan. Strabo en Schrieek p. 66 l. 1 origin. rerumq. Celt et Belg. (d) Anno mundi 1890. (e) In orig. rerumq et Belg. (f) Id. 1 p. 4 l. 4 p. 119. et Indic. 1 en 2. (g) Begonnen an mundi 2550 ibid l. 1 p. 17. (h) Begonnen an mundi 3377 ibid. l. 1 p. 11 etc. (i) De Latynsche Tael. (k) Ibid. l. 1 p. 42. en lib. 5 p. 148 ook Cato de orig. (l) Italien *Uythael*, wyl dat land door de zee is uytegehaelt Hispanien *Hispan armus contignua*, Gallia. *Gahalen*, Veromandini, *Veurmannen*, de voorwagt *Atrebatis Achtervaeten*, die d'achterwagt hadden. Burgundi, *Burgwoonden*, *Abarigines*, *Adsovyrgen*. *Discendi* ab- (*) Voormaels,

Van Vlieten, Bergen, Zeeën, die met bediening trekken
 Op onze sprack, en in hun eygen Tael niet
 En zyn dan enen naem gebrekkig van bedied....
 Is 't niet beklaegen weêrd, dat zelfs *Flandrinas* kind'ren
 Uyt een ontaerde * zucht hun eygen Tael [a] verhind'ren
 Zoo hoog in Onderdom; zoo goed en zoo [b] bekwaem,
 Als oyt een Tael was : hoe rugtbaer haeren Naem
 Op Aerden weêzen mag? Ja haer bekwaemste Mannen
 Die dienden t'haerder Eer hun krachten in te spannen,
 'T zyn die, die aldermeest bevelken het gewaad
 Der *Nederduytsche* MAEGD : want leest eens en doorblaed
 De Konstbeschryvers, Rechts en Godsgeleerdens Werken,
 Gy zult daer enen hoop van vremde woorden merken,
 Van het *Latyn* of *Fransch* gehaelt of afgeleent....
 Gact ook by Lien van Staet en aching [waer 't gemeen
 Heeft d'oogen opgevest tot naer doen] van een Reden
 Van zeven woorden schier wel d'helft zyn *Fransche* Leden
 Vervremd van 't *Nederduytsch*; en dan het kleyne Volk
 [Dat ook na 't groote helt] neemt tot een *Vlaemsche* † **COLM**
 Van zyn gedachten, dan, die rotte § schj kgebrogten
 En meynen dat het is voor hun al vry gevochten,
 Ja dat hun reden schier wat Hemels hebben in,
 Als zy wat spreken naer den nieuwen *Franschen* zin....
 Ontaerde *Veldgen*, die uwe spraek wilt zoo verkleynen!
 Nog meer ontaerde, die de **VLAEMSCH**E TAELE meynen
 Gebrekkelyk te zyn, als of haer Woordenschat
 Niet waer genoeg, om al wat ons verstand bevat
 'T uytdrukken zoo 't behoort. Dat zy, die zulks gelooven,
 En onze **VLAEMSCH**E MAEGD van haeren glans herooven,
 Doorlezen *Meyer*, *Heyns*, *Plemt*, *Vondel*, *Hooft*, de *Vries*,
Groot, *Schipper*, *Hofman*, *Kats*, en letten onder dies
 Met wat een luyster daer de duysterste gedachten
 Vertaelt zyn kort en klaer, en wat herhaelde klagten
 Daer [d] staen tot hunder schand, om dat niet zoo veel moed

ulterioritaribus Bibracte, *Bybracht*, *Collatio Veneri*, *Beneten*, *Inferiores Valentia* *Valent*
Incidentia Segedunum, 't *Segedun* *Oppositus colis*, *Pyrinei*, *Phierinnen*, ofte *Vierinnen*
Alpes, *Aloppen*. *Aventinus*, *Aph-en-lune*, af eynde in *Thoulouse*, *Tolbouse*, *Tolhuys*. *Oce-*
anus, *Hoog-zee-an*. *Garumna*, *Gaeromme*. *Ligeris*, *Leege'er* en duyzend ander meer in ind.
 orig. rerumq. Celt. et Belg. te vinden met hun breeder bediedenis en verklaering.

[a] Gebruykende ontallyke Fransche woorden, als obligatie, occasie, defentie, en
 duyzend andere, maer al te veel bekend. [b] *Diodor*. Lib. 5 *Biblioth.* et *Inf. Lib.*
 4 en 3. En *Vondel*. [c] Fransche woorden. * *Genegentheyd*. † *Uytlegger*.
 § *Monsters*. [d] In *Meyer*'s Voorreden van zyn Woordenschat.

Den *Vlaeming* tot zyn roem in zyne ziele voed,
 Waer med' hy naer den glans van zyne Tael zoud' poogen,
 Gemerkt men die nog meer van luyster kan verhoogen,
 [Zoo *Vondel* (a) ons getuygt] indien een goed verstand
 Met oordeel en beleyd de zaek nam ter hand.

Is 't niet een schande dat de *Spanjaerds*, *Italiaenen*,
 En *Franschen* hunne Tael een weg ter eeren baenen?

Dat zy hun hersen kracht uytmergelen, om haer
 T'oppronken, die maer zyn uytspuytsels, lange naer (b)
 De **VLAEMSCHE TAEI** gebroeyd? en dat den *Nederlander*

Uyt enkel lafheyd staet met d'armen op elkander
 Gekruyst; en willig lyd dat het (c) gryshayrig hoofd
 Der **VLAEMSCHE MAEGD** word van den zegenkrans beroofd;

Dat hy met duyzende doorvlochten vremde zwieren
 Die tracht [alwaer het nood] te pronken en te cieren,

Gelyk een bedelers, met pelsen grof en breed
 Van (d) *Fransche* stoffe lapt haer zoo doorluchtig Kleed : (e)

Die woestheyd gaet zoo sterk in [f] **zwang**/ dat zelfs veel Dichters,
 [Die plachten by eik volk de beste Taelverlichters

Te wezen] zomtyds zyn **bezweeft** [g] met dat kwaed....

Gy daerom trouwen *Leeuw* [h] met opmerk gaede slaet
 Uw zoo roemruchte Tael, slypt uw gevreesde tanden;

Verscheurt dat schriklyk spook, [i] dat met de priem in d'...

Gereed staet om altyd de moordsteek haer aen 't hert
 Te brengen, [k] **rebbet** haer uyt een zoo bange smert.

Ruynt al die spookten uyt die uwe Maegd doen kwynen :

Wilt haer gelyk een Bruyd verciert met glans doen schynen,
 Niet van een ander Land gestolen, of gehaelt;

Maer uyt haer Moeders schoot geplukt, die **zegenpaaelt** [l]

Van [m] overvloedigheyd. Op dat het spytig schelden

Mag zyn te niet gedaen, van die haer willen melden

Te wezen onvoorzien van stoffe in haer gewest,

Om haer, gelyk 't betaemt, te kleeden op het best.

Dat zal de zoete *Nymph* haer droefheyd doen vergeeten,

Waer in zy menig jaer **zieltogent** [n] heeft gezeeten;

Dat zal een zoete bloos doen op haer wangen staen,

(a) In zyn aenleyding der Dichtkonst en Meyer *ibid.* (b) Hier vooren in de bladrand onder de Letteren (d) (g) (h) bcwezen. (c) Oud. (d) Bastaerdwoorden. (e) haere Tael. [f] Vogue. [g] Besmet. [h] Aenspraek tot de Nederland. [i] Zucht tot vremde spreekwyze. [k] Verlost. [l] Triumpheert. [m] Ziet Meyeri woordenschat, alwaer zomtyds een vremd woord met 6 à 8 goede Nederduytsche word vertaelt. [n] Agonizant. *Stervende*,

Die door haer herteleet en weedom is vergaen :
 Dan zal zy t'uwcr eer met helder kelen zingen
 Een Lied, dat haer geschal tot by de Vremdelingen
 Weérgalmen zal, en daer verbreyden uwén Lof,
 Den konstgewyden (a) *Berg* (ik meyn *Apollóos Hof*)
 Die altyd goede jonst deés Tael heeft toegedraegen
 (Want zonder diens (b) behulp en krachtig onderschraegen
 Zy waer vervallen schier) die zal ook uwén Naem
 Doen zweven door de locht op vleugels, van de *Faem...*
 O MAEGD! (c) wat my belangt, ik kom U aen te bieden
 Wat van my, naer myn kracht en Wysheyd mogt geschieden :
 Zoo my, myn bezigheyd en Ampt, dus nauw den tyd
 Niet had besneden, 'k had met meerder (d) konst en vlyt
 Dit Werksken opgesteld, en t'uwcr eer doen zweven
 In uw gewest, op dat het mogte doen herleven
 Den ouden drift en moed voor d'eer van 't VADERLAND
 In 't hert van 't VLAEMSCHE VOLK; ja had ik eén verstand
 Met Konstén meer verlicht, en had ik meerder krachten,
 Met groot gezag, ik zoud' uw Tael meer doen achten;
 Ik zoud met meer geluk als nu, myn tyd en konst
 Besteden, en met vrucht U toonen Liefd' en jonst.
 Hoe zoud' ik al 't gespuys dat u zoo komt te deéren,
 En schier uw innig Bloed door droefheyd doen verteéren,
 Verdolgen! en uw Kleed dat nu zoo vuyl bezat
 Met vremde vodden is doervlochten en gelapt,
 Zoud' ik met Heerlykheyd en waeren luyster cieren,
 Hoe zoud' ik U alom als een Godin doen vieren!
 Doch 't wyl my dit ontbreékt, neémt, bid ik, gunstig aen,
 Met vlyt, tot uwén Lof, voor deézen tyd gedaen.

DOBBEL JAER - GEDICHTEN.

*neér LanDsChen LeeUW sChep MoeD, beMInt U taeLens LUYster,
 eY sChUptse nIMMer Door 't LatYn noCh WaLsCh In 't DUYSter :
 besMUYCkJe zeLfs DIens kLeeD, Wat zaL UYtLanDsChen nYD,
 niet bY Doen t'haerDer roUW? CLoeCk Mann'LYCk DIe beVrYD.*

Tot Arbeyd Konst verwekt.

- (a) Parnassie Berg. (b) 'tis vry van tegenspraek (zoo ik meyne) dat de Dichtkonst eenen grooten steun is geweest aen onze bouwvallige Tael : datze die tusschen zoo véele aenstooten alderhest heeft onderschraegt, en nog dagelyks met nieuwen luyster voorziet. (c) Aenspraek der Schryvers. (d) Wyl dit Werksken om den kleynen tyd des Schryvers lange onder handen is geweest, en met geen groot opmerk heeft konnen gedaen worden.

A E N D E N
HOOGDRAVENDEN EN WYDBEROEMDEN

RYMDICHTER

MEESTER ANDRIES STEVEN,

SCHOOLMEESTER TOT CASSEL.

B Egaeſde Geest, ervaeren Harpenaer
Door wiens-gestreel, en klanken van uw snaer

De negen MUZEN

Met d'Oppervoogd APOL' verschynen graeg
Uyt Helicon, om vlugs op uwe vraeg

'T ontdoen de sluyzen

Van d'Aganip' en d'Hypokregensche Vloen,
Daer zy uw breyn en dorstig hert mé voen

Waer is de reden,

Dat gy, bewust van myne nederheyd,
My, onder schyn van Vriendschap, laegen leyd?

En doetme opschreden

De wufte Kar van Zoons Phaëton,
En waentme dat myn vonk is eene Zon,

Waerd om te praelen

Ver boven 't zwerf der wisselbaere Maen,
Daer deéze waeghals eerhyds heéft vergaen,

Door Blixemstraelen :

Of wel, gy tracht, my geévende de kus,
De wicken van den vluggen Icarus

Aen 't lyf te passen ;

Op dat ik met dit reukeloos volk,
Opstygende, zou gelyden uyt de wolk

In waterplassen.

Dan soude hy recht al lachende in de vuyst,
Dat Grafschrift doen voor zoo verwaende puyst

In steenrots klinken :

Hier ligt begraeven trotsaert *MODEWYCK*,
Die vliegen wou, maer viel, en wierd een lyk,

Dit achterdenken

Houd my met boot geankerd aen de boord
Des vloods, daer 't speél met Pan dat 't niemand hoort

Op riets pypen,

In rey gevoegd met pekdraed, 't wyl ik veyl
Een ander zis op 't vlak met volle zeyl

De wynden grypen.

Maer zoo ik spreék, wat blikken my van ver

In d'oogen? 't schynt het is een dagraed Ster
 Door zonnevonken
 Geheldert; stil het naedert: 't is een-Schip,
 Dat klieft de baeren van ons Aganip,
 En komt al pronken
 Met open zeyl van Hemelzy geweeft,
 Waer in den GEEST van waers WYSHEYD zweeft,
 En doet het rennen
 Met zoo veel Roeystoks als'er Letters zyn
 In Spelkonst, die beroert in zonneshyn,
 Als Phoenixpennen
 Verand'ren en schakeeren hunnen glans
 In 't aenzien, zao doen ook op windedans
 De zyde wimpels,
 Waer in de Bouwheer heeft met goude draed
 Een werk gestikt, in welkers schoon gelaet
 Geen reet of rimpels
 Te vinden zyn; een Werk daer menig rand
 't Jaer WYZen Doet, als hY Met kLoeCk Verstant
 Dien Bouw voltooyde....
 Het Argonante-Schip, waer van geheel
 De wereld waegt, en d'oude Tyd zoo veel
 Verciersels strooyde
 Is door den tyd veigaen, of is gescheurt
 Aen klip of bank; [of zoo 't nog meer gebeurt]
 In dwerelwaters
 Geslorpt: maer dit, dit Heylryk Schip,
 Troost tyd en nyd, en zeeën, en kolk, en klip,
 Ja schopt de haeters
 Van d'Aganipvloed heen, en strekt een Baek
 Voor die leersugtig, of tot Geestvermaek
 Hier vaert komt waegen.
 Syn STEVEN van onryt're Cederhout
 Dat opgegrosyd is in APOLLOS woud
 En Delos haegen,
 Bruyst met de kiel van WYSHEYD over 't hoofd
 Van alle de Stierlien, ja word recht geloofst
 Dat voor hem wyken
 De Bazen zelfs, die immer vaste voet
 In Vaerkonst stelden, die hy ploeyen doet
 En 't zeyltje stryken....
 Maer 't wyl het Schip my naedert meer en meer
 Ik hoor een MAGET, die vol hertzeer
 En zielbeweging
 Haer nood, al zuchtende aen eenen vroomen Held
 Te kennen geeft, die zig te weirde stelt
 Tot haer verdeding,

*Met blanke zweêrd kloekmoedig in de vyyst,
En vraegt wat ongediert heeft u ontkuyst?*

Zyn 't Watervloeden!

Zyn 't pesten van ons Aganipsche wal?

Ik zweêr dat ik uw schutheer weêzen zal

En gae die zoeken,

Om aen 't gedrogt te breken bek en nek;

Met dien scherpt hy zyn dolk en geeft een trek,

Op zuiver Bladera

En schryft FLANDRINAS naem met gouden inkt,

Het is genoeg, my dunkt het rot verzinkt

Van de verraeders;

En roepen Perseus, Perseus, doe gena,

Wy zullen afstaen van Andromeda

Oyt meer te tergen.....

Hier med' heft Pegasus zyn wieken op,

En klopte dry-werf geeft een achterschop

Aen CASSELS Bergen,

Waer uyt ontspringt een nieuwe Hypokreên,

Die STEVEN heet een pronkbeeld van de Steên

Der Nederlanden,

Die staeg opborrelt, en nooyt uytgedroogt

Van Waterbronnen, stygt van Cassels hoogt

Met rype stranden,

En reykt ons toe gelyk den Indus stroom,

Veel goude sand, en kweekt den Lauwerboom;

Van welkers blaeren,

Ik, U, ó VRIEND! heb eenen Krans gevlegt,

En bidde vriendelyk, dat gy dien legt

Op uwe hayren;

Terwyl de reyen van APOLLOS Zael,

Rondom al juygende, U met zegenprael

Den naem toeschonken,

Van Opperstierman, Schutheer van de MAEGD,

De bron van Cassel, daer elk hert toe jaegt,

Om van te drinken.

ICK bLYf aLtYD UW aMptgenoot;

't zY DrUk, 't zY LUCk, In LeVen; Dood.

WYCK DE MODE.

VAERT VOORT CASSELS WEDERGALM
TOT DEN
PHOENIX DER VLAEMSCHE POËTEN

M E E S T E R

M. MARINUS MODEWYCK,

Stads SCHOOLMEESTER van Winocxbergen ;

Op zyn konstig ROEMWERK of Harpgezang hier vooren

hoogVLiegenDen arend, WYzen LierDIChter.

*M*INERVA'S Kroost, doorletterden Poëet,
Die ieder steek de rugbaer gronden meet
Van d'Hypokreën, en zoo konstaerdig weët

Den Hengst te noopen :

Gy zeg ik, die met Vondel en Virgyl,
Op ongemeynen en verheven styl
Uw' Konstgedachten doet in aller yl

Ter Schacht uytloopen ;

Denkt, vreeze ik menigmael, hoe 't weëzen mag,
Dat myn beloofde Lier, of Harpeslag
Zoo lang vertoefde, en traeg komt voor den dag,

Of wel bleef duyken....!

O Vriend! daer gy het vlug-gewiekte Ros
Beschreyd en zend op uw' bevelen los
Moet ik ten arbeyd eenen traegen Os

Met moeyt' gebruyken :

Myn Schoollampt, Huyszorg, Winkel, en wat meer
My overvalt, die streng'len my zoo zeer,
Dat ik ter maende dikwils niet een keer

Apoll' kan groeten.

Voorts, als ik somtyds las uw konstgezank,
En stoelste tegen dat, myn Harpeklank,
'k Wierd schaemrood, en myn Harp [schoon tegen dank]

Zonk voor myn voeten.

Verwaenden, seyde ik aen myn zelven, ziet
Wanneer men speelt, wanschikking is een Lied,

*Als Vedel, Harpe, en Klavecimpel niet
Van toonen paeren;
Wat schynbaerheyd dan is'er, dat uw luyt
[Schoon gy de snaeren rekt tot brekens uyt]
Zal immer slaen zoo sterk en hoog geluyd,*

*Als zyne snaeren?
Apollo! Muzen! riep ik menigmael,
Die 't geestig vogt uyt eens gulde schael
Uw' Vrienden schenkt, hoe hebt gy my zoo schrael
Daer van beschonken?*

*Ach! wierd ik u zoo waerd als MODEWYCK,
Ik waer als hy zoo klank en woorderyk,
Rymweêrdig, ryk van Reden, en gelyk
Met konst doordrongen.*

*Van leet ik schier myn Harp aen stukken sloeg
Doch 't noodlot wilt dat ik my vergenoeg,
En met eerbieding nae den wille voeg
Der Zanggodessen.*

*Die na dat haer gevalt, den eenen meer,
Den and'ren min, uyt jonst vergunnen d'eer
Met haer ten rey te 'gaen, en ieder keer
Hun dorst te lessen.*

*Vriend 't wyl de geest zig vind nu wat ontlast
Neém ik in haesten myne Luyte vast,
En schoon haer klank op uwe Lier niet past;
Nog wil ik spelen,*

*Hoe MODEWYCK van Vondel evenaert,
En Kats verre overtreft in Dichters aerd,
Ja zelfs de Kroon van Jupius Zoon [†] is waerd
Myn tong zal kwelen,*

*Dat zoo gezwind hy met de vingers drukt
Zyn gulde snaeren, hy elks hert verrukt,
En Lauwertelgen tot een huldsel plukt
Op Pindi kruynen :*

*Dat zoo een Luytspeler is bekwaem
Om tot Homerus, Alexanders naem
Te roemen, en zyn tochten door de faem
Te doen basuynen.*

*Indien myn Breyn bezat zoo ryken schat
Van Konstgedachten als het uw', ik had
U sulken Lof gezongen als uw Blad
Van my doen lezen ;*

*Deswyl sulc eerdicht [zoo ik recht beken]
U toekomt, en ik geensins weêrdig ben;
Om uwen Lof te schryven, 't moet een Pen
Als d'uwe weêzen.*

(†) Apollo.

*Dus g'hebt u Held, uyt nedrigheyd misgaen,
Wanneer gy docht dat my de schimp joeg aen
En dat myn Luyt een vleygezang wou slaen.*

Ach! noyt myn dagen

*En is van my aen Vrienden zulks gepleegt
Wat Icarus voor deezen heeft beweegt
Te ryzen en dat Phaëton opsteegt*

Zyn Vaders wagen;

*Dat die het jong en ligt ontstekend bloed,
't Geen' waen verwekt, en blind een teer gemoed,
Om niet te vreezen blixemwuer, nog vloed,*

En wat kon schaeden :

*Maer uw slagpennen zyn niet aengelegt
Met wass'; maer door den tyd zoo vast gehegt
Dat gy als g'Arend tot de Zonne regt*

Vliegt onbelaeden

*En g'hebt den weg van Phoebus zoo doorzien
Dat hy U zonder vraegen [mocht 't geschien]
De Zonnekoets te voeren aen zoud bien,*

Zelfs zonder hinder

*Van Aerd, of Hemel, Wolken, Bosch of Berg,
Door uw' ervaeren Geest en hersenmerg,
Is ieder in de Rymkonst U een dwerg,*

Of immers minder....

*'t Is dan niet mynen Geest, maer uw Verstand
Dat met de Letterdolk en Speer gemant
De Vlaemsche Andromeda kan bieden d'hand*

In haer bezwaering

*Van 't Apperyns en Gaulois ongediert
Dat haer bemorst, bezwaddert en ontciert
Ja als na 't herte steekt. O dat eens wierd!*

Tot haer bewaering

*Een zulken arm gebruykt, d'onnoozel MARGD,
Die nu zoo lag mishandelt, heeft geklaegt;
Zou vlugs gered zyn, haeren ramp verjaegt*

En staen vol weelde.

*Maer wat ik immer voor haer heb gedaen
Is slegts met Cepheus aen den oever staen,
En weenen om den nood, van die belaeen*

Doodangstig kweelde,

*Op dat ik mogt een afgerechten Geest
't Hert hitzen, om met kracht die gruwelbeest
't Ontzielen, waer FLANDRINA voor bevreest*

Roept, helpt, o Helden!

*Zoo gy medoogend op haer klagten let
Uw wakker hand en geest te werke set,*

*Myn oogwit is bereykt : gy weerd haer smet,
't Gedrogt zal 't gelden;..*

*Zwygt doove Lier : want myn beroep dat streng
Myn ueren telt, en alles schikt zoo eng
Begeert niet dat ik uw gestreel verlang*

Maer gae opschorten.

*Daer ik zoo menigmael den tyd beny
Die ik van Bacchi volk in brassery
En steenetreders ruym in klapperry*

Als uyt sie storten.

*Ontfangt, o Friend! myn herssens jongste kind;
En zoo gy eens u onbekommert vind,
Hoor syne reên : want 't haekt nae u gezwind*

Met vollen yver,

*Terwyl ik met een onverzaedb'ien drift
De Letters kus van uw voltooyt Geschrift,
En houd het als een onvergeldbaer Gift
Door *W* *I* *e* *C* *k* *i* *r* *Y* *M* *s* *C* *h* *r* *Y* *V* *e* *r*.*

**PALLADIS ALDERWEERDIGSTE ZUYGELING,
HEEL ULIEDEN DIENSTWILLIGEN DIENAER,**

A. STEVEN S. V. G.

KLINKDICHT

Op den nieuwen geestigen Nederduytschen

VOORSCHRIFTBOEK

Ende bondige Verhandeling op de Verbastering der

NEDERDUYTSCHÉ TÆL;

IN 'T LICHT GESTELT DOOR DEN KONSTRYKEN MEESTER

ANDRIES STEVEN,

Getrouwen Voorstaender der Vlaemsche Tael

ENDE

SCHOOLMEESTER TOT CASSEL.

ANDROMEDA, voorheen, ontbloot van pronkgewaeden,
Aen 't zeegedrogt ten roof gestelt door bitse nyd,
Wierd door d'heldhafte ruyst van *Perseus* bevryd,
Hy deéd' haer droevig hert in nieuwe vreugden baeden.

Aldus de *Vlaemsche Maegd* van eygen Taelcieraeden
En waerd' al oude glans berooft, word nu ter tyd
Aen 't schrikdier ['t dwaelverstand] gedoemt, haer herte lyd
Veel wee, dewyl zy word met schandig hoon belaaeden.

Flandrina weest verheugt; ó ziet uw Minnaer *Steven*,
Dien trouwen *Perseus*, uw Taelde doet herleven,
Veel schoonder als voorheen geciert met nieuwen glans.

't Wanschappen dwaelverstand zal schielyk zyn verdreven
Door zyn ervaeren Penn', APOLLO zal hem geven
[Tot wel verdienden loon] een prael en zegenkrans.

STEVEN VERHEFT DE VLAEMSCHE TÆL.

Ortu sum Scriptor et usu,

E E R G A L M

Tot roem van den Achtbaeren en Konstryken

R Y M S C H R Y V E R

M E E S T E R

A N D R I E S S T E V E N ,

OP ZYN NIEUW VOORSCHRIFTBOEK

EN

Verhandeling op de Verbastering der

V L A E M S C H E T A E L .

*K*omt onbejaerd en jong, die zuiver Spraek beminnen,
Doorleest, doorblaed dit Boek die Steven u aanbied,
Van oud en onecht Vlaemsch, en vremde stof gewied;
Gy kult door zyn gebruyk onvoelyk voordeel winnen :
G'en hoeft geen vremde stof van Latium of Wael
T'onleenen; 't waer een schand gedaen aen deéze Tael;
Laet deézen mengelmoes voor Hofsche en vremde zinnen,
De reden die is klaer, dit word alkier bewezen,
Dat ons geen stoffe ontbreékt om ons te doen verstaen;
Wilt met opmerking maer deés Schriften eens doorlezen,
Waerom in overvloed dan bedelen gegaen?
Al ziet men 't in het Hof en Rechbank deurgaens plegen,
'T zyn grillen, volgt die niet : en zyt geen bastaerkind,
Een zuiver Tael verdient voor mengeling bemint;
Volgt Stevens voorbeeld : laet die laffe gaen hun wegen.

NAUTA VIGILA.

heel WYDberUCHten en IVerIgen Minnaer Der VLaeM.Sche spraeCh.

*U*w konst en lofbaer Schrift, vol leering en vol geest,
Heeft my, ó waerden *Vriend!* zoo aengenaem geweest,
Al of gy tot myn dienst dit Werk had ondernomen,
Terwyl gy nae myn wensch, myn meyning hebt voorkomen :
Want ik heb langen tyd nae dit begin gehelt,

Maer door gebrek van tyd, gedenrig uytgesteld.
 Ik prys uw vroom bestaen en goed' genegentheden
 Tot onze *Vlaemsche Tael*; die door de laffigheden
 Van veel verbasterd word : gy maekt dat die herleeft,
 Door uwen staegen drift en voorbeeld die g'ons geest.
 Indien ik had in tyds geweten uw bedryven,
 'K had myn geringe Pen besteed om wat te schryven
 Tot uwer eeren; doch, 't zal zyn als Vastenfruyt,
 Dat niet min smaek'lyk is, al is den Vasten uyt....
 Neemt dit kleyn Dicht in dank, uyt pligt U opgedregen,
 Met toezeg dat altyd blyf tot uw dienst genegen.

J. VAERMAN.

Brugge den 4 April 1715.

E E R K R A N S

OP 'T NIEUW

VOORSCHRIFTBOEK,

VAN MEESTER

ANDRIES STEVEN,

Schoolmeester tot CASSRL.

'K Heb met geen kleyne vreugd, maer 's hertens groot genoegen,
 Uw Boek doorlezen, en verwondert uwen moed*
 Tot Letterkonst en Tael, waer nae zig zullen voegen
 De gonne Meesters zyn, en wenschen 't Leerkinds goed....
 FLANDRINA wie voorheen de traenen op de wangen
 Afolden, 't wyl haer Kleed met lappen was gelaen,
 Wilt uyt dit wyze Boek; vermengt met zoete zangen,
 Nieuw' stoffen trekken, om zig weér te cieren gaen....
 O, STEVEN! waerden Man, wie zal uw Voorschrift laeten
 In hoeken? daer ons Tael een sterken Vesten haelt :
 Want STEVEN, [†] Vesten is, den Naem kan weynig baeten,
 Ten zy de Vesten dit door daeden nu asmaelt.

Zoo zong F. ACHTE. uwen goeden Vriend.

Op den 15 van Sprokkelmaend 1734.

* Courage. [†] Anagramma. Letterkeering.

KORTE AENMERKINGEN

OP HET VERBASTEREN

DER

NEDERDUYTSCH E T A E L ;

Op de misnoeming, ende gebruyk van zommige Letteren, met eenige noodwendige waernemingen in de Spelkonst.

E E R S T E H O O F D S T U K . (*)

J Ustinus ende Diodorus (volgens 't getuygen van (a) Petrus Messie) het haeren/bat zekere Scytische vrouwen (waer upt d'Amazonen haeren wotspzong haerden) om haere onregelbe strydzuchtige genegentheyd in te volgen/ alle haere Mannen verwoozden die binnen deezen Lande waeren; ende verzaemden haer daer naet met de Gargariten, een vzeembolk. Op den zelven zin werken beele Nederlanders, de we'ke (upt ik en weet niet wae genegentheyd ofte zugt) hunne Tael als verwoozden/ ende herberchen/ om den ingang te geben aen eene vzeembe ende verbaeterde Spzack. Als dit niet herwooberens werckig/ ende allezints schandelyk hoor onze Vlaemingen, dat wy onze Nederduytsche Tael zoo (b) verwaerloozen, misgachten ende bezleken/ als of het onzen gezworen byand waere/ en wy met booz-

bedachten raed/ haer legens-oozlog te hoeren/ hebben boozgenomen? Dat dit maet al te waer is/ blykt zonneklaer upt een groot deel Nederduytsche Boeken/ de welke boozgaens met ontallike upthemsche woozden boozzaent zoo; de gemeyne Spzack/ gelyk die/ by 't meestendeel der Nederlanders wozd gebruykt/ en herschilt niet beele/ dat zy niet half Fransch en is/ nog min nog meer als of wy geen woozden genoeg/ vog bekwaem hadden/ om alles volmaektelyk upt te bzuken/ 't geene ook zommige waerwozde/ overbaeren ende losfettige Nederlanders (d schande! d hoor (c) zig herkou-ten te zeggen. Maer hoe ongezoond dat bit hun boozgeben is/ blykt upt zommige Nederduytsche Schryvers als boozzaementlyk De Meyer, in J. Hofmans herberchte Vlaem-schen Woordenschat, J. Van Vondel

(*) Capittel. (a) 1. Boek 10 Hoofdstuk. (b) Negligeeren. (c) Affront.

in alle zyne Werken / beneffens zyne getuigenisse zelve in de Aenleyding ter Dichtkonst, alwaer hy zegt: *Nemmt hy [den Nederlander] voor, in Nederduytsch zyne Moederlyke Tael te zingen, des heeft hy zig zoo luttel te schaemen als de Hebreën, Grieken, Latynen, en wat meer. Boven dien / uyt de vertaalingen van J. J. Schippers, Simon de Vries, ende meer andere; de welke tot lof der Hieregbarste Taelen / hunne gebachten met kragtige woorden hebben uytgebrukt / met zoo reene lusten / dat alle onzorgige verstanten zullen oordeelen / dat de hoorengefelde plaetse van J. Van Vondel, rechtmaetig is in haer bewys / dewyl het haer nog een rykdom / cleaer / nog een kragtige denckbeelden en gebreukt. Na Girardus die telt op meer dan twee duizend (a) eenlettergripige woorden in 't Nederduytsch; welk getal / naer zyn hoorengeven / op verre na in andere Taelen niet te vinden is; want de Grieken nauwelijks by honderd / en de Latynen nog minder tellen; waer uyt hy den roem / lusten ende woerdeel van onze Tael wilt afmeten. Dus word zyn ten onrecht (b) gelaekt; ende met het schandelyk byzondere van schaarshyep / van die outaerde Nederlanders geteekent. (c) Diodorius getuygt: dat d'oude Nederlanders hadden zene zeer goede en bekwaame Tael tot de Wetenschappigen. En (d) Schriekius stelt haer afkomstig van de Scyten,*

die uyt Japhet, (den welken een der Noordische Gewesten (e) met de zyne is getrokken / ende die naer naer geheel (f) Europa niet inwoonders bevolken) hunnen oorsprong eerst hebben; vervolgens digt aen de Hebreusche herkomende / word zyn voor deel onder gehouden als de (g) Grieksche ende (h) Latynsche Taelen / ik laete staen van de Fransche, alhoewel zyn de hoornen zoo komt op te steken.

Ik hebbe dikwils (i) nauwkeuriglyk onderzocht / d'oorzaken van zyn dapper ongebal / ende vande daer (k) voornaemlyk twee; d'ene is onthymisch ende d'andere binnenlandsch.

In den eersten / de onthymische bestaet; dat deere Nederlanden tot beschepde reizen bestreben ende (l) beheerscht hebben geweest van byzondere (m) Volkeren als de Romeynen, Spanjaerden, Franschen, en andere / die naer hun betrek / nog het spoor van hunne Taelen in de herten van sommige ligtbetanckerlyke Nederlanders hebben achtergelaten.

Den tweeden / in de nabentighyep der aengenzende Franschen, welkers Koning / nu lange jaeren een groot deel der Nederlanden in bezitting heeft gehad / 't welke niet weynig in 't beroopen van dien Tael komt (n) toebrengen; want de (o) Vlaemingen, waer door genoodzacht zynde / om met die

(a) Monosyllaba. (b) Geblameert. (c) Lib. 5 de Bybliothe. (d) Schriek in Voorreden de orig. Celt, et Belg. (e) Schriek in orig. Celt et Belg. lib. 1 p. 6. et Ezechiel cap. 38 v 6. (f) Ibid. page 7. (g) Anno mundi 2550. (h) 3377 bevde eerst opgekomen. (i) Curieuselyk. (k) Principalyk. (l) Geregeert. (m) Nation. (n) Contribueeren. (o) Onder Fransch gebied.

Duytlanders te moeten hanbeleu; ja in de Kerstbanken (a) gedingen, (b) bescheeden, ende (c) openbaere Schyften/ hunne spyake te moeten gebuyken; zoo komt hier uyt/ dat zy de zelve behooren te leeren; heroozsaekente alsoo by de lachertige/ nieuwiggerige ende min stomziende/ een vermengd mengelmoes van Tael/ gelyk de erbaerentheyd ons maer al te vele bewoest.

Ende ten berben/ aengemerkt van beele zeulven/ deze (d) Landschappen meest altyd hebben (e) beheerscht geweest van uythenmsche ende andere Tael-sprekende Woorden/ en is 't geen wonder dat zy geen zooge voor de bereytinge ende omberhandt der Nederduyt-sche Tael hebben gebaegen; maer in regenbeel die hebben laeten/ ja helpen verbremden. Wat voorbeel haer hier voor ontnomen is geweest/ had ten bollen afgemeten worden/ uyt den luyf-ter die de Fransche Tael, door de zorge van haeren tegenwoozdigen Koning LUDOVICUS XIV. heeft ontfangen.

De Inlandsche wozaeken/ zy on-gelyk meerder/ dan d'uythenmsche: gelyk het geueurt/ dat eenen Wooger-lyken Woord meerder kwaed herooz-zaekt/ ende (f) gevaerlyker is/ dan dien/ van welken aen de (g) grenzen woord berwekt: ofte gelyk eenen mensch/ den zoogelyksten ende kwaedsten vyand kunnen zig heeft/ dat zy/ zy eygen (h) hertstochten, van de welke hy het meeste heeft te lyben/ ende 't alderzwaerste

beschaebigt woord; zoo heeft ook onz^e Tael den schaedelgksten kwaed booc haere huyppanden ontfangen/ en zy onzonderlyk deze: de klepnhertigheyd/ (i) donkunde, de nieuwiggerigheyd en ydele waen der Nederlanders.

De klepnhertigheyd boet beele Ne-derlanders hunne Tael (k) verwaerloo-zen, want zy luttel bekommezt zy/ of zy ontluyftert/ verbaestert/ ja vernietigt woord; betwyl hun alleen ter herten gaen/ zaeken/ waer mebe gzoote schatten ende rijkdommen te berbaedere zy: 't schyn aen die/ dat zy alleen voor hun zelve geschaegen zy/ ende dat het Vaderland, nogte dieng roem/ hun 't minste niet aen en gaen.

Andere/ van zoo heeft zy schiet nog stamelenbe/ den A. B. Boek berlaeten/ ende kwaelgk in hunne Tael/ lezen ende schryben konnen/ besteeden ren groot deel van hunnen besten tyd/ in 't leeren de Latynsche ende andere byemde Taelen; onderzoekende daer naer in de zelve alderhande Weten-schappen; ende bergeten alsoo bynae geheelgk hunne Moederlyke Tael/ ofte ten minsten (l) bekreunen zy hun geheel weynig/ of zy de zelve mismaekt ofte ontaerd woostellen. (m) Deze wer-ken/ gelyk die doen/ de welke (n) nauwkeuriglyk onderzoeken/ wat in byembe Landen gebeurt/ ende voor (o) ongemeen te zien/ ofte te weten is; ende zy onkundig van 't gene in hunne eygene Stad/ ja in hun

(a) Processen. (b) Acten. (c) Publyke. (d) Provincien. (e) Geregeert. (f) Perycleuser. (g) Frontieren. (h) Passien. (i) Ignorantie. (k) Veronagzaemen. (l) Bekommenen. (m) 'T is belachelyk ander zaeken t'onderzoeken, als men zyn eygen zaeken mist weet, Plato Phædro (n) Curieuselyk. (o) Raer.

hijns omzatt. **A**n hebbe bisktwijf ber-
nuste Nederlandsche (a) *Gods* ende
Rechtsgelerde hooren zeggen ende be-
kennen / dat **z**y menigte Nederduytsche
woozden niet verstanden; om dat **z**y
(**z**oo **z**y zeggen) hun in deeze *Taal*
weynig hebben geoeffent. Ende nog-
tans woorden menigmael zoodaenige
geleerde ende Geletterde verstanden
(boch) (b) *onbedrevene*, ofte ten min-
sten onvolmaekte in de Nederduytsche
Sprack) tot **g**noten achterbezie / ge-
bolgt van den gemeynen *Maan* / den
welken niet en onberzoekt wat recht
is ofte bereyscht woerd; maer wat han
een andr woerd hoortgebaen; denken-
de: betwyl deeze in hun beroep / (c)
Ampt ende bedieninge hun verstant
hoen uytshynen / dat **z**y daerom in
alles naer te volgen **z**yn / ende alom
de volmaektheng bereyken / het gerne
nogtans zeer zelven / ofte noyt woerd
gebonden. **W**at uyt genoeg te begryp-
pen is / wat sijnber onze *Tael* by de
ontwetenbe is; betwyl **z**y als de blin-
de **z**ig laeten leyden.

Ook is'er eenen **g**roeven misflag by
de onkundige Nederlanders, de welke
achten / alles wat in den (d) *Woor-*
denboek der *Tatgnleernde* (e) *Leer-*
jongeren staet / oprecht ende zuyver
Nederduytsch is; maer hen geenen die
slegt een luttel opmerks wilt gebryp-
ken / zal terstond verbinden / dat hen
zelven met *hast*erb-woozden / *g*oosch
hoortperen is; om diez wille die niet
en is gemacht om *Vlaemsch*, maer om
Latyn sijn de geene / die deeze *Tael*

hun wullen eygen werken / te leeren;
ende bezonderlyk hoor de *Tonktheng*
de welke de daer ingebruchte *uytland-*
sche woozden achter straet **z**oo heb-
bende leeren spyken ende in *g*oed *Ne-*
derduytsch die niet verstaende / zouden
die / te **g**roote moeyelyktheng in den
aenbang van hunne (f) *Leeroeffening*
binden.

Woegt hier nog by / dat het **z**om-
mitige Nederlanders niet uyt het hoofd
is te brengen / dat een oud gebryp
(ofte om beter te zeggen misbryp)
niet kan verbeterd woorden; ende dat
het kienken niet kan wyzer woorden
als de jong brygende *kisk-sinne*;
want **z**oo haest men eenige *Taelg-*
seylen (g) eenwylt / woerd daerbryp
te (h) *gemoet gevoert*, dat zulks een
oud gebryp is / by zulke verstantige
Schrybers aengenomen; niet letten-
de wat het oogwit des *Schrybers*
is geweest: betwyl die / 't meestendeel
meer sacht nemen og het rieraed der
Stoffe die **z**y verhandelen / dan og
den luster der *Tael*; soden sien /
over ontrent een *Centwe* / ofte onder-
halbe waeren die *hast*erb-woozden **z**oo
in (i) *zwang*, zelfs by **z**ommige *ky-*
merg (die nogtans plagten / in
alle tyden en by alle (k) *Volkeren*,
de (l) *keurlykote Tael* te schryven)
dat des zelfs *Woeken* als daer
van **g**roeyten; als genoeg te zien is /
uyt eenige oude *kymen* / als *J. Van*
Daele, *Anna Byns*, *Petri Hondii*
Mouffeschans, in den og *ky* ber-
tselven *Virgiliij Aeneus*, als de *schat-*
histe der (m) *Philosoophen* en *Poeten*,

- (a) Theologanten ende Juristen. (b) Onervaeren. (c) Officie. (d) Dictionarium.
(e) Studenten. (f) Studien. (g) Fauten. (h) Avancé. (i) Vogue.
(k) Nation. (l) Curieusste. (m) Wyabegeérige.

ende beide andere. Dus en is 't geen wonder / dat die / de welke een die anthemische Dieren stondb hebben gaen hoeten / ende de Nederduytsche Tael wilben zuiperen van haere schurfsheyt (dat door laakhelyd bantnd / onomzichtigheyt ende misverstant / haer als tot het been toe / was aengegzoeyt) wat door de binieren hebben moeten zien / en in het eerste al zommige vasttaerdtwoozden van de minste slag / ober het hoofs hebben moeten (a) Gaen; op dat het in het begin niet al te vrynd een de Caerlbeminders en zoude schynen; dus verre van die Verstanten vaerom te willen (b) Laeken, verbienen / ende geben wy hun / eenen onsterfelghen lof : dewyl zonder hunnen aebeyd ende nerschtigheyt de Nederduytsche Tael nu mischien geheel waere bergaen; ende hunnen roem is des te grooter om dat het zwaerder valt / met een (c) Talryk Leger te stypden / ende meer (d) Heerlykhayd den verwinner (e) Verschaft, dien t'obermeesteren; van de overgeblevene bligtellingen te verholgen / gelyk ons nu overdlyst te doen / indien wy slegt een luttel hertig in het lsf verbergen / ende wat yber hoor onze Tandspyzek (verdelghens door het Vaderland) hebbende / willen treden op het spoor van die lofweerdige (f) Hervormers van onze Cael; die met 300 zueren ozynd / ons eenen (g) Veyligen weg hebben gebaent. En is het de Vlaemingen niet tot schande te rekenen / dat zy / zienke den yber der Doozouderen /

niet ook wat de hand een den ploeg willen slaen? Maer dat zy werken gelyk de (h) Israëlitien, een wien de stinkgotten van Egypten, verbult met knof-look ende sjunn / aengenamer waeren / als het zoet/markende Maana / die den Heere van hoven toezoend? waer upt boozthomt :

En berden / dat verre van naer de heerlykheyt ende luster der Nederduytsche Tael te staen / men hind'er / die / om wat blyten het gemeen te willen steken / hunnen roem zoeken in het verbasteren der zelve; alswanner zy / om voor welsghende uptgeveeld te woozden / hunne rebenen met ontalpyke Franschbersmebe woozden verbollen / meynende dat zy sehler Pemeelbal spzeden : maer verre van de haeben der welspzekenheyt zeylen breeze Stierlieden; dewyl alle Caerlaunbige / berepffchen ende (i) achten rene zughere / ende van vasttaerdtwoozden geschuynde Cael. Doch het schynt dat het de Nederlanders alleen komt te bezvrieten / naer den luster van hunne Cael te trachten : aengemerkt men ziet / dat de Italiaenen, Spanjaerden ende Franschen het merg van hunne herfenen ende Verstant te werke stellen / ende affloven / om hunne Caelen te schaeven / te lekken / ende gelyk eenen Weir 300 jong / die tot volmaectheyt te brengen; de welke nogtang hunnen hals / ende hunne Cael te gelyk onder het zwaer sok der Romeynen wel eer hebben moeten blygen. En zullen wy nu / onze Cael / de welke met 300 beide zweet ende

- (a) Passeeren. (b) Blameeren. (c) Nombreusen. (d) Glorie. (e) Aenbrengt.
 (f) Reformeersders. (g) Zekeren, gemakelyken. (h) 't Boek der Getallen, cap. 11. v. 5. 6. (i) Estimeeren.

Bloed / alshan tegen bezje / (a) beneffens
 onze byghend / beschermt ende by
 gebogten is geweest / zoo beronacht-
 zaemen? Zeker het is onzer Door-
 onderen bloed en scrvend te kleyn ge-
 acht / ende hun schandelyk (b) gehoont;
 als wy met d'armen kringwys staen /
 ende zien op den roem van andere (c)
Volkeren, hun gewilliglyk (d) toelan-
 gende d'Eere ende de (e) zegenbloem
 uut enkele iassertigheyt: bewyl het
 de Nederlanders niet aen vernuft;
 maer allewelk aen moed gebreekt.
 't Welke is te zien / uut zoo vele uyt-
 stekende Verstanten / die zig hebben
 besteed / om onze Tael / in haeren
 geweldigen overlast / d'ene in / ende
 d'andere huyten de Konsten / ter hulpe
 te komen / als zyn: Joann. Hofman,
 P. C. Hooft, H. De Groot, S. Koster,
 Spiegel, S. Stevyn, J. A. Ban, V. F.
 Plemp, J. J. Schipper, K. Heynsius,
 J. Van Vondel, L. De Meyer, Glae-
 semaeker, S. De Vries ende andere.
 Sommige onder bezje / hebben de
 Nederduytsche Spraek geschaeft ende
 gezuybert van haere onrechtelingen;
 andere hebben de Konsten ende We-
 tenschappen weberom Nederduytsch
 leeren spzeken; uytzuykende met
 klaere / duydelijke / doch krachtige
 woorden / d'alderduyfterste Naemen
 ende Grieksche ende Latynsche (f)
Spreukwyzen. In de (g) *Wysgeerte*,
 (h) *Wyskonst*, (i) *Onleedkonst*, (k)
Kruydkonst, (l) *Geneekonst*, (m)
Heelkonst, (n) *Rechts* ende (o) *Gods-
 geleertheyd* gebuykende. En schoon
 niet alles / wat by de vohengenoemde
 Schrybers te vinden is / voor goed

Nederduytsch kan aengenomen worden /
 ende zomtyds hier en daer een bastaerb-
 woord onder schuyt: zulks moet om
 de rebenen / nu hoort / in de tweede
 verbeeling der Inlandsche oorzaken /
 aengeroot / herschoont worden. Ende
 haerom en laeten door bezje Schry-
 ven / die niet overwonnen te worden /
 de welke onze Tael van schaarsherey
 ofte gebrek willen beschuldigen; wan-
 neer zy in den Woordenschat van L.
 De Meyer, dikwils een byzand woord /
 met by / zek / ja acht Nederduytsche
 zien verbuyt; als ook by de (p)
gedachte Taalkunige / zoo vele
 Konstwoorden / yantsch byzachtig be-
 taelt: ja volgens 't zeggen van J. Van
 Vondel (q) en is onze Tael niet min
 gelukkig als de Griekache, om nog
 een overzoot getal (r) *koppelwoorden*
 aen te vinden / tot verheerlyking
 der zelve / indien sijn warme lesheb-
 bers hun des willen aantrekken / ende
 met gezond oordeel te werk gaen /
 gelyk tot zene (s) *proef* te zien is / by
 S. De Vries, die alhoewel den lesten
 (onder de genoemde Schrybers in
 tyd) en moet nogtans voor geen van
 de minste ofte verschoonenste / in het
 opbouwen ende herstellen van de Ne-
 derduytsche Tael, gehouden zyn:
 want / waer 't by aldien dat zyne Boe-
 ken / zoo stigtig en goed / in Grisoos-
 zaken / als in die Tael waeren / ik
 zonde den Lexer / ende zyn Taalkun-
 minnenden Nederlander meer tot de
 zelve aenpuzten / ende die aenpuzzen;
 maer sommige ende betaemen / ja en
 mogen van een goed Roomsch onder-
 daen niet gelezen worden.

- (a) De Romeynen. (b) Verongelykt. (c) Natien. (d) Proseuteerende. (e) Victorie.
 (f) Termen. (g) Philosophia. (h) Mathematica. (i) Anatomia. (k) Botanica.
 (l) Medecina. (m) Chirurgicalia. (n) Jurisprudentia. (o) Theologia. (p) Voor-
 noemde. (q) In zyne aenleyding ter Dichtkonst. (r) Composita. (s) Preuve.

Uyt alle 't wilske opentlyk blykt / dat het lasterlyk boozgeben den onze Taelberaechter / niet in zwaerheyt; maer alleen in (a) waen bestaat; ende het schandig bzaandmerk die zy trachten in te bzuken / komt zig tot hunder (b) beschaeminge, zelfs op hun eygen aenzicht te plaatsen. Ende gelik de Godvergetene (c) lasteraers, die / uyt spyt ende Godberaechtinge / naer den Pemel spouwen / hun spraksel op

hun onbeschaembt zonne ontfangen; 300 zullen zy (300 in hope) met'er tyd onze Taelberaechter ende bezbeber / het ongelik dat zy ons willen aendbzen / openbaerlyk / tot hun eygen leet ende (d) verdelginge † ontfangen; ende zulke zal zekerlyk geschieden / indien wy Nederlanders maer willen boozgaen / in onze Tael te beschermen in haer beirlyk ongebal / ende die willen herstellen ende betieeren.

Looft VrY De neDerDUYtsChe taeL.

(a) Opinie. (b) Confusie. (c) Blasphemeerders. (d) Extirpatie. † Uytroeying ofte vernieting van hunne voorstelling ofte waening.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Handelende van de misnoeminge van zommige Letteren, met d'aentooninge van hunnen rechten klank.

Gelik de Spzack is den Taelman des gemeds / de (e) Tolken, ofte d'uytlegger der woorden / zy de Lettere / door welker benoeminge / ende (f) duydeleyke uytspzack / men die haeren bereytschten klank moet geben; zonder nochtan eenigen dwang te gebzucken; maer dat men tot geene rechte uytspzack der woorden / door de hebenbagische benoeminge van zommige Letteren / en kan geraeken / zonder zekere bzaandpinge ofte gewelt te gebzucken; benesich de gewoonte ter hulpe te roepen /

zal hier naer aen den onzuybigen ende onzbeelgebzucken den Tzet / worden vertoont.

Want door de hoor berhaelbe (g) Taelz nozzacken / 300 is de Spelkonst (h) in Nederland, in plaetse van doot de oerzichtigheyt van haere Landstieken (gelik in alle Taelen met'er tyd gebeurt) tot hoordere volmsachtigheyt ende lagster te woorden gebzagt / ook al wyget van haeren voorigen glanz ofgeweken; ende zommige Letteren hebben een oneygen ende onwettigen naam gekregen; meer (i) oogmerk

(e) Interpreten. (f) Rechts of klaere. (g) Ziet 't voorgaende stuk. (h) Ortographe. (i) Regard.

zunde genomen op 't geene in andere
Caelen gebzuphelt was/ als wat de
natuere van de onze bezochte. Wel-
ke misbzuphen/ beneffens het recht
gebzuph/ wy zullen gaen trachten
't ontdekken; ofte het den Vaderlande
renig nut mogte by sirenge/ waer
aen wy ook geenfins en twoffelen/
indien onze Boorzellingen aengenom-
men woerden; betwyl wy door eygen
onderbinding daer van konnen getuy-
gen. Dus zullen wy eerst de misnoe-
ming ende de rechte wtspraek der
Letteren/ volgens ons gevoelen/
ende het boorzegen der geletterde
Caelskundige verhandelen; ende daer
naer de mispellingen ofte misstabi-
ngen poogen/ met goed betwyl te be-
lieteten.

De Letteren die wy achten eenen
kweseben ende oneygen naam/ alhier
te hebben/ zyn boorzamentlyk dee-
ze: G. H. J. V. W. Y. de welke
wy ozdentlyk in het bezonder zullen
verhandelen/ ende eerst van de mis-
noeminge der

G.

Alhoewel men de kracht der G.
(gelijk zy nu hier te Lande woerd ge-
noemt) met geene Duytsche Letteren
ende kan wtdzucken; zoo is het
nagtans dat haeren klank byns inhoud-
de, sluptende het eynde der tonge/
aen den Hemel des mondts/ ende ja-
gende den aem door de tanden; ofte
gelijk de Franschen deeze wtspreken
hoort I. en E. als in *Gibet*, *Galge*;
Générael, *Welsoberste*; doch wat
zwaerbet: het welk teemael tegen
den aem van onze Caer is; want wy

die nergens met zoodaenigen klank
van hoer hebben; gelijk by de ge-
ne die een luttel in het Nederduytsch
erbaeren zyn/ genoeg bekenet is. Maar
is een misbzuph ingezongen door
zotmige Fransche ende Latyn-lieben-
de/ om welker Caels ingesogen
bastaerdbwoerden/ men allen de G,
met den hoer gemelden klank kan
doen heeft/ als in deeze onechte
woerden ende alhier verduyft/

Abregeeren.	<i>Verkorten.</i>
Agent.	<i>Zaekvoerder.</i>
Agil.	<i>Snel, ligt.</i>
Analogie.	<i>Gelykvormigheyd.</i>
Androgynen.	<i>Man, wyven.</i>
Apologie.	<i>Schermchrift.</i>
Astrologie.	<i>Sterrekyykonst.</i>
Arrogeeren.	<i>Beroemen.</i>
Astringeeren.	<i>T'saementrekken.</i>
Avantage.	<i>Voordeel.</i>
Bagage.	<i>Reystuyg.</i>
Corrigeeren.	<i>Verbeteren.</i>
Collegie.	<i>Vergaeding.</i>
Courage.	<i>Moed, moedigheyd.</i>
Derogeeren.	<i>Afkeuren.</i>
Dirigeeren.	<i>Bestieren.</i>
Effigie.	<i>Afbeeldsel.</i>
Eligie.	<i>Treurgesang.</i>
Fingeeren.	<i>Vercieren.</i>
Gage.	<i>Wedde, huerloon.</i>
Genealogie.	<i>Gezlagtbrief.</i>
Générael.	<i>Algemeen, veld-overste.</i>
Generatie.	<i>Teling.</i>
Gesten.	<i>Gebaerden.</i>
Hommage.	<i>Manschap.</i>
Hostagier.	<i>Gyzelaer.</i>
Imaginatie.	<i>Inbeelding.</i>
Indulgent.	<i>Gedoogsaem.</i>
Legende.	<i>Verhael.</i>
Legitime.	<i>Wettig.</i>
Letargie.	<i>Slaepsiekte.</i>

Logeerēn.	Herbergen.
Magistraet.	Overheyd.
Marge.	Bladrand.
Menagie.	Huysgesin.
Messager.	Bode.
Negligentie.	Onachtzaamheyd.
Obligeeeren.	Verbinden.
Orage.	Storm.
Origineel.	Oorspronkelyk.
Page.	Bladzide.
Pagie.	Volgdienaar.
Passagie.	Doorgang.
Pilgrimagie.	Bedevaert.
Pillagie.	Roof, Ruyt.
Rangeeren.	Schikken, Voegen.
Regent.	Bestierder.
Regiment.	Krygsbende.
Religie.	Godsdienst.
Register.	Lyste, bladwyzer.
Soulageeren.	Vertrousten, helpen.
Suffragie.	Keurstem.
Tragedie.	Treurspel.
Urgeeren.	Dringen.
Vengeeren.	Wreken.
Vigilant.	Wakker.
Vigilie.	Wak.
Voyagie.	Reys.
Volage.	Lichtveerdig. [den.]
Vulgeeren.	Gemeyn maeken, verbrey-

ende nog een groot getal andere / die gy kont vinden in den Woordenfchat van L. Meyer : alle welke woorden van het Latyn ofte uit het Fransch afkamen ; dat voer geen goed Nederduytsch oen te nemen.

Daerom moeten wy volgend den oerb van onze Taal de G. noemen *ghe*, met eene hyginge tusschen de tonge / wat berheben / zonder nogtans met die den hemel desmonds te slaen ; haetwel wy nogtans zeggen / daer geen *h* noodig

te wezen om dien hzacht uit te beelden : want haeren klang genoegzaam is : maer is hier by gezet / om hoor de gene / by de welke zulk schryben gebolgt woerd / de macht der G. uit te bryken ende haere rechte uitspraak van haeren kwarden naam te doen onderkennen.

Om deze wyne (a) voorstelling te bewaerheden / ende klaer door ogen te stellen / zoo dient (b) aengemerkt, dat men *gaen, goed, geen, gierig, gulzig* ende andere diergelijke niet recht en kan spellen of staven / als men de G. met haeren ouden klang (c) uitspreekt ; maer deze noemenbe / gelijk by ons nu door 't beste schynt / ende hier reeds is behandelt / van kypgen die voornemende woorden haer behoort gelupp / ende deze (d) wyse van uitspraak is by de Duytsche, (van welkers Taal d'ouze (e) afdaelt) ende by de Hollanders het recht gebruik : ja by (f) d'ervaerentheyd hebben wy / dat de Latynspreekende Duytsche zeggen *Reghina, Koninginne; Ghentes, Dolketen; Ghemi, Cweeling* / ende zoo voort.

Doch aen gezien sommige Vlaemsche Boeken siet er vol uytgerijmde woorden steken / in de welke een G. naer d'oude (g) uitspraak van noodde is / zoo behoort men dat oen de Leerkintereen uit te leggen ; op dat zy mogen weten daer voer / dat zulke woorden geen oytrechte Nederduytsche en zyn / waer die Letter haere onde hzacht behoud ; ende alzo de Beminders van haere ongebzakkige Taal / heel onrechte woorden zouden leeren kennen (boden de lyfte van diergelijke woorden hier boden gestelt) om de zelve alzo te zwoigten in het schryben / ende met'er tyd geheel uit te roegen.

(a) Propositie. (b) Genoteert. (c) Prononceert. (d) Maniere. (e) Derivoort.
(f) Exporientie. (g) Pronunciatie. G

Hier zoude mogen opgeworpen worden/ of deeze volgende woorzen geen goed Nederduytsch en zyn/ ende nogtans boozgaens geschreben ende uytgebzukt worden met een G ende uytgesproken naer het geluyd der Fransche; als *Bosshagie, cieragie, pluymagie, quellagie, timmeragie, stellagie*? hier op antwoorzen wy/ dat zy goed Nederduytsch, maer kwaelijk geschreben ofte gebzukt zyn: want alle geleerde Nederlandsche Oerleerlinge schryben die *Bosshaedje, cieraedje, pluymaedje, kwellaedje, timmeraedje, stellaedje*. Dus zeggen wy nog eens/ dat'er in de geheele Nederduytsche Tael geen G met ander geluyd van *ghe* van noode is/ anders van om de verbaeterde onrechtelingen ende (a) *gedrochten* der zelve Oerleerlingen in de geboorte lyste eenigsmits getoont/ die hun onbeschaemdelijk in de plaetse der wettige woorzen hebben ingebzongen tegen alle nouw en reden.

Van de H.

De H. noemen hier sommige atse ofte *hache*; om dat zy gelijk de hoorn van een bylken heeft/ dat by de Waelen *une hache* gezegd word; ende deeze benoeming is wederom onepgen/ bewyl de H. eigentlijk geen letter zynde/ maer eene (b) *higinge* ofte toeaedeming uyt de hoort/ dienende om de volgende (c) *klinker* meerder kragt toe te geven/ als *half, heere, hinde, hof, huys, hy*, ende andere diergelike; en word haere macht met de boozige noeming

hache, niet wel uytgebzukt. En alhoewel men die geen eygen naem sijnste-lyk en kan geven/ behoortde men die/ om albernacht te komen. (gelijk den (d) Vlaemschen Beginselfoek der Latynleerende/ zeet wel bemerkt) te noemen *Ha* ofte *He*, maer sterck uyt de hoort/ om aen de *Werkbinderen* / de rechte kragt daer van in te bzukken; op dat zy die niet en verwarren met de *a, A*, gelijk het nogtans veel gebruyt/ schryvende *Aoofd, Aandt, gaescaepen*, ende in trigendeel zetten zomtijds in de plaetse van *a*, eene *h*, als *hlle, hnder*, en zoo boozt: daerom/ om zulke onberbaeterlike misbzukken te voorhoemen/ moet men gaede slaen dat men de *h* van de *Werkbinderen* in 't opzeggen van den A. B. C. sterck uyt de hoort doet opslaen/ mit eene hugginge / *ha, he*.

Van de J.

De J. in *ja, jooede, jeuksel*, en zoo boozt/ is een (e) *medeklinker* ende men noemt die hier alom/ eenstemmelijk als de I. (f) *klinker*, zeggende: *i, voor-i*, ofte *lange-i*; dat een oneygen geluyd door die letter is: de Latynen, achtervolgende de Grieken, noemen die *jota*, ende de Hoogduytschen (g) *ja*; maer die is oneygen/ en breeze te hoog/ voor onze spreek/ de welke bereyscht/ dat men die uytspreekt/ *je*: niet met een smeergeluyd/ gelijk de Franschen die (h) *lettergreep*, of hunne G uytspreeken/ maer *hazter*/ gelijk *jhe* (zonder nogtans de *h* te doen luyden) slaende de tonge nae den hemel des mondts/

- (a) Monsters. (b) Aspiratie. (c) Vocales. (d) Vlaemsche Figuren. in de verklaering der Latynsche Letteren 't vierde Ledeken of Artysel. (e) Consonans. (f) Vocales. (g) Ziet in de Vlaemsche Figuren op de verklaering der Letteren. (h) Syllabe.

den welken met eene hugginge ofte blaazing/ eene taemelghe opening bezpcht; gelijc by (a) *voorbeeld*, in derze volgende woorden geschied: *jaer, jagen, jan, janken, jeugd, jeronimus, jigt, als* (b) *voetiigt, jokken, jong, jeuksel, (c) toejuygen, gejaegt* en menige andere; alwaer klaerlijc siebat woord / dat een I. kl. niet genoeg en is/ dus een J. berepcht woord/ van zoobaenige benoeming ende kragt als *hoben* is betworen; dewyl de jonge kinderen nogt het recht gebzuyk zullen hebben van dit Letter / zoo lange men hun die / in 't opzeggen ofte spellen daer noemen gelijc een klanker I; maer zullen die twee Letteren I en J, hoewel bescheyden in kragt/ door elkanteren verwoeren; welc (d) *waengebruyc* zekerlijc zal weg genomen worden/ door de benoeming der J, je, gelijc wy klaerlijc onderbinden. Ziet daer van nog hoorder/ hier achter in het volgende (e) *Hoofdstuk* op het gebzuyk van dit Letter.

Van de V.

Deze woord hier mede oberal met den zelden klang als de U. (f) *klanker* genemt; opzeggende u, *voor-u*, ofte *enkel-u*, het welke immerg steyt met haere uytwerking/ die met de hoorenstaende uytgzaek haere natuerlike kragt niet uytbzuykt; maer dient genemt te worden *ve*, als de tweede (g) *lettergreep* in *heavenen*, gelijc vlijcht uyt de volgende woorden: *van, vel, vyf, vol, vuyl, gevangen, leven, (h) gevilt, bevolen, gevult* en schiet een

ontelbaer getal andere; waer openbaer is / dat/ indien men de V haeren ouden mislang geeft / dat de hoben-scheyden woorden/ oneygen uytgzaek worden hebben. Hoben dien/ niemant die het minste oorzbeel heeft / en kan ontkennen / dat de V. in de doozgebragte woorden geen (i) *medeklinker* is; nogt dat men geen (k) *medeklinker* zyne betekende kragt kan uytderden met een letter / ende diens rechten klang kan toebzengen / met slegts ben-mond te openen / zonder behulp van de tong en de lippen; 't welke nogtans zoude gebeuren / door 't betoonde misbzuyk: dus volgt openlijc van / dat *ze* moet genemt worden; want *hoorder* / indien *ze* bescheyden van *marksel* / kragt ende uytwerking is met de u, als vlijcht in: *vere, uyl, uyt, uwe* en andere / zoo moeten *ze* noodzakelijc bescheyde in benoeming wezen; anders woorden die (l) *wanschikkelyk* onder een verwoert / zonder eenige nuttigheyt ofte gemak door twee bescheyde letteren te genieten. Waer van nog hzeeder zal gesanbelt worden / als wy zullen schryben over het gebzuyk van die in 't verbe (m) *Hoofdstuk* hier naer.

Van de W.

De welke men hier te Lande / ja schiet ober al noemt / *dobbel-U* ofte *dubbel-U*; welken klang ofte benoeming / geene overeenkominge met haere kragt heeft; want de Letteren moetende door haere dubbelghe benoeming het woord recht uytbzuyken ende

(a) Exempel. (b) Podagra. (c) Bly geroep. (d) Abuys. (e) Capittel. (f) Vocalez ziet op de verblaering der Letteren in de vlaemsche Figuren. (g) Syllabe. (h) Gevlaed. de hayd ofte vel afgetrokken. (i) Consonans. (k) Deze aenmerking kan mede vallen op de Letteren J. ende I. hier boven verhandelt. (l) Confuselyk. (m) Capittel.

zyoen bereyffchten klank geben; zoo is 't ebenwel/ dat zulks niet en geschied/ als men de W noemt *dubbel-u*; gelijk zeer ligtelyk in deeze volgende (a) voorbeelden is af te meten / als: *want, wel, winnen, word, (b) bewist, wrake*; immer geen een voorbeeld en spyt de bovenstaende benoeming / teenemaal hard in haere uytspreek; maer die uytspreekende *we*, dzukt zy met eene zoetigheyt / haere natuerlyke kragt uyt. Laet ons / tot klaerder betwyf / een woord ontlitten / zoo naekt als ons zal mogelyk wesen. Laet ons *armen* / men moet spellen ofte staeden *want*; den misnoemer der W. zal zeggen / *dobbel-u, a, en, te*; 't welk *maers*

w - a - n - t

kwaelgh ende hard is luydenbe; maer nu (volgens de rechte benoeming) zeggende *we, a, en, te*; is het

w - a - n - t

heel ligt te begrypen / dat deeze leste noeming beter ende ook natuerlyker is dan d'eerste; dewyl d'eerste in uytspreek bereyffcht / *dobbel-u, ant*; maer de leste *we, ant*; tzeit nu in deeze leste de o uyt (gelijk in alle (c) medeklinkers gebeurt) zoo hebt gy het rechte woord; het geene nogtans door d'eerste / ende dan ons grachte kwaelbe benoeming / niet en gebeurt. Dit zy gevoeg door de yderige ende oozdeel-gebruikende; hoe wel nogtans de ledenighe stemme / als met meerder kragt ende met minder moeyten / beter ende volkomentlyker / als de penne kan uytleggen ende doen verstaen.

Van de Y.

Men is'er nog oberig de misnoeming

deezer Letter te verklaeren; dat hier op vele plaetsen gezegd woord *wy* ofte *Grieksche - i*; ende deeze leste is nog eenigstant ontfangbaer / om dat Letter te onderscheyden van de l. met de welke haere kragt zeer ober een komt; doch wat onderscheydentlyker als die naer een (d) *klinkletter* in een zelbe (e) *woordlit* volgt; maer om dat het byvoegen van 't woord *Grieksche* te zooote hardigheyt zoude beroozzacken / zoude men alshan behooren te zeggen *ii, als hii, wi, en zeide*; 't welk hier naer zeeder in 't derde (f) *Hoofdstuk* op 't gebuyk deezer Letter zal verklaert worden. De Latynen ende Grieken noemen die *ypsilon*; de Brabanders ende Hollanders *ey*, eygenschapen bezonderlyk aen hunne Carlen ofte uytspreek / 't welke by ons Vlaemingen, zoo niet en woord bereyffcht.

Maer iemand zoude ons hier wel tegenwoopen; *indien men tot nog toe, (volgens ons voorstellen) de bovenschreven Letteren kwaelyk heeft genoemt, hoe heeft men dan tot de rechte uytpraek der woorden kunnen geraeken? Wy antwoorden hier op: dat zulks door zooote moeyten / ende met de gewoonte is te wege gebracht; waer toe men nu ligtelyker door de rechte / ende nu reeds beschreven benoeming der Letteren / zal geraeken: 't welke de geene / aen wie dit schryven niet wel en behaft / waeragtig zullen bevinden / indien zy hun slegts de moeyte willen aendoen / dan de proef daer af te nemen. Wat ons aengaet / wy zyn'er te dzugt kan gewaer / om vele moeytigheden / die men daer door (g) *voorkomt* ende (h) *myd*. Ende al is het dat dit aen*

(a) Exempelen. (b) Kenbaer. Deeze ontleiding of Spelling kan mede voor eens verklaering dienen op de Letteren J. en V. (c) Consonans (d) Vocales. (e) Syllabe. (f) Capittel: (g) Preveniert. (h) Eviteert.

de goetwillige in 't eerste wat byzemb in d'ooren zal luyden; om dat men eene betrouderde gewoonte zeer ongerne ende met gzoote moeyte verlaet; dat zol slegt een wyflic tydſ dueren / ende daer naer zal de miſnoeming aen hun zoo byzemb ſchynen / als nu aen veele de rechte uytſpraak / der meergenoemde Letteren zoude mogen doen.

Eyndeſinge / hoor wy komen tot de miſbruyken der Spelkonſt / en zal

het niet (a) *buylenspoorig* wezen hier alle de letteren ozdenteljk te ſtellen / met haere betekenende hzacht / daer onder uytgebeelb.

Aa.	Bb.	Cc.	Dd.	Ee.	Ff.
a	be.	ce.	de.	ée.	effe.
Gg.	Hh.	Ii.	Jj.	Kk.	Ll.
ghe.	ha.	he.	i.	je.	ka ke.
Nn.	Oo.	Pp.	Qq.	Rr.	Ss.
enne.	o.	pe.	qu.	erre.	esse.
Uu.	Vv.	Ww.	Xx.	Yy.	Zz.
u.	ve.	we.	ix.	griekſche	i y. ze.

(a) Extravagant.

DERDE HOOFDSTUK.

Vervattende d'ontdekking van eenige miſſlagen in 't gebruyk der Letteren, met d'aenwyzing van de daer ontrent rechtmaetige onderhouding en verbetering.

Om het miſbruyk der letteren in de (b) *Spelkonſt* ozdenteljk aen te raeken / volgens den A. B. C. zou moet de C alhier d'eerſte plaetſe bekleeden; de welke haer / onbeſchamdeljk / met hollen toom / in de plaetſ der K komt te dzingen; ja deze ſchier (c) ten gzootten ongeljke / zoude willen uytbannen; want bewyl de C het geluyb byna heeft van eene ſcherpe S met een ſpffenden klang / hoe kan men met de zeibe kort, kan, *kuyſch* en meer andere ſpellen? dat zoude immerſ *ce-ort, ce-an, ce-uyſch* wezen; maer aldaer eene K

ſtellenbe / dan ſpelt men *ka-ort, ka-an, ka-uyſch*, en zou dan al andere / ende dan hebben de woozden / hoor de benoeming der letteren / hun recht geluyb zoner den minſten dwang te gebuyken. Dieſe volgens dan / iſ eene K noedig geſtelt / in goede onberbaſterde Nederduyſche woozden / hoor allen (d) *klinker* daer macht moet gegeven woozden / als in *kat, keyzer, kind, komen, kuypen*, en zoo hoortſ; ende hoor allen (e) *medeklinker*, in 't begin der woozden ofte *Lettergezegen* / als in: *klagt, kracht, knegt, klieven, kley, krop, klugt, knuyſt, enz.*

(b) Ortographe. (c) Ziet de Voorreden des Woordenboeks Vlaemſch Latyn.

(d) Vocales. (e) Consonans,

enbe wat den Woorzboek Blaemsch-
Tatyn (a) hier irgen zegt : waer men
met de C kan goraeken, geen K moet
gebruykt worden, naer de wyze der
Franschen; dunkt ons teemael onge-
pouw/ gemecht hy hoort daer naer zig
zelven bodinist/ als hy schryft : dat de
Hoogduytschen meest overal de K ge-
bruyken. Du / aengezien (zonder te-
genspreken) onze Cael van de Hoog-
duytsche (b) afspruyt; wie zal hier best
Richter zyn / de (c) bronader, of eene
hzemde stypdige Cael? ende wie dient
men met meerder recht tot lof ende
ere te volgen.

Woben b'en/ is 't niet de Leerlingen
gemakkeliker / verholgens de Caerle
hoorzbeel ger/ enen algemeenen grond-
regel zonder (d) wytzondering te vol-
gen; dan als nu de C hoor scherpe S
dan hoor K te gebuyken? Deze en
andere misguyken hebben menigmael/
gebuende onze Schoolebieding/ ons
irgen het verstand (e) gebot, hoor wy
deze Aenmerkingen diez aengaende
hebben gemaakt. Ende darrum is het
dat wy zeggen met vasten grond; dat
de K niet van zommige neuswypze in-
gebzongen/ maer hy ons in de doben
getwonde ende diergelike woorzen (f)
hoognoodig is/ ende dat in tegenbeel
de C zelven by ons / in 't begin der
woorden noodzakerlik / ja dienstig
waer / 't en zy in : *Cellebroeders*, *cie-
raed*, *cynspenning*, *omcynghelen*, ende
weynig andere; maer dient meest om
de Nederduytsche *waenschepeels* (g) van
andere Caeren herkomende / als :

Cachet. Zegel, verborgen.

Cameraed.	Medegezel, makker.
Capricie.	Hoofdigheyd.
Capriool.	Reulsprong.
Cassatie.	Afschaffing.
Catalogue.	Naemtafel.
Cause.	Zaek, oorzaak.
Cedeeren.	Afstaen.
Censure.	Toets, bestraffing.
Ceremonie.	Dienstpleging, kerkgebaer.
Chicaneur.	Warrevogel, pleyter.
Cyffer.	Talletter, talmerk.
Citadelle.	Slot, burg.
Civil.	Heusch, burgerlyk.
Climaet.	Lochtstreek.
Cohier.	Schattingsbrief.
Coleur.	Verwe.
Colyk.	Darmpyn, krimsel.
Compagnie.	Gezelschap, maetschappy.
Compassie.	Medelyden.
Concept.	Ontwerp, begryp.
Concilie.	Kerkvergaedering.
Condemneeren.	Doemen, verwyzen.
Confirmeeren.	Bevestigen.
Contemplatie.	Bespiegeling, beschouwing.
Content.	Vernoegt.
Contrescharp.	Banenschans, bolwerk.
Crime.	Lasterstuk, misdaed.
Cureeren.	Heelen, genezen.
Curieus.	Nieuwsgierig.
Couragie.	Moed, moedigheyd.
Cylindre.	Zuyl, rolsteen.

en nog hy buyzenbe meer / in het
Byvoegsel van Darsy Woorzboek/ ende
in den Woorzenfchat van L. Meyer,
te vinden; alwaer men ziet tot lof
der Nederduytsche Tael, zomtids een
uytjeymsch woorz / met bys/ zes/ ja
meer goede Nederduytsche betael.
Ende in het schryben van deze / ende
alle diergelike hzemde woorzen / als

(a) Gedrukt by H. Verdussen 1705, in de Voorreden. (b) Deriveert. (c) Fonteyne.
(d) Exceptien. (e) Gestreden (f) Ziet de nieuwe Woordenboeken van Richelet,
Halma en Marin, Fransch en Vlaemsch, die stellen alom eene K. (g) Monsters.

men die om noodwendige redenen moet geschuyden / en mag men de K in de plaetse van C wagt stellen / om die onrechte woorden dieſt te beten / van de Vlaemsche, tot gemaek der liefhebers / t'onderscheyden.

Van 't gebruyk der

D.

De D dient geschuyden in de (a) Naemwoorden, als: God, dood, gebed, daed, gebod, huyl, woord, tyd, zweêrd, en andere / de welke een (b) meervoud hebben / en alsdan met eene D geschuyden woorden / gelijk: Goden, geboden, gebeden, daeden, enz. en ook in 't (c) gebiedende geval, van die (d) werkwoorden, de welke van geschuyden eene D hebben in 't (e) onbepaald, als: voeden, zenden, lyden; houden, gebieden, enz. stelt / voed, zend, lyd, houd, gebied, om dat dit / boven eene nettigheid in 't schuyden / is een beschutſel van heelte verwerringen; bevoel men het door onderscheyd maekt tusschen

Gebod, gebod Gods en gehot, iets geblyt.
Voed, spyst. voet, eenen voet des mensch.
Houd, vasthouden. hout, brandhout.
Moed, moedigheid. moet, ik moet vasten.
Bed, bedstede. bet, meer.
Vroed, wys. vroet, ict omvroeten.
Zweêrd, geweer. zweêrt, eed doen.
Hart, versteend. hart, menschen-hert.

enbe zoo boozt; want in de leste en mag gerne D gestelt woorden; gelijk ook in deeze: dit, lit, lot, zot, spot, tot, pot, rot: immers alle die onder de bovenstaende regelen niet hoegzen 39n. Zommige die stellen in zulk geval

nog eene T naer de D in d'eerste slag van woorden / en schuyden / Godt, gebodt, daedt, huylt, en zoo boozt; maer houde 't eerste boor best / om dat men de T van utet moet uitschuyden / als men 't woord wil verlangen / als: geboden, raeden, enz.

Van 't gebruyk der

E.

Wat 't gebuyk der E betreft / haer kan eene nuttighejd ende gemak ontrent deeze ingezagt woorden / zoo men dat aenneemt / 't welke is; zoo waer neer de E moet hard (t) uytgesproken woorden / dat men daer een strephen B boven zette / gelijk hier: bedelen, beken, dézen, drève, dede, leden, gene, méde, diversche, véle, wézen, en alle andere; aengezien zommige (g) Schuybers / ayt genomen hebbende op de harde uytspreek der E in de boorscheyden en diegelijke woorden / hebben de zelve beboobelt / zettende: leezen, sleeden, meede enz, 't welke oneygen ende te hard luydende is / ende verwerringen haert. Gelyk uyt het volgende ligtelyk kan achterhaeld woorden / in :

Wézen, gelaet. en weezen, weezekindoren.
Hélen, verzwigen. heelen, vereenigen.
Génen, den genen. geenen, geenen middel.
Sténen, klaegen. steenen, berggebakken steen.
Béde, verzoek. beede, beyde, twee.
Léden, kalfsleder, leeder, om te klimmen.
Rédén, redenen. reeden, toemaeken.
Léger, krygsvolk. leeger, meer nederwaart.
Léhen, druypen. leeken, angewyden.

enbe nog andere. Waer openbaer blykt / dat in d'eerste geen dubbeling

(a) Nomina. (b) Pluralis. (c) Imperativo modo. (d) Verba. (e) Infinitivo.
(f) Geprononceert. (g) Meyer, Dict, Richelet.

der e noobig is / gelijk in 't tweede / maer alleen eene harde e die men zoude kennen tusschen de gemeyne / als daer een streepken boven staad; ende niet twoffelen / of men zoude moeten zeggen *bēken, waterloopjes, ofte bekēn, belyde, enz.* Want aengemerkt in dit eerste eene natuerlyke E niet genoeg is / ende twee te veel; zoo bliende daer op een onderscheyd genomen te worden / het welke te voozen is betoont. Van zoude dit een groot gemak byzengen aen de gene die de Nederduytsche Tael begēeren te leeren; ende en zouden den aenhoorder zoo dikwyl niet tot lachen aenpozen / lezende onze *Warken* / gelijk nu voozgaens gebeurt / om d'egwille dat zy nu niet woen op welke (a) *lettergreēp* den (b) *woordklang* vallen moet.

Hier kan den Lezer nog aenmerken (hoe weynig erbaeren sijn slegt in de Nederduytsche Tael is) dat zy zeer onueggen is aen de zelue / dat sommige in de plaerse van eene E eene U stellen naer eene O in veel woorzen / als in : *boek, beroep, doek, hoek, voegen, vloek* en menige andere; schryuende *bouck, beroup, douck, enz.* den (c) *tweeklang* OU uytspreekende gelijk de Franschen doen in : *vous, gy, tout, al, loup, wolf, hout, eynde eenig dings* : om d'egwille dat men in alle d'eerstgenoemde woorzen door misbruyk / onder den gemeynen man / den klang van eene Fransche OU komt te voozen in 't spreken : ja de dugtenspoozigheyt gaet by sommige zoo verre / dat zy agt nemende op de berdozbencheyd der *Syzaek* / wel zig herstouten te schryuen (die zelue / de welke andere tot

Leermeesters willen verstaeken) al-
 bug; *Bloumen, veld-bloemen, berouwen, vermelen, pochen, drouncke, zal, van drinken, ende nog andere*; niet letten-
 de / dat men door misbruyk / die woor-
 den al zulken klang toegeeft / door de
 naebentghed der Franschen, en an-
 dere oorzaken / hier voozen vzeeder
 verklaert in 't eerste *Deel* ofte *Hoofds-
 stuk* van deeze *Verhandelingen*; want
 het sijnkt zonneklaer / dat OU by ons /
 nergens dien klang en heeft : maer moe-
 ten die Letteren schijer als onderschey-
 dentlyk uytgesproken worden / zoo
 wel in : *oude, houden, hout, koude,
 zoude, zout, stout, en wat meer* / als
 in : *benouwen, grouuen, houwe, trou-
 wen en vrouwen*; betwyl deeze uyt-
 spraek / by alle *Verstaandige* / door de
 beste / ja vooz de eenige rechte / is
 gebeurt. Vgt 't welk te zien is / dat
 de schryuinge van : *vougen, beroup,
 klouck, door voegen, beroup, kloek, al-
 lezing onueggen is* / ende dat dien boor-
 staender hwalich te wege zy / sty-
 bende een ingeslopen misbruyk / h u-
 derlyk aen 't oerzied / ja aen den ey-
 gendom der Nederduytsche Tael; want
 indien de *Speelkonst* in alles ieder
 spreekwyze (die byna / in ieder *Stad /
 Woyn* ende *Plek* van den anderen ver-
 schillende is) moesten volgen / men zou-
 de op 't leste eenen gantschen menig-
 klomp ofte berwerden vpaerd van
Schryfkonst hebben / de welke eene
 onuutspreekelike / ende onbegrypzelike
 verwoesting ende wercking der uytzui-
 king zoude veroorzaken. Dus om
 deeze ende hoorige betoonde bondige
 betwysredenen / word (d) *beweert*, ja
 vast gestelt / dat men zoo wel *boek,
 vloek, hoek, broek, gevoegt*, ende alle

(a) Syllabe.

(b) Accent,

(c) Diphtongus,

(d) Gesustineert.

andere moet uytzpreken als schynen /
ende het tegendeel is een (a) *misbruyk*,
door enkele onoplettentheid van zom-
mige Verstandige gebolyt ende gestift /
doch geenstijg naer te volgen.

Van 't gebruyk der G.

Als wanneer men deeze noemt / ge-
lyk haere natuerlyke kragt / met den
eyfch van onze Taale mede byngt /
ende zoo die by ons in het tweede (b)
Hoofdstuk volgens haere rechte bind-
ming is geschreven; zoo en is 't niet
noedig daer ene H achter te zetten /
wanneer die t'armen in de zelve Let-
tergreep zonden woorden ontmoet / en
naer de H nog een (c) *klinker* of *me-
deklinker* moet volgen; als in : *ghin-
ghen, ghegheeven, schyft* : *gingen, ge-
geeven, dag, zegt, enz.* Dat de H hier
niet noedig is (soben dat het de na-
tuere der G genoeg te helpen geest)
bewyzen dit de *Schryfberg* ende *Wuk-
kers* / die nu de H zetten / ende dan
niet. Maar anders is 't / wanneer de
G en H verscheyden moeten uytgespro-
ken worden / ende nochtan neffens
elkanderen staen / als in : *bezigheden,*
hoogheyd, trouwigheyd enz. dan en mag
men de H niet (d) *afschaffen*. Zommige
Taalkundige Vlaemingen, met vele
Hollanders, willen de G alom hebben
in de plaetse van CH, als in : *acht,*
lacht, (e) recht, noch, om de gelykheid
van klank / zoo wel als in : mag, deugd,
zegt, mogt, enz. En schoon dit schry-
ven wel niet gaantsch te verwerven is /
nochtan burben wy dit nog niet nae

volgen / om de wercking die 'er kan
komen / en de kragt die ons dunck
in te vele plaetsen t'ontdecken ; zoo
schryvenbe / zouden *licht, [lumière]*
lach, gelijk staen met licht, (f) 't gelike-
denbe geval / en lag, 't uoogleden van
het lydend zeggwoord [g] *lygen.*

Van 't gebruyk der J.

De J. [h] *medeklinker*, gelijk wy die
in 't tweede [i] *Hoofdstuk* hebben voer-
gesteld / moet men toelatten te gebryu-
ken / waer zy vereyscht word / als in :
jagt, jan, jeugd, jode, julland,
[k] *bejaert, naerjaegen, afjonste, mis-
jonnen, [l] t'saemgejekt, juweelen, toe-
juygen, ende alle d'ergelyke; ende die*
niet verwerten met de l *klinkletter,*
gelijk zommige boen / schryvenbe ofte
steilenbe altyd de J in het beginsel der
woorden / 't zy dat zy *klinker* ofte *me-
deklinker* luyd / als in : *jn, jk, js, jm-*
mers, jaer, ende meer; als ook de I
in het midden der woorden / als in :
naejaegen, missionnen, weiuuygen, be-
iaerd, beionstigen, en andere / 't welk
immersz stypig is met den eyfch der
[m] *Spelkonst, de welke byaert / dat*
wanneer men twee verscheyde Lette-
ren heeft dat men die gebryukt naer
gelegentheid met goed oordeel / daer
men het meeste gemak ende nut kan
van haelen : nr / dat iemand ons zegge /
wat oordeel ofte gemak / hebben
tot nog toe door zulk gebryuk deeze
twee verscheyde Letteren by gebryukt /
als men die alle luyde plaetse / zoo
wel daer zy *medeklinker* als *klinker* luyd.

(a) Abnys. (b) Capittel. (c) Vocales. (d) Cassoeren. [g] Verbum passiv. [h] Consonans. [i] t'saemen ingespannen.

[e] Risée. [f] Imperativus. [i] Capittel. [k] Oud van jaeren. [m] Ortographe.

den zonder onderscheid / gelijk wy dit nu staenshoets hebben betoont. Dus zeggen wy met goede reden / dat haerleber (a) *Ampt* is van meerder belang; of anders / zoude d'een of d'andere schier onnut wtzzen: maer deeze gebzuykende / zoo als wy met de Geleerde voor hiet houden / doet elk van de haere betrefschte pligt.

Van 't gebruyk der

K.

Wat het gebzuyk der K aengaet / daer van is hier boozen / in 't begin van dit Hoofdstuk / onder de Letter C geschreven. Doch wy zeggen hier nog dat zy met recht gestelt woerd in 't begin van alle (b) *Lettergreepen*, 't zy voor *klinker* ofte *medeklinker*, daer macht moet op gegeven worden / als: * *kan, keeren, kind, koor, kuysch, klaer, kriegt, kriecken, klooster, knuyt, kley*, en zoo boozts: uytgenomen in de woorden afkomstig van andere tzedde Taalen / hoer in de gebadste berdeeling der C ten vollen betwezen: ja de K is by de Hollanders zoo hoogwaardig gesacht ende van zulke kragt (dat zy boven 't gebzuyk / als nu daedelijk is betwezen) daer nimmer geene C voor en stellen; maer schryben: *Kok, gemak, kruyk, ik, lekten, strikken*, en alle andere: het welke wy voor heel goed aenvemen; maer eerst niet durfden voorschryben / beducht van in d'ongewoene te verballen van sommige Bezaghebende Mannen; waer door wy vreesden / dat ons Werkje by den gemeynen Man mogt betwezen woer-

den / hoer wie het was opgesteld; en alzo de vucht die wy beschypten te doen / zoude in de wieg ofte in zyne geboude komen te versmagten. Het waere te wenschen dat eeren erbaeren ende Bezaghebende Persoon onder nam den Vlaamsch Latynschen Woordenboek te verbeterer / ende op eenen rechtmaetiger boet (c) van Spelkonst bede wandelen; van zonden deeze Aenmerkingen meerder kragt op het gemoed der Vlaemingen kypgen / ende daer voor zonden sommige zwaertigheden (die enige in deeze nieuwe / doch niet te min rechtmaetige voorschryvingen komen te zien) weg vernomen woerden; betuyt den gedachten Woordenboek schier by ieder een belang boer een regelmaat van Spelkonst woerd gehonden; waer een de vernuste Taalkundige haer schier niet en houden. Eborch dese mislagen beginnen daer in gebetert te zyn.

Van 't gebruyk der

O.

Dit Letter woerd ook by sommige wansch kielijk gebzuykt; de rene dubbelen die schier t'allen woerde waer zy het leste Letter der Lettergrege halt / als in: *booven, looven, hooven, koomen, moogen, stooven, enz.* zoo wel als in: *brooden, dooden, doopen, grooten, loonen, noode, roode*, en zoo boozts / alwaer nogtaut in d'eerste flag geene dubbeling gelijk in de leste nootdig is. Andere en dubbelen die schier negens / maer schryben: *lonen, voren, rode, schonen, zo*, 't welke ook onze

(a) Officie. (b) Syllaben. * Ziet in den Woordenschat van L. Meyer. (c) Ziet ook in de Vlaemsche Figuren, ofte Beginselboek onder de letter S. 4 ledeken ofte artykel, in de verklarung der Letteren.

Cael onneggen is; bevoel deze woorden door die wyze van schryven / haeren rechten klang / zonder pgaang niet kunnen krygen; dus moet deeze met oplettentheid ende bescheydenheyt gedubbelt worden baer het behoort. Ende om hier zene hoze verklaring te geeven; dient gelet / dat men de O dient te dubbelen / in de regelmaetige

(a) *Werkwoorden*, die zonder betanbering met O geschreven worden / als: *booren, doopen, gelooven, hooren, rooven, slooren, droomen, en zoo hoort; om dat deze in alle tyden / personen ende werkingen O bereyffchen / als: ik doope, gy doopt, hy doopt, wy doopen, gylieden doopt, zy doopen, ik doopte, ik heb gedoopt, ik zal doopen, gy zult doopen, doopende, doopinge etc* bevoel daer nog in alle diergelijke geene verandering gebeurt / gelijk als in: *gebogen, geboden, gebroken, verloren, komen, en buyzende andere: want deeze hebben in den (b) aenwyzenden tegenwoordigen tyd: ik buyge, gy buygt, hy buygt, ik gebiede, ik breke, ik verlieze; ende komen in den (c) onvolkomen voorleden tyd, schryft men: ik kwam, gy kwam, hy kwam, etc. zonder O, d' epholgens moet in deeze en diergelijke maer een O geschreven worden: gezond, genomen, gelogen, ende deezen regel heeft weynig uytzondering.*

Men tweebe / moet de O verdubbelt worden in de (d) wevellige naemwoorden die met twee OO geschreven worden in 't (e) geenderley geslagt, als: *schoon, groot, hoog, boos, etc. schryvende: schoonen, hoogen, boosen,*

grooten, ende alles wat baer van gemaakt kan worden.

Men berben / in 't (f) *meervoud* van die / (g) *zelfstandige naemwoorden*, die welke verdubbeling hebben in 't (h) *eenvuldig*, als: *brood, dood, boom, boot, [sloep] hoop, hooyhoop, moor, roos, stoot, [slag] toom, zoom, etc.* moet men stellen: *brooden, dooden, boomen, etc.* maer niet in: *geboden, goden, hoven, koten, loten, en meer andere / om dat men niet en schryft / good, hoof; maer god, gebod, hof, kol, lol, etc.* die de uytzonderingen willen weten / mogen de *Waarboeken* te raede gaen / die toe om hoortjens willen hier achterhaelen.

Van 't gebruyk der S.

De S die haer geluyb heeft zeer naefn als de C dient gestelt daer zy moet hard uytgesproken worden voor een (i) *klinker*, als in: *schanen, (k) holtwerken; besessen, geboelen; seffens, te gelyk; bloeyssel, bloeyinge hersenen, veyen; persen, persenbygten; schoeyssel, binnenschan; keirsen, wasketjen; sukkelen, kweelen; stuyker, broodsuyker; somme, hoofsomme; steunsel, leuning; sussen, van ouderdom kind; worden en andere. Men stelt die ook op 't eynde der lettergreepen / als *weesken, dees, blaes, en zoo hoort.**

Ook hoor allen medeklinker / behalvens hoor W alwaer zene (l) Z moet gebruykt worden. Ziet hier van op letter Z.

(a) Verba. (b) Indicat. tempus praesens, (c) Praeterium imperfectum. (d) Adjectiva. (e) Neutri-generis. (f) Plurali. (g) Nomina substantiva. (h) Singulari. (i) Vocales.

(k) Ziet Méyeri Woordenschat: in Diction. Richolet Vlaemsch en Fransch.

(l) Ziet in den lesgenoemden Woordenschat ende Darsy, stelt zweep.

Eene S is ook dienftig gestelt in de
(a) bezittende voornaem, Syn, met alles
wat daer affkomt / als : syn huys, syn-
ner vader, syne zuster, sylieden. Om
beezee t'onberschepden van Zyn, (b)
werkwoord, als : sy zyn daer, dat het
zoo zy, ende zoo boortjs.

Van 't gebruyk der

T.

Deeze hond by ons altpd haeren zel-
ben ende rechten klang : want wan-
ner zyn 't geluyd der C heeft ofte ber-
epfcht / dan zyn 't altpd uythenmsche
woozben ; herbolgens onrechtelingen
der Nederduytsche Tael, als zyn / on-
der meer andere / beezee :

Abondantie. Overvloed.
Absentie. Afwezen, afwezenheyd.
Abstinentie. Onthouding, afstand.
Absolutie. Ontslaeing, vryspreking.
Acclamatie. Toejuging.
Administratie. Bewind, bediening,
Advertentie. Waerschouwing. (heyd)
Affectie. Genegenheyd, aenklevent.
Affirmatie. Bevestiging, verzekering.
Agreatie. Toestemming, goedkeuring.
Ambitie. Eerzugt, eergierigheyd.
Apparentie. Schyn, schynbaerheyd.
Applicatie. Toepassing, toeygening.
Approbatie. Goedkeuring,
Alteratie. Ontstellenis, verandering.
Benedictie. Zegen, gebenedyding.
Blamatie. Eerrooving, naemschending,
Blasphematie. Godslastering.
Canonisatie. Heyliging.
Captieux. Vangachtig.
Citatie. Daeging, bybrenging.
Compositie. Verdrag, menging, 't sae-
menstelling.
Conditie. Beding, staet, voorwaerde.
Conjuratie. T'saemenzweering.

Conscientie. Gewisse, geweten.
Conspiratie. T'saemenspanning.
Declinatie. Afshelling, buygning.
Demolitie. Uytroeying, verdelging.
Desperatie. Wanhope, twyffelmoedig.
Destructie. Verwoesting. (heyd.
Divisie. Verdeeling.
Directie. Bestiering.
Discretie. Besoheydentheyd.
Declaratie. Verklaering.
Dissimulatie. Verzwuyging, dobbelheyd.
Degradatie. Afzetting.
Diligentie. Neerstigheyd, vlytigheyd.
Elegantie. Aertigheyd, fraeyheyd.
Emulatie. Volgyver, afgunst.
Exaltatie. Verheffing, verhooging.
Estimatie. Waerdeering, achting.
Excellentie. Voortreffelykheyd.
Extractie. Afkomst.
Execratie. Afgryzing, vervloeking.
Factie. T'saemenroering.
Finantie. Inkomst, schat.
Functie. Ambt, bediening.
Gradiatie. Overstapping, trapoklimming
Gratie. Genadehulp, gunstgaef, zwier
Hesitatie. Dubbing, twyffeling.
Imputatie. Wytting, aentyging.
Inclinatie. Neyging, toencyging. (tigheyd
Inconstantie. Wispeltreurigheyd constant was
Insolentie. Moedwilligheyd, baldadigh.
Inquisitie. Geloofsonderzoek. naspeu-
Vond, vinding. (ring.
Introductie. Inleyding.
Justicie. Recht, gerechtigheyd.
Lamentatie. Gekerm, wecklagt.
Licentie. Verlof, toelaeting.
Malitie. Boosheyd, kwaedwilligheyd
Mutinatie. Oproer, muytery.
Mutuatie. Ruyling, mangeling.
Maledictie. Floek, kwaedspreeking.
Natie. Volk, inboortlingen.
Negotie. Handeling, koophandel.
Nugatie. Boerting, beuzeling. (heyd
Obedientie. Gehoorzaamheyd onderdanig
Obligatie. Verbintenis, schuldbrief.

(a) Pronomen possessivum.

(b) Verbum.

Oppositie. *Tegenweer; wederstand.*
 Oratie. *Gebed, redening, vertoog.*
 Ordinantie. *Schikking, beleyd.*
 Ordonnantie. *Bevel; stelling, beleyd.*
 Optie. *Keur, kiezing.*
 Partial. *Zyding.*
 Patient. *Lyder, sieke.*
 Perfectie. *Volmaaktheyd.*
 Persecutie. *Vervolging.*
 Petulantie. *Dertelheyd.*
 Politie. *Borgerland, borgerheersching.*
 Predestinatie. *Voor schikking.*
 Predicatie. *Leerreden, voorleering.*
 Preparatie. *Toereding, voorbereyding.*
 Presentie. *Tegenwoordigheyd, byzyn.*
 Prestatie. *Volvoering, volbrenging.*
 Presomptie. *Vermoeden, waen, laetdunkentheyd.*
 Pretieux. *Kostelyk, dierbaar.*
 Proclamatie. *Uytroep, afkondiging.*
 Procuratie. *Volmacht, last, voorzorg.*
 Profanatie. *Ontkeyliging.*
 Prognosticatie. *Voorduyding, voorspelling.*
 Prohibitie. *Verbod, verbieding.*
 Promotie. *Bevoordering, voortzetting.*
 Propagatie. *Voortplanting.*
 Prophétie. *Voorzegging, voorboding.*
 Propositie. *Voorstel, voorstelling.*
 Purgatie. *Zuyvering, zuyverdrankje.*
 Portie. *Gedeelte, deel, aendeel.*
 Pactie. *Verdrag, verbond.*
 Preferentie. *Voordeel, voortogt.*
 Precipitatie. *Verhaesting, veryling.*
 Proportie. *Gelykmaetigheyd.*
 Penitentie. *Boetveirdigheyd, leetschap.*
 Quitantie. *Kwytbrief, kwyttschelding.*
 Quotisatie. *Schatting.*
 Ratificatie. *Bekrachtiging.*
 Refectie. *Vermacking, voeding.*
 Reformatie. *Hervorming.*

Renonciatie. *Opzegging, afstaening.*
 Reprobacie. *Verwerping; wraking.*
 Residentie. *Wooning, verblyfs.*
 Resolutie. *Opzet, besluyt.*
 Restitutie. *Vergoeding, herstelling, wedergeving.*
 Reverentie. *Eerbieding, eerbewys.*
 Sententie. *Vonnis, oordeel, zinspreuk.*
 Solutie. *Oplossing, ontbinding.*
 Spatie. *Wyde, ruymte.*
 Substantie. *Zelfstandigheyd.*
 Traditie. *Overlevering.*
 Translatie. *Overzetting, overdragt.*
 Usantie. *Gebruyk.*
 Usurpatie. *Dwanggebruyk.*

Deze 300/ onder schijer een ontelbaer getal wel de meestgebzuypte/ tot gemak der Eggentaelherminnen de Nederlanders alhier gestelt; de welke zomtowlen onboozzen spude han bekwaame Boeken en zoodanige bzebbe woozzen ontmoetende / haere Nederduytsche bediebens niet en weten. Alhoewel wy betuygen/ dat'er oy heele uytheemsche woozzen / boken de daer neffens gestelde Vertaelingen/ wel eertpds/ bzn/ bier/ ja byf hoztjepsds halben 300 achter gelaeten ; de welke den gberigen Lezer kan binden met b'andere (a) wanschepsels onzer Cael in den nu meermals genoemden Wouzzenfchat van L. Meyer; welke betrotte litmaeten door den gebagten schjager nantokenriggh 300 aengewezen.

Van 't gebruik der U. en V.

Deeze Tetteren hier in booztyden/ wanschikkeligk / zonder eenig gemak/ door eshanderen geschjehen ; wozyden

(a) Monsters.

nu met beter onderscheppn gebzuykt : want men plagt (het gerne nu nog zommige naevolgen) altpd een *U u* in 't midden der woorden te stellen / 't zo die klinker ofte medeklinker lugbbe; als in *beurke, deure, leuen, gauen, ouer, zeuen*, en alle andere. Ende de *V v* plaatsen zo altpd zonder onderscheppn in 't begin / als : *vre, vyl, vyt, vrs, vallen, vws, van*; maer dat dit zonder grond ende gebzehtig is / blykt hier uyt / betwyl deeze niet en zullen kunnen onderscheppen / uere van *vre*, ulieden van *vlieden*, *vyl* van *vyl, vyt* van *vyl, deure* van *deure*; ende nog andere : waer zo deeze altpd met twee gelgh schzypen / als

Vre, dry ueren ende *Vre, peys*.
Vlieden, ulieden *Vlieden, zoude vlieden*.
dienaer.
Vyl, Nachtuyl *Vyl, om te vülen*.
Vyt, uytbannen *Vyt, † gebrek der vingen*.
Deure, † Deure *Deure, deure des huys*.

Hier uyt is ligt te bezuygen / dat deeze wyze van schzypen hertwerring haert / ende met onderscheppdelgh genoeg en is; maer de *U u* gebzuykende haer zo (a) *klinker lugbet* / als in : *uyt, uyl, uere, ulieden, deure, beurke, luyzen*, en zo van alle hiergelgh. Ende de *V v* ofte *ve* hoor (b) *medeklinker*, als in : *van, vre, vuyl, (c) vyl, leuen, gaven, blyven, boeven* en zo voort; van dan men tebet woord beter onderscheppen / ende zyne bediedenisse debatten. Dit nu meest by alle *Wzük-*

kers / en by die eenigstant de *Letterkonst* rechtelgh handhaeden / sciptelgh onderschonden zonde / toont het recht gebzuykt deezer twee bereschepde *Letteren* / ende hoo gemek die zo by zeygen : anderz / waer d'een ofte de andere onnut; ofte ten minsten zonder voordeel van ons gebzuykt.

Van 't gebruyk der

X.

Dit *Letter* zoo beel (d) macht hebende als *KS*, zoo en is hoor die geen *K* noodig in de (e) *bywoorden*, als : *nauwelycx, dagelycx, wekelycx, desgelycx*. Ook als men het zegt / als *kleyn / gelgh*; *boeckken, stukken, wercken*, enz. ja zommige met de *Hollanders*, en stellen haer gesu *C* hoor; maer schzypen *blixem, flux*, en alle andere. Doch anderz is hier in *Kerksaeken, Ryksvorsten, Kinders des geluks, des druks, den roep des volks*, hier moet *ks* gesteld worden; om dat het teken is van het (f) *baerende* ofte *gebooge geval*.

Van 't gebruyk der

Y.

Deeze hebende den klang van eenen lange ofte doffel *I*. word nu hoor 't beste geacht / dat men die stelt op het

† Die de *Wondheelders* en *Geneesheeren* noemen *Ephile*. † Een *Dorp* in *Artois* zoo genoemd. (a) *Vocales*. (b) *Consonans*. (c) *Om te vülen*. (d) *Ziet de vlaemsche Figuren* ofte *beginselboek 4* *Ledecken*, 3 *antwoorde*. (e) *Adverbia*. (f) *Genitivo Casu*.

ropde der woorden/ als in : bry, hy, bly, gy, hy, my, kettery, medely, sy, zy, ende zoo voort. Ook naer allen klinker/ als die t'saemen in een zelve (a) Lettergreep ofte woordlit woorden ontmoet/ ende wat onderschepdelijk optgesproken/ als : bayaert, beyde, boye, duyve, gaeyen, feylen, boosheyd, ploeyen, vloeyen, oyt, uyt, kleyn, ende diergelijke : maec niet wanneer de E. en I. in een smiltende/ renen (b) tweeklang maeken/ en gelijc 't gebelit der schaepen lugt/ als in deeze en diergelijke woorden : *Beir, heird, keirse, (licht) keirse, (krieke) leir, peird, smeir, zweird*, dan is een I. noodig.

De Y stelt men ook in het woord *wyer* [brand] en alles wat daer van is komende/ om dit van vier [getal] t'onderschepden.

Maer binnen de woorden tusschen twee (c) medeklinkers, alsoer op de I. macht moet gegeven zyn/ verduidelikt men deeze/ als : *Pyne, myne, tyd, lyd, schryven, blyven, kwynen*, (d) blyken en alle andere/ gelijc by de verstedebene Boekdruckerij ende Schryverij nu met groote oplettentheid/ wordt onderhouden.

Van 't gebruyk der

Z.

Deze dient opbelling geschieden/ voor allen klinker (e) in 't begin der lettergreepen die zacht moeten voortvallen en geen S. hoognoedig is/ (gelijc in de S. is gegintu aen te

raeken) als in : *zal, zeer, ziel, (f) zyn, zoo, zot, zullen, deeze, kroezen, enz.*

Ook zal men eene Z. gebruiken voor de W; dewyl zy altyd zacht voorschiet als : *zwaer, zweet, zwygen, zwier, zwoer*, alhoewel zommige daer tegen schynen; ebenwel Meyer. In zyn Woorden-schat/ Halma en Maria in hunne nieuwte Woordenboeken stellen zulke als om. Ende dien veruften E. P. Daniel Papenbrochius is ook tevensel van dat geboelen in zyne Verklaring der Letteren in de Vlaemsche Figuren.

Hier hebt gy (uberige eggen Aelerminnende Nederlanders) alles wat ons hooch deezen tyd noodig heeft gedacht hooch te stellen; gezondbest op de natuere ende den eygheit der Nederduytsche Taal, als mede volgens 't geboulen van verscheppde geleerde Schryverij; met zommige der verdufste (g) Nijptgenooten oordeel ende onze onderbinding. Hoe wel nog zommige zaken met'er tyd konnen bygeboegt ende verschaest worden/ het geene wy als nog niet hebben willen ondernemen/ om de reden in de Verbeering/ over 't gebruyk der Letter G. voorgestelt; ende nyt breeze hooch al te veel verandering op eenen tyd te willen voorstellen/ alles t'seffens zoude komen te vallen/ ende onze behoopde blycht mocht alhier blyven. Maer des niet te min/ ik duchte ebenwel/ dat'er nog al zommige zullen gebonden worden aen wijs deeze (h) Aenmerkingen niet wel en zullen behallen; niet om dat zy beter weten/ ofte in hun geboelen best gezond zyn : maer om niet te schynen/ geleerd te willen zyn, En-

(a) Syllabe. (b) Diphthongus. (c) Consonantes. (d) Kweelen. (e) Ziet de Vlaemsche Figuren op de verklarung der Letteren. (f) Verbum. (g) Schoolmeesters. (h) Remarquen;

de daerom is 't dat zy met groote (a) verrukking ende (b) krygelmoedigheid, wat zy door hebben / houden staen / afhoewel zy de waerheyt van het tegendeel hun (c) gevoelen zoo klaar bemerken / als de Sonne op den klaren ende helveren middag komt te lichten / nogtans niet een haer wyl begeeren te wyken ; volgens dit puntlichtje :

Een ingewortelde gewoonte word niet ligt

Versmelen ; en den mensch zeer noo zig verder brengen

En leyden laet, als kan toelangen syn gezicht.

Maer intien wy deze waentwyze mogten bzaegen : waer het dat alle konstenaeren van den ouden ende tegenwoordigen tyd alsoo hebben gesproken / ende iederen op zyne eigene koppigheyt blyven stehen / niet van den anderen en hadde willen leeren ; waer zouden zoo vele uytstekende bonnen / optoylinge ende volmaektheden in de konsten / gebleven zyn ? waer het dat de Franschen, hunne oude gewoonte van syzeken ende schrypen althou hebben willen voortstaen ende behouden / waer zoude dien seluyt ende volmaektheyt (waer op haere (d) gunstelingen nu zoo stoffen) verschoben zyn ? Zy zouden op noodzaakelyk moeten antwoorden / in de bergetentheyd. Maer deze [de Franschen] ende alle konstenaers / hebben met voordeel gebaen / gelijc den hermaerben Schilder Apel-

les, den welken / voor hy een Meesterstuk tot d'uytterste volmaektheyt bzaette ende uytgaf ; stelde dat eerst verscheyde dagen op de straet / in het gezicht van ieder een / daer achter schuytende / om het oordeel der (e) voorbygangers, wogens de gebreken ende seften te aenhooren ; ende de berispingen die hy rechtmaetig heboud / en schaemde hy zig niet daer naer te verbeteren ; om het machsel zynen volkomen luster te geben ; want het is eene waerheyt die geene wederstaenheyt is ; dat schier alle konsten in haere bindinge rouw ende onbeschaefst uytkomen / ende daer naer / op het Wenbeeld van waakkere Werstanden hertmed / op het eynde geschaeft ende tot vollen luster worden gebzaet. Waerom is 't vele beter zyne gebreken te verbeteren / als die te behouden. Uyt welken opzichte wy den goetwilligen Lector vidden / dat hy ons (indien wy ons hier in ergens hebben bergift ofte misgagen) met bescheydentheyt door eygen Spzaek ofte door eygen Schryft aen ons te zenden / wilt berigt geben / liever dan achter rugge te snappen (gelijc vele gebeurt) wanneer den beleidigen zig niet kan herbedigen ; ende van zal ons groote blyenschap geben ; bedykt wy zeer gerne / ons goet danken voor een beter gegonst willen berwillen / ende niet styf koppig de rechte reden tegensteden. Ofte (het geene wy nog liever hebben) wenschen dat een (f) afgerichter Werstand ende suediger getue / aengeweekt door deze onze (g) geringe Aenmerkingen) zig beliefde te werke te stellen / om iets beters ten dienste van ons Nederland

(a) Passie. (b) Obstinaetheyd. (c) Opinie. (d) Favoriten.

(e) Passanten. (f) Experten. (g) Slechte.

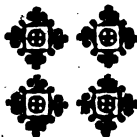
door den dag te brengen; van zonden wy onzen armen hoog genoeg betaelt achten / ende onzen wensch teenemaal verbult; want ons bsoezemen is geweest / hier te doen 't geen een kleyn (a) *Keffertje* te wege brengt; 't welk door 300 gebias / wel grootte ende wakkerre dogndhonden (schoon te hooren de jagt ongetemt) op het wild stouwt ende aen wakker tot eene hoozsgorbige bangst. Zonder dit inzicht / hadden wy hoorzeker dit noyt begonnen; aengemerkt wy meermaels hier toe de penne in de hand genomen hebende / is ons de zelve (onze kleyne bekwaemighend ende grote zwakhigheyt aenmerkende) elke reyse ontballen: doch / benkende dat de vernuftste Vlaemingen hun beg wening bekzeunden ofte aentzokken / hebben wy den lesten moed gegzeven / en onder onzen geheel noutobesuehen tpb / bit tot zoodaenig wezen gebzagt; gelik het hier hoor Allieden oogen beschijnt: niet met boornemen van onze schier (b) *bouwvallige* Spzacht daer door te konnen herstellen; maer om onzen bizst tot de zelve te toonen;

of wy (gelik nog gezegd is) eenige wakkerre Verstanden daer door het gemoch mogten hittelen / om niet meerder hzocht ende konst de gebachte Landtael te becrieten ende te helgen herbouwen. Men kan niet al opstreckende Baezen in konst wezen; wy hebben hier mede ons Verstand volgens de maete die ons is ten deel gehalten / willen offer slagten ten diepste van het Vaderland / aen 't welke wy niet min gehouden ofte herbooben zyn / als 300 beele klarke Delben / dewelke door hun dapper gemoed / hun bloed en leuen misachtende / hebben deeze daer hoor ten besten gegeven. Het punt ons alleen / dat wy gerne meerbere bekwaemighend / ende gern hooger gezag hebben / om onzen pber tot de Landspraek met beter geluk te doen blyken en uyt te booren; dan en zonden er 300 beele (c) *wanschepsels* ofte *schrikdieren* niet in te binden zyn; mder daer han gezugbert ende teenemael outlast / zonde zy (wat het aen gerne bekwaeme stoffe nog aen cirraed ontbreekt) ober al met volken luster herschonen.

(a) Hondken.

(b) Caduque.

(c) Monsters.

BYVOEGSEL.

Zommige ervaeren Taekenners ende Yveraers voor de Vlaemsche Tael en van haere Spelkonst, hebben ons tot verscheyde reyzen van vreesagtigheyd beschuldigt, en alzo stillekens voor kleynhertig willen houden; om dat wy over twintig jaeren onze Verbeteringen over de spelling, niet wyder uytgerekt hebben: zonder te overweegen, dat'er groot verschil is; tusschen iemand die een Boekken alleen in druk uytgeeft, ende eenen, die daerenboven nog het Schoolampt bedient: diesvolgens dagelyks met zynen boek te doen heeft, en diens regels en lessen de jongheyd moet voorhouden; om alzo zyne Verbeteringen by hun in achtig te doen geraeken: tusschen een groot getal andere Schoolboeken, die door d'onkunde, of wel hoofdigheyd van zommige Drukkers; ten minsten door de kleynhertigheyd van andere welervaeren, op den ouden trad van Spelling zyn. 'Twelk ons en andere yverige en rechtgezinde Schoolmeesters eene ongeloovelyke moeslykheyd veroorzaekt. Diesvolgens durfden wy alsdan de Verbeteringen in onza Aenmerkingen niet verder laeten gaen. Wy hebben aldaer maer zommige misspellingen van de kwaedste slag verbeterd, en andere als goed nog by te voegen, voorgehouden; om alzo met'er tyd de gemoederen der Verstandige te bereyden: en sonderling die, aen de welke het onderwys der Jongheyd is toevertrouwt; op dat allengskens die oude ingewortelde misbruyken mogten uytgeroeyt worden. Maer zoo wy 't alles seffens hadden willen doen, zoo vreesden wy wel met recht; dat dit, ons Boekken, zekerlyk in eenen hoek had gesmeten geweest, en alzo zonder vrugt gebleven.

Het zelve verwyd staet ons andermael te verwachten; om dat wy in deezen nieuwen Druk met al te groote omzichtigheyd zyn voort gegaen; en nog zommige dingen niet hebben verbeterd, die zy zeggen dienstig te zyn, de welke hier onder volgen; waer van wy eenige moeten goedkeuren, en andere niet geheel verwerpen; maer zommige niet kunnen aenneemen.

1. Wilt men a/ u en z verdubbelt hebben, als wanneer d'uytspraek van deeze Letters moet verlangt worden, zeggende dat een (a) *klinker* zich niet beter kan verlengen, dan door haer zelve; stellende derhalven *aan/ aast/ aar;* *buuten/ geduuten/ huns- hant;* *beerde/ geehen/ leezen/ enz. voor; aep/*

(a) Vocales,

Baet / baert; **bueren / gebueren / hupf-hente / deede, geëven, leëzen**, ende deëze dubbeling van **aa / en uu / is** volgens den aerd der Tael, den eysch der Spelkonst, ende gelyk aen ons gevoelen; maer hebben dat nog niet durven volgen, om dat men zegt: *de reden waerom de Hollanders dit zoo stellen met a / is, om dat haere Spraeck hooger en langsaemer is als d'onse*; maer dat wy Vlaemingen, die en diergelyke worden altyd hebben uytgesproken, met eene mindere opening des monds, gelyk als **aan / baert / baert / enz.** Nu, of deëze roden bestaan kan, is zeer te twyffelen. Zoude men niet beter zeggen: dat men de natuerelyke Tael behoorde te volgen, de welke naerst komt aen de Duytsche, die onze gemeyne oorspronkelyke Tael is; in welke Moedertael, wanneer men de **a** eenen zwaeren of langen klank wilt toevoegen. stelt men daer eene **h** achter, schryvende: **afgemahlet (uytgebeeld) baht (daar) jaht (jaar) offenbahten (openbaaren)** daerenboven verdubbelt men daer de **u** in; **funfften (vyfden)**. Ten minsten moest men doen gelyk in Vrankryk: Want schoon ieder (a) *Landschap* aldaer schier van den anderen verschilt in d'uytspraek der woorden, nogtans komen zy daer in overeen, dat zy alle de beste (b) *Spelkunde* volgen.

Maer wat dat de dubbeling der **E** betreft, in: *deede, deëzen, weëzen*, ende diergelyke woorden; dit kan geen en goeden Taelkundigen behaegen, en het duukt ons tegen de regels der Spelkonst. Dat immers deëze wie zulks voorstaen, ons eens zeggen, hoe dat zy onderscheyd zullen maeken tusschen deëze en onderstaende diergelyke woorden?

<i>Bede</i> , [verzoek]	} EN }	<i>Beede</i> , [alle beyde]
<i>Delen</i> , [planken]		<i>Deelen</i> , [scheyden]
<i>Genen</i> , [dien]		<i>Geenen</i> , [niet]
<i>Grépe</i> , [handvol]		<i>Greep</i> , [mestvork]
<i>Léken</i> , [druypen]		<i>Heelen</i> , [vereemigen]
<i>Réden</i> , [raison]		<i>Reeden</i> , [toebereyden]
<i>Wézen</i> , [gelaet, zyn]		<i>Weezen</i> , [bevoogde]

En dit is niet alleen om het onderscheyd te stellen; maer ziet men de *zake* maerder in, men moet geen zoo ervaeren Letteraer wezen, om een tastelyk verschil te mergen, in den klang van 't **E** geluyd, der eerste lettergreepen van beyde slag der bovenstaende woorden.

Zoo dan, is 't oorbaerlyk en regelmaetig, dat wy, die een dryderhande zuiver **E** geluyd hebben, de zelve onderkennelyk zouden schryven; en deëzen dryderleyden klang zien wy uytgebeeld in 't woord *Zedeleer*, daer *d'e* in d'eerste lettergreep lang is: die in de tweede en laste lettergreepen beyde kort, en de derde heel lang door den tweeklang *ee*. En daerom zeyden wy, dat daer de lange *e*, in *léven, béven, géven, bedelen*, moest geteekent zyn met een

(a) Provincien.

(b) Orthographe.

(a) *klangeeeken*, die misschien de Drukkers ontzien te doen gieten, om de kost van een pond acht of tien nieuwe Letters, t'ontgaen; het welke eens gedaen zynde, voor langen tyd blyft, en die een groot cieraed en dienst zoude bybrengen aen onze Spelkonst. Dan zoude men het goedvinden van eenen Verstandigen Letteraer kunnen involgen, en in de plaets van: *dees, beed, geeft, heeft, kleeft, leeft, leest*, en meer andere, kunnen stellen, *dés, béd, géft, héft, kléft, léft, lést*; en zoo plaets winnen: want om dat wy geen dusdaenige geteekende *é* in onze Vlaemsche Letters hebben, is men gedwongen dikwils de *E* te verdubbelen, wanneer men van twee Lettergreepen een wilt maeken, boven getoont; die nogtans maer den klang van een lange *é* meer hebben, en die wy meynden wel geteekent te zullen worden met een (b) *Omvangteeken*, om de byentrekking van beyde de *é* te toonen, en een verschil te maeken tusschen

<i>Leést,</i>	[lisez]	}	EN	}	<i>Leest,</i>	[schoenvorm]
<i>Leén,</i>	[leden]				<i>Leen,</i>	[goed]
<i>Geweést,</i>	[été]				<i>Verweest,</i>	[ter Weezekamer aengetoekent]
<i>Heel,</i>	[zwyge]				<i>Heel,</i>	[geheel]
<i>Geén,</i>	[dien]				<i>Geen,</i>	[niet]

Derhalven de *é* aldus geteekent zynde, die zwaerigheyd, met veelte andere, waeren geweirt.

2. De *C* wilt men schier verbannen, maer zien daer geen dag door; want schoen hun voorgéeven goed waere, van alom *G* te zetten in plaets van *CH*, om dat den klang gelykt; men zal die evenwel nog moeten behouden om de t'saemenstelling van *SCH*, in *schat, schapper, schyn, schoon, schuld*; en by honderde meer. En verders wilt men met die verbetering, (zoo het ons dunkt) wat te vrypostig henen; want men dubbelzinnigheyd zal veroorzaeken, de woorden zoo afleydende van de struyk, schryvende: *gelag, lag (risée) lagt (riez) kragt (zugt) gekrog (gezucht)* die afkomen van *lachen, krochen*. Ook zal men *lach* met *G* geschreven niet kunnen onderscheyden van *lag*, 't voorleden van 't zegwoord *liggen*, nog *gelag, (drinkgelag)* van *gelgch*. En van gelyken schryvende: *kragt, regt, schigt, nog, zugt*, zoud daer al veeltyds geen kracht ontbreeken in den klang? Ieder mag daer in zyn goeddunken volgen: wat ons aengaet, wy hebben dat evenwel nog niet durven stellen, maer alleenelyk de *G* willen gebruyken in die (c) *naemwoorden* ende (d) *werkwoorden* die een zoodaenig Letter hebben in het (e) *meervoud*, ende in het (f) *onbepaelend*, als: *dag, weg, rug, jagt, gebrogt, ligt*; om dat zy in 't meervoud hebben, *dagen, wegen, ruggen*, en d'andere in het onbepaelend, *jagen, brengen, liggen*; maer *gewrocht, gekocht, gezocht, doch*; komen af van: *werken, loopen, denken*; alwaer geen *G* inkomt, gelyk ook niet in die naemen, *licht (lumière) locht, krochte*, en meer andere.

(a) *Accent.* (b) *Circumflex.* (c) *Nomina.* (d) *Verba.* (e) *Plurals.* (f) *infinitivus.*

3. Zouden zy allom een enkel I hebben naer een ander klinker in 'de zelve Lettergreep, als in *aimy* (geklag) *maeien*, *mei* (maend) *beide*, *groeien*, *mooi*, *stroot*, *duizend*, enz. om eenige gelykheyd van klang die daer is; maer eene zwaerigheyd geeft ons nog agterdenken: want *ei* die zy willen hebben in de bovenstaende en diergelyke woorden, luyd evenwel nog anders, als in: *beiren*, *heiren* legers *deiren*, *peiren*, *teiren*, *weiren*, *beird*, *peird*, *weird*, (*hôte*): om dat *ei* hier in een smeltende, heeft den klang zeer nae aen 't gebleyt der schaepen; maer in: *beyde*, *leyden*, *heyilig*, *weyden*, enz. veële onbescheydelyker, voorts in: *maeyen*, *vleyen*, *groeyen*, *moeye*, *sluyer*: gelyk of men zeyde *maei-jen*, *vlei-jen*, *groei-jen*, *moei-je*, *slui-je*. Daer en boven de dubbel of Grieksche Y plagt een teeken te zyn van de leste Letter een'er Lettergreep wanneer nog een klinker volgde. Edoch, wilt den dwingeland, de gewoonte, en meerderheyd van stemmen, dat met geweld indringen: dat het zoo zy: evenwel is dit by ons voor dees tyd nog naergelaeten.

4. De Q en X wilt men uyt onze A. B. rol verbannen, om dat wy die in onze Tael nergens behoeven: want KW voor Q en KS voor X ons dienen, en dit is waer; maer als men nu (a) *eygen naemen* wilt uytbeelden, of spellen, als: *Quirinus*, *Quirinael*, *Xantippe*, *Xantus*, *Xaverius*; waer zullen d'onkundige, deéze Letters en haere kracht gaen zoeken? Bovendienf veële Boeken staen vol uytheymsche woorden, als: (b) *Quadrat*, (c) *questie*, (d) *querelle*, (e) *quote*. Nu, als men dusdaenige woorden tot verklaeringe, of uyt malligheyd wilt gebruyken, zoo is de kennis van die teekens noodig: of wilt men gelyk zomnige Hollanders doen, en eenige Vlaemingen willen naervolgen, onze Nederduytsche teekens daer toe gebruyken, en stellen; *kwaedraet*, *kwestie*, *kerelle*, *kolt*? Als ook (f) *Farmatie*, (g) *Fenix*, (h) *Filosoof*, (i) *Diftongus*, (k) *Flegma*, (l) *Fisika*, enz. voor *Pharmatie*, *Phaenix*, *Philosoph*, *Diftongus*, *Phlegma*, *Phisika*, enz. en K voor C in: *kabinet*, *kachel*, *kolere*, *kommunte*, *kurieus* en veël andere; ten deele onder de Letter C hier vooren bladzijden 38 39 vertaelt? Dat waer (myns oordeels) boven d'oneygendom der Spelkonst te veël gewaegt, om dat met'er tyd die woorden, by d'onervaeren wel voor goed Vlaensich mogten gehouden worden. Derhalven, om zulks te verhoeden, mogen zy wel met het brandmerk van haere Bastardye op het voorhoofd staen pronken. Daer by, is het hier voor niet gepoogt, die teekens uyt de kennis der Leerkinderen te willen hoeden? Ja wy willen ons gevoelen recht uyt zeggen. Het zoude eerder kwaed gedaen zyn dan goed: om dat de Latynsche Tael, maer besonderlyk de Fransche, hier zoo gemeyn zynde, zouden die, de welke de kennis van deéze teekens bezitten, dat voordeel alreede voor uyt hebben, als zy die Taalen daer nae hun eygen willen maeken.

5. Andere begeëren de I ook enkel in: *eertlik*, *ligtelik*, *blykelik*, *opentlik*, *menschelik*, *deugdelik*, enz. om dieswille dat men hier ontrent, doorgaens zoo sprekt. Maer my dunkt dat deéze beweëgreden niet bestandig genoeg is; om

(a) Nomina. propria. (b) Vierkant. (c) Geschil. (d) In twist. kraeel. (e) Aendeel. (f) Artzeniewinkel. (g) Vogel. (h) Wygeërigen. (i) Tweeling. (k) Slym. (l) Natuerkund.

deēze verandering te bekrachtigen; maer wy houden het liever hier mede : dat men moet schryven en spreken : *menschelyk, deugdelyk, oerlyk*, om dat ons dunkt, dat *lyk*, daer in t'saemenstelling, beteekent *gelyk*; en is, als of men zeyde : *gelyk mensch, deugdelyk, gelyk-aen-d'eer*, en zoo voorts.

6. En om de zelve reden van kwaede uytpraak herwaerts over, wilt men de I in tegendeel verdubbelen, in : *bynden, gyngen, hynder, kynd, kwel-lyng, vynd, wynd*, en zoo voorts; daer wy echter meynen dat de I daer zoo wel enkel moet geschreven en uytgesproken worden, als in : *binnen, hinne, kin, min, pin, zin, gewin*, enz. want by de ervaerentheyd hebben wy het ja wel duyzend mael gehoord, dat de gene die men voor de beste Sprekers houd; de bovenstaende woorden en diergelyke (die men met JJ. wilt hebben) uytspreeken : *binden, kinders*, enz. Nog men moet om eene bedorvene Spraek; ja al waere zy in een Landschap schier algemeyn, geene goede Schryfkonst veranderen, maer liever in tegendeel, zoo veel als 't doenelyk is, de Spraek naer eene welgestelde Letterkonst, trachten te voegen.

Voor wy eyndigen, kunnen wy niet laeten van onze verwondering op het papier te brengen; de welke is, dat alhoewel nu over twintig jaeren ons Boeken is in 't licht geweest, en in handen van de Schoolmeesters, dat men er zoo luttel vrugten van ziet; ja dat'er zommige Kinderleeraers zyn die onze voorstelling wel durven bestryden, de welke in den eersten druk, immers zoo onzichtig en wil ik 't zeggen, zoo het is, vreesachtig genoeg zyn voorgehouden : dewyl daer anders niet is verbeterd, dan 't geene zonder misslag te begaen, niet kon naegelaeten worden; en nog eenige dingen alleen aengeraeden, om niet al te groote verandering op eenen tyd voor te stellen; schoon de rechtmaetigheid van 't geene wy slegts waeren aenraedende, genoeg bewust waeren en met'er tyd wenschten in 't werk te leggen; gelyk wy nu ten grootsten deele, hebben bestaen te doen.

Zulke moedwilligheyd of onbedachttheyd der tegenstrevers, en kan zekerlyk niet anders voortkomen, dan uyt onervaerentheyd of armoede van eene goede (a) *Letterkonst* : en nogtans zyn zulke Geesten met zoo kleyne bekwaemigheid tot het onderwys der Jongheyd (de hope van aenstaende Geslachten) aengesteld. Zynde niettemin een ambt van groote (b) *aengelegentheyd* : want van de goede onderwyzing der *MEESTERS*, hangt af de geleertheyd der Leerlingen, en wat deēze van der jeugd met de lessen der Meesters hebben ingezogen, kunnen zy in ryper jaeren moeyelyk verlaeten, schoon zy al menigmael beter zien en begrypen. Daerom is het hoogelyk te wenschen, dat de gene die de macht hebben van Schoolmeesters aen te neemen, met voorzichtigheyd en goed oordeel daer in te werke gaen, dat zy die wel (c) *ondersoeken* op huanne (d) *bekwaemigheid*; ja dat de (e) *Oppeoverheden* daer het oog ophielden, om het misbruyk, hier in tot nog toe begaen, te verbeteren.

- (a) Ortographe. (b) Importantie. (c) Examineeren. (d) Capaciteyt.
(e) Magistraeten, van Kasselryen en Steden.

Dit mögen wy nogtans niet verzwigen, van zommige ervaeren en kloekmoedige Scholmeesters, als zyn (zoo veële als ons is ter kennisse gekomen) Meester *MODEWYCK* van *Winoxbergen*, *Vleteren*, *Borre*, *Warnhem*, *Avecappelle*, *Zuydkerke*, enz. die welke terstond hebben medegewerkt tot de verbetering van de hierlandsche gebrekkige Spelkonst, zoo haest zy de feylen hebben bemerkt; en hebben met ons geduerig in de weire geweest, om tand te bieden aen d'onkundige, de kwaedwillige Tegenworstelaers hun ongelijk te betoonen, en onze voorstellingen te verdedigen en gangbaer te maeken. En dit kan immers geen oneere bybrengen, van door andere tot kennis en opmerking gebragt zynde, een oud gebrek hier en daer te verbeteren. Dewyl wy zelfs hier willen bekennen, dat een onnoozel Schoolkind by geval, d'oorzaak heeft gegeëven tot onze Aenmerkingen en verbeteringen. Want zoo wy in t'eerste van onze Schoolbediening aen dat jongskē een woord deden opspellen, alwaer eene V in kwam, die wy door oud misbruyk (niet anders van jongs af onderwezen zynde) ook U; voor-U, ofte enkel-U nôemden, en dan zoo voort leerden; heeft dat kind door Natuer gedreven, zonder opletten, dat Letter genoemt Ve, waer op wy vragden; waer het een zoo genoemt Letter in den A B vond? dus stond het en zien, niet wetende wat antwoorden: maer wy de zaak dieper inziende, zeyden overluyd: dat/het groot gelyk had; en dat dit Letter met recht aldus moest genoemt worden. Wyders hier door in achterdenken geraekt, hebben wy daer naer de geheele Letterrol overlopende, ondervonden; dat even 't zelve gebrek schuyldē onder de benoeming G H J W en Y: gelyk wy in 't tweede Deel van onze Aenmerkingen alsdan hebben aangewezen, ende die mislag die door 't misbruyk van deēze en andere Letters, doen kwamen te geschieden, in 't derde Deel, duydelyk verklaert. Maer is 't evenwel niet schandelyk, dat zommige haer zoo hardhoofdig aen 't oud misbruyk hegten, en tot geene verbetering en willen verstaen? schryvende nog altyd met C in plaets van K *can*, *comt*, *cleeden*, 't welk een onverdraegelyk gebrek is, als ook in 't schryven: *lauan*, *leuen*, *blyuen*, *lotien*, *druyuen*, *Vyt*, (hors) *Vyl*, (*hibou*) *Vre*, (*deel van den dag*). *Vlieden* (*vôtre*) zonder te letten waerder een U klinker; of V medeklinker moet zyn; 't geene wy in onze gezegde Aenmerkingen onder de Letteren U en V hebben uytdrukkelyk geleert.

Verders is het mede waer, dat veël Schoolmeesters aen ons zelfs hebben bekent, dat zy onze voorstelling en verbeteringen wel kwamen te begrypen en voor heel goed en rechtmaetig aen de goede Letterkonst hielden; maer dat zy, om verscheyde inzichten, onze lessen niet durfden in 't werk leggen; ten eersten, om dat het de Gemeynthe zoude houden voor al te groote nieuwigheyd, en daer over morren en tegenschoren, om dat zy eene oude gewoonte (alhoewel gebrekkig) zeer ongeerne verlaeten. Ten anderen, om dat, gelyk wy nog zeyden, alle d'andere Schoolboeken, den onzen in goede Spelkonst niet volgen; maer door de Drukkers schuld, schier gelykerhand den ouden zwier hebben.

- Dit wel aengenemkt, is 't niet jammer dat zulke goede kenners, hun zelve niet wat opwekken, eens moed grypen, om allengskens te beginnen; eerst al-

leen G V W wel benoemen, dan de C noyt gebruyken voor het gelyd der K in goede Nederduytsche woorden, daer naer de C achterlaetende by de K schryvende, *vermaek*, ook. Ja de K verdubbelen, als de macht op d'eerste Lettergreep betrokken word, als : *bakken*, *lekken*, *snikken*, *brokken*, *krukken*, enz. de H ten minsten eerst achterlaeten naer de G wanneer daer nog een klinker volgt in de zelve Lettergreep, als : *geene*, *gegeeven*, *gingen*, enz. en alzoo voorder. Maer dit niet al seffens; 't waer goed, eerst daer verscheyde reyzen van te spreken, gelyk of dat goed waer in te brengen. Daer naer een aenvang maeken, het begin word wat moeyelyk; maer 't vervolg geheel ligt. En wat hebben zy te schroomen? Zy hebben evenwel dat voordeel vooren uyt, dat zy den weg zyn gebaent, en voorgaenders in 't oog hebben. Indien wy zulk voordeel hadden ontmoet, voor ofte naer den aenvang van ons Schoolampt, wy en hadden niet een uere getwyffelt, zulk ligt te volgen, want wy altyd hert genoege in 't lyf hebben gehad om in zulk geval de waerheyd voor te staen ende te verbreyden; niet luttende op 't gesnap der onwetende, of het buyten-sporig grauwy; wanneer gezag hebbende Verstanden en geleerde Mannen, ons bestaan en voorstel maer goed kwamen te houden.

Daer is nog een slag van Leeraers, die hoewel zy voor goede Schoolmeesters gehouden zyn; nogtans geenen kleynen misslag begaen; wanneer zy byna al hunnen tyd gebruyken, en hunne oplettentheyd het aldermeeste stellen op het wel schryven; en meynen dat zy daer door eenen grooter roem behaelen, al zy dat doelwit treffen, ende daer en tusschen nemen zy luttel acht op d. Spelkunde : de Schoolieren door 't lang gebruyk ende de gewoonte, konnen de woorden wel Leézen; maer en konnen niet of zeer luttel Spellen, diesvq gens geen dry woorden zonder Voorschrift op 't papier konnen stellen zonder missen. Nu, schoon wy geerne bekennen dat een wel gestelt Geschrift, een aengensaem cicraed is, zoo en is 't evenwel maer het Lichaem van de Letterkonst, en de goede Spelkonst is daer van de Ziele. Derhalven gelyk deéze het Lichaem in weérde verre overtreft; zoo is ook een wel ervaeren Speller, on-gelykelyk meer te achten als eenen beroemden Schryver.

Om dan, dat groot en voordeelig werk, in de jonge Kinderen met geluk uyt te voeren, is zeer goed en hoognoedig, hun van 't eerste beginsel af de Letteren traeg en klaer te doen opzeggen, en die wel onderscheidelyk te doen noemen in het spellen. Daer naer niet gedoogen, op wat verzoek en onder wat voorwendsel het ook zy, dat de Schoolieren beginnen leeren Leézen, voor en aleeer, zy naer den eysch en met eene ligtigheyd Spellen konnen : want anders hier door groote onregeligheden en kwaede gewoonte voortkomen. Eens ter weke de Schoolieren in orden, elk volgens zyne geleertheyd te doen zitten, en met eene groote stilligheyd, d'eene nae d'ander elk een verscheyden woord twee of dry [na gelegetheyd des tyd en 't getal der Schoolieren] rond te doen Spellen, ten aenhooren van alle d'andere, om alzoo door elkanders te leeren. Voorts eens of twee mael ter weke de Schryvers, aen alle gelykelyk iets voorzeggen, 't welke zy by hunne eygene Spelling zullen uytchryven, waer van den Meester daer naer de feylen ofte misspellingen zal verbeteren; en die, de de welke de minste zal gemist hebben, d'eerste plaets geéven.

Wat raed dan voorder; om dit zoo ernstig werk tot een gewenscht uytkomen te brengen? wy vinden nog eenen, die daer aen geen kleyn gewigt zonde toebrengen; deézen is : dat d'*Edele* en *achtbaere HEEREN*, die de belangen van de Gemeynthe zoo hoogloffelyk bewaeken door haer (a) *Gezag*, die zaek beliefden te helpen voortdruven; door de Schoolmeesters daer toe te vermaenen; die zonderling te vervoorderen; wie de verbeterde Letterkonst handhaven. En eyndelinge de Boekdruckers tot dit loffelyk onderneemen aentemoedigen, alhoewel wy hier nog al groote zwaerigheyd in zien, en dat houden voor een werk van eenen langen adem; overmits wy zoo menige Schoolboeken hebben, en daerom op korten tyd; niet zal konnen geschieden : evenwel met allengkens te beginnen mag men verhopē nog ten lesten tot een gelukkig eynde te geraeken. Dat zy immers een aenvang neemen, met de K alom te gebreyken in goede Vlaemsche woorden, waer het geluyd noodig is, als in : *kan, kleyn, klieven, komt, kluyzenaer*, enz. ook de C achterlaeten by de K in *zaek, bleek, kok, ook*, enz. ja als de macht van den klang op de K in de voorste Lettergreep betrokken word; deéze alsdan verdubbelen, als : *akker, wekken, brokken, bukken*. De H uytlaeten die naer de G zoude moeten volgen in de zelve Lettergreep. De Z gebreyken voor het zagt geluyd, en de S voor het scherp. De T uytlaeten nae de D. 'T geene dat nog te doen staet, zal met'er tyd wel volgen. Maer zouden hun hertelyk raeden, eerst eene Vlaemsche z met een (b) *byklang* te doen gieten. Dan zal men ook mogen zeggen dat zy voor d'eere van 't Vaderland arbeeyden, en veel licht tot hun eygen oordeel : want zoo deéze verbeteringen voortgang krygen [gelyk wy zekerlyk verhopē] eenige baetzoekende Druckers, zouden hier na hunlieden zeer ligt het gars onder de voeten snyden. Voorzichtigheyd is alom goed.

DIT DEEL IS NIEUWELYCX BYGEDAEN IN 'T JAER.

(a) Autoriteyt.

(b) Accent.

VOORSCHRIFTEN

Op alle de Letteren van den

A. B. C.

Zeer bekwaem voor de Schoolmeesters,
Schoolmeesterssen' ende schryvende Jongheyd.

Als gij Melcoessen doet / zoo en wilt geen trompet hoor u blaesen /
gelijk de gebeynde doen in de (a) *Synagogen*, ende op de straten / op
dat zy zonden gelyert worden van de menschen : hoorwaer ik zegge ulieben /
zy hebben hseren loon ontfangen. *Matth. 6. v 2.*

Alle natueren van Beesten / Vogelen / (b) *Serpenten* en der andere Dieren /
worden getemt ; ende zy getemt geweest van de menschelike natuer / maer
de tonge en mag geen mensch temmen. 't *Als* een ongerustig kwaed hol doo-
belghs (c) *fenyn. Jac. 3. v 7. 8.*

Aenzet die (d) *Natien* der menschen / ende weet dat niemand in den *HEER*
ghoep en heeft / ende dat hy verschaeut is geworden. Want wie heeft in
zyne Geboden gebleven / en is verlaten geweest ? Ende wie heeft hem senge-
ropen / ende dat hy dien bermaed heeft ? Want *GOD* is goedertieren ende barm-
hertig / den gemen die hem in der waerheyt zoeken. *Ecclesiast. 9. v 11. 12. 13.*

Als dat u toegeschiedt word / ontfangt / ende in inden berhaeght / ende in
uwe berneberinge hebt verhaldbighen. Want in 't buer word geproeft het
Goud en 't *Zilver* / ende die sennenaeme menschen in den oden der bernebering.
Schoof *GOD* ende hy zal u bermaken / ende schikt te recht uwen weg / ende
hoep in hem. *Ecclesiast. 2. v 4. 5. 6.*

Als de stouwinge der gzammoedighen het hert hoorzt dypende / het gebied
der Zielen zal bevangen hebben / dan zal den mensch in rene deest verandere-
ren / ende en laet hem geen menschen reben gebuykende wezen : want zulks 't
bergift heroozzaekt / aen de geene die 't bergift ontfchieten ; 't selve doet de (e)
jurie aen de gekzente ende gestoozde herten. *Basil. Homil. de ird quaest. var. arg.*

Alle myne hope / sprecht den Heyligen Augustinus, is in de dood myns
Dieren gelegen. Zyne dood is myne berdiensten ende mynen toeblyngt /
myne zalighen / Leven ende Derryffenisse. *Manual. 22.*

A *Braham* is wel eer met zegen overgoten, (f)
Om dat hy blindelings gehoorzaemt *GODS* gebod ;

- (a) Vergaedingen. (b) Slangen. (c) Vergift, (d) Volkoren.
(e) Raeczernye. (f) Boek der Scheyppinge 20 Hoofdstuk.

En bovendien betrouwt van niet te zyn verstooten

In 't geen hem was beloofd, al viel hem zuer dat lot,

Van zynen Isaac zyn eenig Kind te slagten :

GOD schenkt den Zoon het lyf; neemt 's Vaders wil in achten.

A Cteon op de jagt, heeft de Godin Diaen (a)

Eens onvoorzien heel naekt aenzich; dus gram verbeteren,

Doet zy hem tot een straff' zelfs van zyn honden eeten,

Naer zy hem eerst de vorm van Hart had aengedaen :

Dus deets (b) *verciering* leert, dat, die niet wel bewaeren

Haer oogen, raeken wel door die in groot bezwaeren.

A Lexander (c) *Vorst kloekmoedig*

Zoo roemrugtig in zyn tyd,

Wie de traenen overvloedig

Vloeyden, mis de Weereld wyd

Was voor zyn eergierig herte

Veel te kleyn diens glans en eer

Heeft hy met veel neerder smerte

Neergeleyd, nog jong : niet meer

Is'er van dien pragt te vinden,

'T graf ging al dien glans verslinden.

A Lyd lyden, geen verblyden

Vind men in den helschen poel,

Staedig branden, knerseltanden,

GOD vervloeken in 't gewoel,

Van die baeden, overladden,

In des HEEREN strenge wraek :

Dus wilt schroomen daer te komen,

Want 'ten is geen kleyne zaek.

A Ls u een korszel Mensch vol spyt

Veel laster voor den neuse smyt,

Verdraegt hem met verduldigheyd,

Zyn toorne word haest neergeleyd :

Maer zoo gy hem geeft woord voorwoord

De gramschap gaet al voort en voort;

Twee open gaten trekken wind,

Gelyk men dagelyks bewynd.

A En u roep ik goeden VADER,

Komt met uwe hulp my nader,

Helpt my in myn Schriftbegin;

Geest dat myn Geschrift naer deeten

Mag tot uwer eere weesen,

'T welk ik leere t' uwer min'.

A Ls Eva zag de vrugt zy vest daer op haer oogen;

Waer door ontstond vermaek, dat voortbragt eetens lust,

Zy stemt met vollen wil daer in, nog niet gerust,

Zy raekt de vrugt en plukt, ja Adam zelfs doet hoogen

Tot eeten die. Dus, wie zyn oogen niet bewaert,

Zy maeken dat hy wel beschreyt zyn kwaelykvaert.

A Cht Mensch, die zyt in druk, dat GOD u zend het lyden

Tot voordeel van uw Ziel, om die te doen verblyden

Naer luttel pyn en smert: dat hy uw Lichaem kwelt;

't Is immers maer een romp die naer 't bederven helt,

Die oorzaekt aen de Ziel wel naermaels zwaere pynen :

Dus doet u GOD veel goed diens krachten t'ondermynen.

A Allengskens zal den drup een harden steen doorbooren,

Allengskens raekt men tot volmaektheyd in de deugd;

Al dunkt 't begin u zwaer, geeft niet den moed verlooren,

(a) Orid. Hervorm. 3 Boek. (b) Fable. (c) Dic. Hist. de morari tome 1.

Wat u nu bitter schynt, 't word naermaels enkel vreugd.
Wel leven schynt maer zwaer voor die in zonden steken :
Wiens leven is ter recht een slaverny geleken.

A Is 't Hondeken is jong men kan 'taen banden leggen ;
Maer in den ouderdom wie zal u zulks toezeggen ?
De Kinders kan men ligt hun perten nemen af ;
Maer zorgt gy niet in tyds, zy draegen die in 't graf ;
Want naer den (a) WYZENMAN, den Jongman zal niet haeten
Zyn wegen die hy heeft bewandelt, nog verlaeten.

A Is den (b) Heelmeester wilt genezen vuyle wonden
Word somtyds van hem vliem en bytsalf goed gevonden ;
(c) b' Pulgmiddel zy gevoegt na maete van 't gebrek ;
Dus voor een boos Gezel die met zyn styven nek,
Wilt onder zagt vermaen, nog goede reden bogen,
Gebruylt my harde straff [want 't nood is] met vermogen.

B Hoedezt acht'et zene reben van zene aldermeeste bezugt te wezen / als
gy met vele (d) tentatien zult gekwelt worden ; wetende dat de proebe
van uw geloof de (e) patientie booztbezugt / ende de patientie bezuypt een
holmarkt werk. Op dat gy holmarkt ende bo'koven mogte zyn / nergens in
bezyghende. Jac. 1. v 2. 3. 4.

Bchooze gy ook uw' medeknegt niet te ontfermen / gelyk ik uw' ontfermt
heb ? Ende zynen Peere ziam wezende / heeft hem de pynigert' gelebert /
tot dat hy betaelen zonde alle de schuld. Alzo zal ook mynen HEERLICHEN
VADER ulieben doen / en is 't dat gy een tegelyk zynen Woeder niet en be-
geeft uyt'er herten. Matth. 18. v 33. 34. 35.

Blygt (uwen Zoon) zynen nek in de jongheyt / en staet zyne zynen ter-
wipen hy uog kleyn is / op dat hy by (f) avonturen niet en berharde / en
u niet en geloofde / en zal zene doo'fheyt door uwe Ziele wezen. Keert uwen
Zoon / ende arbeid daer in ; dat gy door zyne onerlykheyt niet en bezuyhet,
Ecclesiast. 30. v 12. 13.

Beter is de wyfheyt / dan de alderhospelikeste wyfdommen / ende alle
dat begerlyk is en mag by hart niet bergeleken worden. Ik Wyfheyt /
woone in den Raed / ende ik sien in de gekerde Gedachten. Want wy

(a) Proverb, 21. v 5. (b) Chirurgy. (c) Remedie. (d) Bekooring.
(e) Verduldighoyd. (f) Cavaller.

(a) *regneeren* de Koningen / ende de Wetfelberg (b) *ordineeren* dat recht is / door my gebieden de [c] *Princen*, ende de machtige onderscheyden de recht-
beërbighejd. *Proverb. 8 v. 11. 12. 13.*

B *Koebers* / zegt my / is'er wel iemand van uleiden / die in een [d] *koffer*
met bughighejd zal willen zyn kleed leggen? Ende gelijc in een *koffer* met
bughighejd beculst / geen kostelijc kleed gelegd en woerd; met wat een stou-
tighejd woerd het Lichaem Jesu Christi van zyne Ziele met bughighejd der
zonden besmet ontfangen. *August. Serm. 251. de Temp.*

B *Egeest* u neêrstiger ter Kerken op den Zondag / welken den dag van de
Overlossinghe des Heeren is; om God met Lozangen te bieren / die het
al door Christum gebaen heeft / die hy tot ons zond / ende door ons liet ster-
den / ende van de doob berwekt heeft: want hoe zal hy hem kunnen beronschijn-
digen / die alshen het woerd Gods niet en komt te hooven? *Clem. de Oper.*
Eleëm. Constant. Apost. 59.

B *Althazar* [e] t'wyl hy slemt, misbruykt de goude Vaten
[Geheyligt tot GODS dienst] die hem had naergelaeten
Zyn Vader, doen hy die geroofd had uyt GODS Kerk;
Den HEER toornig om dat kwaed onweêrdig werk,
Kwam door een hand zyn straffe op d'overmeur te schryven:
En ook d'aenstaenden nagt liet hy dien Vorst ontyven.

B *Eduictus van dien Naem*
d'Elfsten, Paus van 't rugtig
Roomen [f]
Hield het slegt en onbekwaem
Dat zyn Moeder zoude komen
[Die was van zeer leegen staet]
Met geleende zyde kleeren,
Maet kwam zy in haer gewaerd,
Dan ontfing hy haer met eeren,
Ging haer zelve te gemoed
Schaemt u kind die anders doet.

B *Attus om zyn dubbel spreken,*
En bedriegelyke tong
[Tot Mercurius gebleken] [g]
Doen hy weg met d'Ossen gong]
In een Toetsteen is herschaepen,
Die nog wylt het valsche Goud:
Menschen die vernoeving raepen
In veel sprekens dit onthoud,

Dat u GOD en 't volk der aerde
Haeten zullen als d'onwaerde.

B *Eter Heer door uw genaede*
Myn Schryfkonst onvolmaect
En besnyd ook myne kwaede
Perten, GOD myn wille rackt
Op dat ik mag zyn bevonden
Altyd reyn en vry van zonden.

B *Eiren, leeuwen, Tigers, dieren*
Wreed van aerd en zeer ontsien
Kan men dwingen door 't bestieren
Hunnen wilden aerd doen vlien
Maer wat Man zoo wys bedreven,
Die een kwaed en twistig Wyf
Brengen kan tot vredig leven?
Nog met slaegen, nog gekyft
Zal hy tot zyn wensch geraeken,
Dus hy mag zyn arbeyd staeken.

(a) Heerschen. (b) Instellen. bevelen. [c] Vorsten. [d] Kiste. [e] Daniël.
[f] Moreri Dict. Hist. tom. 1, page 519. [g] Ovid. Heroyen. 2 Boek.

BEzít gy kleyn Verstand, of hebt gy pyn in 't leeren,
Schept moed; 't zal beter gaen; zyt neêrstig, doet maer vlyd
Dat nu wat bitter schynt, zal haest in zoet verkeeren
Door arbeyd krygt men vuer uyt steenen; met'er tyd
Doordrupt een harden key. Dus zult gy naer wat smerten
Wel leeren, en daer naer zyn wys en bly van herten.

BEzoekt u GOD met pyn, verdrukking, tegenspoed,
Dat u wat bitter valt, wilt tot hem henen vlugten,
En offert daer uw leet, verlies en droeve zugten;
Of kont gy, blyft gezet, en blyde van gemoed :
Zoo doende, zal de gall' in zoeten wyn verkeeren,
En zult voor 's Hemels loon uw' deugden sterk vermeerren.

BEwaert uw oogen wel : want zy de lust verwekken
In 's Menschens hert, wanneer men die haer vryheyd laet :
Wat zag men die een hoop van Menschen krachtig trekken,
Tot zondaers boos bedryf! dus haer bezyden slaet,
Als gy een [a] ~~boozberg~~ maekt dat u de Ziel kan kwetsen :
'T is dwaesheyd met een dwaes met bloot geweir te zwetsen.

BEpeydt u eerstmael wel voor al uw doen en laeten;
Draegt zorge voor een zaek als zorg u helpen kan :
Want nae de daed mag vlyt niet baeten.
Men houd dit voor een onwys Man,
Die naer zyn Peêrd is weg, den stal dan eerst gaet alnyten,
De goede voorzorg moet voorkomen 't ongeval,
Dien voordert meer die 't kwaed houd buyten,
Dan die 't met pyn uytdryven zal.

***B**Id u een Friend om hulp, wilt sonder lang vertoeven
Hem troosten; aengemerkt 't verlangen doet bedroeven;
Daer een [b] getinge jonst met een blyhertigheyd
Gedaen, vermeerdert zeer diens weêrde, zoo men seydt :
'T w vlytigheyd die zal uw Friend alsoo bewegen,
In wederdienst te doen met woeker daerentegen.*

***B**Eziet eens 's werelde lust, en diens gevolg naer doemen ;
'T geniet is kort, en nog zal 't eynde bitter wesen :
Voor slegts een druppel vreugd geeft gantsche vasten druk ;
Den ramp is eyndeloos, vergankelyk 't geluk.
Zoo iemand vreugden zoekt, die zal bestendig blyven,
Dat hy met CHRISTO tracht sich selven in te lyven.*

[a] Object

[b] Kleyns, slegts.

Chart u (Zonwen) met de onbederfelijkheid van eenen gerusten ende zediggen Dreef / die in Gods Aenzicht rijk is : want alzoo berclerden eertyds haetlieden de Deylige Zonwen / hopenbe in GOD, onderdaenig wezenbe haer eygen Maannen / gelijk Sara, Abraham onderdaenig was / noemende hem Petere. 1. Petri. v. 4. 5. 6.

Charstus nemende een kind / hy heeft dat gestelt in 't midden van hunlieden / het welke / als hy het omhelst had / heeft hy tot hunlieden gezeyd : zoo wote eenen van deze kinderen ontfangt in mynen Naem / die ontfangt my / ende die die my ontfangt / die en ontfangt my niet ; maer hem die my gezonden heeft. Marc. 9. v. 36. 37.

Chemel en de bloeme van Libanus is berdwonen / voer den HEERE in (a) tempeest ende stormeden wind / de Bergen zyn beroert van hem / ende de Benthelen zyn berwoest / ende de aerde heeft gederst van zyn Aenzicht / ende de Wereld / ende alle die daer in woonen. Wie zal voor het aenzicht van zyne berdoelghentheyd staen? Nahum. 1. v. 4. 5. 6.

Charstus heeft (Davids) zonden gezogbert / ende hy heeft in het eertyghent berheben zyne hooren / ende hy heeft hem gegeeben dat (b) Testament der Koningen / ende den stoel der eertyghent in Israel, na hem is opgestaen eenen wyzen Zoon / ende om dien heeft hy ter nebergeworpen alle de machtighent der hyanden. Eccl. 46. v. 13. 14.

Cristen Mensch / dat het u boozwaer berdziete te zondigen ; maer dat het u niet min en berdziete leetwezen te hebben : dat gy u schaeme in 't (c) perykel te wezen / maer niet en schaeme berloft te wozen. Wie zal den schynghentigen Mensch rene planke ontnemen om niet t'ontkomen? Die zal beghen dat een anders wonden genezen wozen? Pacian. Epist. 1. ad Symp. novat.

Chrysostomus zegt : onze Conge is het koninglyk Peerde ; geest gy haer den loom in den mond / den koning zal daer op als op een gemaklyk Peerde zitten rusten. Maer is 't dat gy die niet en temt / ende laet zonder toom / den byghel zal zyn (d) profyt daer mede woen. Homil. 55 in cap. 15. Matth.

Cain zyn Broeders bloed uyt nyd en (e) wangunst stortte, Mits Abels offerhande aen GOD was aengenaem (f) En 's moorders (g) afgeheurt / die 't aen den yver schorte, Dus doolt hy achter 't Land langs plaetsen onbekwaem, Wanhoopende van GODS bermherthigheyd in 't leven, Zoo is hy naer zyn dood in 't helse vuer gedreven,

- (a) Onweder. (b) Verbond. (c) Govaer. (d) Voordeel. (e) Jalousie,
(f) Boek der Scheppings. 4, (g) Verworpen.

CAto een Heydensch Vorst, naer dat hy had ontfangen
 Een kaeksmeét onbeschoft, en dat met vrees bevangen;
 Den slager zig opgaf tot boeten zyn misdaed; [a]
 Sprak dien lofweêrden Man; myn hert en eyscht geen kwaed
 Want 't en gedenkt my niet dat gy my hebt geslaegen
 Een Heyden leert hoe zig een Christen heeft te gedraegen.

COronis door gesnap *Apollos* hert bezwaerde
 Des zy van *Pallas* [b] word versteken als d'onwaerde;
 En in een Kraey ervormt, word schier van elk geschouwt,
 Gy klapper die veél kwaed door uwe tonge brouwt,
 Uw naem word ten schrik [c] *gesthaublickt* by de Menschen,
 Geen deugdelyken Man en zal uw byzyn wenschen.

C*Antaculus*, wanneer hy met de Sarazynen
 Ging stryden, wapent zig met **CHRISTI** *Vlesch* en *Bloed*,
 En wekt zyn Krygsvolk, op dat ieder 't zelve doet;
 Dus hebben; zoo versterkt den vyand doen verdwynen,
 Hoe wel van grooter macht. In d'alderzwaerste nood;
 Dit is den besten schild; de Dood zelfs van de Dood.

Christi Moeder vol medoogen,
 Slaet wyt jonst op my uw oogen,
 Bid voor my in allen nood,
 Maer bezonder als de dood
 My van 't leven zal herooven,
 Leyd myn Ziel ten Hemel boven,
 Om met gantsch het Hemels Hof
 God te geéven allyd lof.

Cierelyke jonge Liedien
 Zoo gy naer een spiegel
 tragt
 Die uw vlekken, weêrd misagt
 Zal naer eysch u vooren bieden;
 Stelt u voor [d] Gods bitter lyden,
 Dat zal zeggen ydel pop,
 'T kondig cieren van uw [e] kop
 Heeft aen **JESUM** in de tyden
 Van zyn sterven menig traen
 Aengebragt, en smert gedaen.

Cicero die plagt te zeggen:
 'T is den alderwyssten Man
 Die tot kennis komen kan
 Van zyn wezen wyt te leggen:
 Schoon hy ieder wetenschap
 Had van ander aerdsche zaeken
 Hy kan tot geen roem geraeken,
 Mist hy dien verheven trap
 Van zig zelven wel te kennen;
 Jongers wilk u zulks gewennen.

CResus ryke boven maeten,
 Noemt zig een gelukkig Man
 Want dat niemand oyt zyn Staeten
 Kan ontrusten: maer alsdan,
 Doen hem Cyrus had verslaegen
 En bevangen dezen Held
 Die scheen van 't geluk gedraegen:
 Als hy wierd ter dood bestelt
 Met geschrey en leet betuygde,
 Dat het lot zyn hoogmoed buygde.

(a) H. Baelsde, liefde der vyanden 7. bladz. 196. (b) Ovid. Hervorm Beek 2.
 (c) Gedefamserd. (d) Christi. (e) Hoofd.

Christene Menschen let hoe CHRISTUS onzen Vader
Te midden in 'de pyn voor Beul en voor Verraeder,
Voor elken vyand in 't bezonder heeft gebeên :
Wel hebt gy ongelyk van eenig Mensch geleên,
Wilt naer het (a) ~~voorbeeld~~ van Gods Zoon dit kwaed vergeven,
Zoo krygt gy voor uw loon hier naer het eeuwig leven.

Ciert lieve jonge lien uw' Ziel met waere Deugden;
Als 't lichaem, 't welk in haest tot stof verkeeren zal,
En maer een korte wyl geniet hier 's werelds vreugden
Uw' Ziel is ongelyk meer weêrd als heel den AL. (b)
Wyl CHRISTUS heeft voor die zig zelve willen geven,
Pronkt op de Ziel om eens met CHRISTO te gaen leven.

Cypres en Eykenboom, die met haer hooge takken,
De wolken raeken schier, men ziet ter aerde (c) ~~smakken~~ /
Door (d) Boreas geweld al zyn zy dik en sterk;
Maer 't Riet blyft wyl het buygt. GOD gaet ook zoo te werk
Als hy den hoogmoed breekt der opgeblaezen Liederen
En een vernedert hert zyn toorne laet ontvlieden.

Climacus stelt voor een Kok,
Die zoo dikwils als hy trok
Zyn gezicht op 't Keukenvier (c)
Weende t'elkens als men hier
Van de reden onderzocht,
Heeft tot antwoord voortgebroght;

Als ik zie die vlammen aen,
'Kdenk den jammer en 't getraen
Van die in de Helle zyn...
Kinders, leert door anders pyn :
Want dien spiegelt hem heel zagt
Die door and'rens leet hem wagt.

Die in zyn vleesch zaryt / die zal van den vleesche ook maegen verberbin-
ge : maer wie in den Geest zaegt / die zal van den Geest maegen het
eeuwig leven ; maer gach boonde / en laet ons niet bertraegen : want te
zyner tyde zullen wy maegen zonder ophouden. Galat. 6. v. 8. 9.

Den rook van haere (f) tormenten zal opklimmen in de eeuwigheid der
eeuwigheiden ; nog zy en hebben geen ruste / dag en nacht / die de Beste
ende haer Welb aengebeden hebben / ende is 't dat iemand ontfangen heeft
het teken haers Raets. Apoc. 14. v. 11.

Die de roede spaert / haet zynen Zoon ; maer die den zelve bemint / on-
derwyft hem gestaefelyk. De roede ende straffing berkeent wyghend ; maer
een kind 't welk men zynen wille laet doen macht zyne Raedet beschaemt.
Prov. 13. v. 25. en 29. v. 15.

- (a) Exempel. (b) Hemel en Aerde. (c) Werpen, smyten, (d) Noordenwind.
(e) Joan. Glimach. Grad. 4. (f) Pynon.

DE rechtbelebige zullen staan in groote hoffanbigheyt / tegen de geene die hun lieben berontot / ende die haere artheyden weg genomen hebben. Dit ziende / zullen zy verbaest worden met rene grootevlyke verbaertheyd / zeggende / by hun zelven berontot hebbende : dit zyn zy die / die wy zomtyds in spot hebben gehad / ende in gelijken sse der lasteringe. *Sapient. 5. v. 1. 2. 3.*

DEn Dugbel arbeyd altyd het beghinsel van de goede Werken te v. syz ogen / hy bekoort de eestellingen der Dugden : het geene weylig is / haest hy in den oorspang te versmagten / wetende dat hy die niet en zal konnen optrengen / als 't wel gewoont is. *Chrisolog. Serm. 11.*

DE genuechte van het eeuwig Licht is zoo groot / al en mogt men tser maer een bag sigben / men zoude moeten te recht alleen hierom ontalpkhe jaeren / vol van vermerk / en overbloedig van alle tydelpkhe goebeten beraemden ; want zenen bag in den Hemel beter is / dan dugzend hier beneden. *Augustin. lib. 3. de libr. Arbit. cap. 25.*

DAniël uyt nyd [ten spot
Van den waeren Christen
God] (a)

*Wierd de Leeuwen voorgesmeten
Maer hy heeft aldaer gezeten ;*

[Schoon gesloten in den Kuyl]

Vry van 's Leeuwens vrede myl :

Waer uyt dat men klaer kan merken

'S HEERENS onbegrepen werken ,

In zyn dienaers voor te staan ,

Die op zyne wegen gaen.

DAphne vlugtte Phoebi minn'
[Wyl zy mogt haer eer be-
smetten] (b)

Als zy tegen zynen zin

Ging haer loop te boschwaert zellen ;

Riep om hulp uyt enkel schroom

Voor haere kuysheyd : dus herschaepen

Wierd zy in een Lauwerboom

[Een kloekmoedig Held zyn Wapen]

Tot betoog , wie lust weerstaet

Dat zyn roem vry hooge gaet.

DArius Persenvorst, 't wyl hy zyn Leger voerde
Ten vyandwaert, den dorst hem jammerlyk beroerde :
Hy tuygt aen zynen knegt, die hem wat water brogt,
Dat boven (c) Nectar was den smaek ; die d'oorsprong zocht
Des waters, vond een put vol stinkende lichaemen
Het bitter smaekt dan zoet, wanneer den nood komt praemen.

Die zig mismaekt bevind van lichaem, dat hy tracht
Zyn Ziele, 't beste deel, met dengden te vercierien ;
En zoo Natuers gebrek verbetert. Neemt in acht

Dat 'tlyf is maer een romp, een prooy vol vuyle pieren,
Wanneer de Ziel verhuyst en trekt tot haeren GOD,
Om loon of straff, naer dat gy waernaam zyn gebod.

(a) Daniël, 14. (b) Ovid. Hervorm. 1. Boek. (c) Eenem Drank die men de Goden voryschenkt.

Dien VADER wascht den Moor, die zyn gezin wilt sterken
 Ter deugd door woorden maer, en doet verkeerde werken,
 Gelyk de Krest haer jong bestraft door krommen gank,
 En gaet slimmer zelfs : dus met een snor gejang
 Sprak 't Krestejong; gaet en stelt ons rechte paeden,
 Niet is'er sterker, dan goed (a) ~~tonzucht~~ in het raeden.

Die d'oorzaak van het kwaed niet neerstelyk wilt vlugten,
 En zegt : 'k ben sterk genoeg, ik haete 't zondig kwaed,
 Diesvolgens 't is geen nood... Dat dien zyn oogen slaet
 Op Petrus en gedenkt : wat deed' GODS dienaar zuchten?
 Was 't niet de vrygheyd, waer meed' hy zig begaf
 In 't kwaed gezelschap? Vlucht daer m'u de steek eerst gaf.

DEn schyn bedriegt den Mensch; dat ziet men alle dagen,
 Want die men oordeelt rouw en kwaed,
 Die hebben dikwils meer behaegen
 In 't oeffenen der Deugd, als dat bedrieg'lyk zaed
 Dat onder schyn van Heylig leven
 Verbergen eene Ziel' met zonden overlaen :
 Dus CHRISTUS heeft ons eer wel eene less' gegeeven (b)
 Ons neerstig van dat volk t'ontlaen.

DEnkt neerstig voor gy spreekt of 'tspreken niet zal schaeden
 Want zwygen beter staet, als klappen onberaeden;
 En zelden is 't beklaegt dat iemand stille zweeg :
 Maer door te ligten klap, hy veelyds rouwe kreeg,
 Een welbedachten Man, zeyd' [die men wilde leeren
 Wel spreken] dat hy zig tot zwygen best zou keeren.

DEn Hemel lyd geweld : 't zyn welbedachte Mannen,
 Die, om te winnen dien, haer meeste kracht inspanssen.
 Het leven streng en arm van die in eenigheyd
 Doorbragten hunnen tyd; bewyst ons, hoe verleyd
 Zy leven, die met schoen en koussen willen raeken
 Hier boven : neen, wie lust iot (c) ~~hergen~~ heeft, moet kraeken.

<p>DAer de Slange kan 't hoofd in- vringen Brenge zy daer wel 't gansche lyf : Om te maken haer verblyf; Zoo ook kan den Duyvel dwingen Ons maer in 't begin van 't kwaed,</p>	<p>Hy zal ons wel voorder trekken, En onse Ziel alzo bevetleken, Dat zy word van GOD gehaet. DOor uw Heylig Bloed en Wonden, JESU dekt myn vuyle zonden,</p>
--	---

(a) Exempel, (b) Matth. 7. v 15. en 16. v. 11. (c) Keesten.

Laet uw schepoel niet vergaen,
Voor wie dat gy hebt ontfraen
Zoo veel schande, spot en slagen,

Laet myn droefheyd u behaegen,
Reykt my toe uw' krachtig hand;
Leyd my tot myn Vaderland.

Elias was een Iydelijk Mensch onzer gelijk / ende voor een Gebed
heest hy gebeden dat op de aerde niet regen en zoude / ende 't en heest
niet geregent binnen de dry jaeren en zes maenden. Ende hy heest we-
derom gebeden / ende den Hemel heest regen gegeven / ende de aerde haere
bzugt. *Jac. 5. v. 17. 18.*

En de den Koning is ingekomen / dat hy zien zoude de Gasten die daer ter
Cafel zaten / ende hy heest daer eenen Mensch gezien / niet gekleed we-
zende met een Waploftgklee. Ende hy ziede tot hem : bzienst hoe zyt gy
hier ingekomen zonder Waploftgklee? Ende hy wierd stom. Doen ziede
den Koning tot de Dienaer; met gebonden handen en voeten werpt hem
in de uytterste dugsternissen. *Matth. 22. v. 12. 13. 14.*

Een Mensch van de Woutwe gehozen / levende eenen korten tyd / wozd
beruult met veele ellendigheden / die gelijk eene bloeme opkومت / ende
wozd in stukken gebzeven / ende bled weg als eene schaduwe / ende nimmer-
meer en blyft hy in eenen stand. *Job. 14. v. 1. 2.*

Een Weuleken ongetemt / zal hard van stappe zyn / en een onbedwongen
Kind zal renkeloos wozen. Pantteert met neuen Zoone zoetelikh / ende
hy zal u verbaert maeken; sprekt met hem / ende hy zal u bedzoeden. En
wilt met hem niet lachen / op dat hy niet bedzoest en woze / ende ten lesten
nwe tanden niet slout en worden. *Ecclesiast. 30. v. 8. 9. 10.*

Een Mensch die alle dingen acht voor zulks als zy zyn / niet boot zulks
als zy geacht wozen / die is waerachtelikh wyf / ende meer dan God
geleert van van de Menschen. Die van binnen wel gestelt ende geoeffent
is / die en maekt gern werk van wonderlyke zoeken. *Thom. à Kemp. 2. Book
1. Hoofdstuk.*

Eenige arhepden voor eene gebreynde beschaemthep / de hooghep de
welke zy niet en konnen wederhauden / te bedekken; gy zult die te hog-
ren zeer hozen zuchten / ende alsoo met eenige staetlychep ende langzaam-
hep / een bzoebig wezen / met nebergelagen oogen / en eene bedrukte stem-
me / de (a) malediclie woztz bzengen. *Bernard. Sermon. 24 in Cantic.*

(a) Vloek, lastering.

Voorschriftboek.

E *Sas* gantsch onbedacht [verhongerd door het jaegen]
Heeft *Jacob* voor wat spys zyn Erfdeel opgedraegen (a)
Maer niet, zoo haest hy was verzaed,
Zyn malle koopmanschap vermaed.
Een voorbeeld van des werelds lusten,
Die dag en nagt ons hert ontrusten
Om die te loopen nae; en naer diens kort geniet,
Vervullen zy de Ziel met naerberouws verdriet.

E *Paminondas*, tot betoog dat 's werelds zaeken (b)
Zyn haetelyk en kwaed, van al het machtig goed
Behield een slegten Rok, en liet den overvloed,
Om zoo in stille rust zyn Ziele te vermaeken.
Die zitten in 't gewoel der (c) ~~Stuppen~~ / ~~konnen ny~~
Getuygen dat hun staet is rechte slaeverny.

E *Near* Troyschen Held, doen hy zyn Stad zag branden,
En ieder vlugten zag met zyne beste panden; (d)
Zyn Vader nu stok oud op zyne schouder nam,
En droeg hem uyt (e) 't gebaet te midden door de vlam :
Wilt Kinders in den nood uw' OUDERS liefde draegen,
God zal u gunstig zyn en geéven blyde dagen.

E En Rysje buygt men wel naer dat men 't wilt gebruyken,
'T geen niet geschieden kan aen dik gewassen stryken,
De Jongheyd is bekwaem tot leerzaemheyd en (f) tucht:
Maer wie dien tyd verzuymt krygt daer naer ongenucht
Wilt OUDERS vroeg de Jeugd tot tucht en leeren voegen,
'T word u in laeter tyd een oorzaak van genoegen.

E En Mensch van ouds gewoon in zonden veel te vroeten,
Of schoon hy die aslegt met een oprecht berouw;
Indien hy maer en komt der zonden strik t'ontmoeten,
Die hem wat streelt en vleyt, hy valt van zyne trouw,
Want d'ondervinding leert, een Zeug nu schoon gewasschen,
Krouwt die in den nek, zy stort in vuyle plasschen.

E *Lias*, 't wyl hy vlugt voor *Jezabels* geweld, (g)
En op zyn verren weg (h) gebaet liep van te sneven
Door honger, heeft hem GOD door d'Engel laeten geven
Een broodjen onder d'asch gebakken; dus gestelt
Reyst veertig dagen.... Wy moett'n Ziel en leden
Met (i) 's Hemelsch Brood, in angst, versterken hier beneden.

(a) Boek der Schepping 26. (b) Nierenberg in 't verschil tusschen tydelyk en eeuwig bladz. 361. (c) Officieren. (d) Virg: *Aeneas* 2 Boek. (e) 'T perykel. (f) *Discipline*. (g) 3 Boek der Koningen. 13 Hoofdstak. (h) 'T heylig Heyltaeken ofte Sacrament des Anters.
E 3,

ENgel die my zyt gegeven
 Van den goedertieren GOD
 Tot beschermmer in myn leven,
 Stryd voor my, en brengt ten spot
 't Helsch gespuys die my wilt sleuren
 Naer den afgrond tot het kwaed,
 Om daer eeuwelyk te treuren;
 Komt myne Ziele gaede slaet.

ED'ten Mensch die zyt geschaepen
 Naer des Heereus eygen Beeld
 Als gy gaet in zonden slaepen,
 Gy aen JESUS u ontsteelt,
 Die uw Ziel heeft willen koopren
 Door het leste van zyn Bloed
 Ras, staet op, wilt niet meer loopren
 In dien slaet om weynig goed.

EErt Kinders en bemint [naer Gods Gehod] uw' Ouders,
 Van wie u alle goed en voordéel komt naest GOD:
 Die zorg van uwe Ziel ligt op hunn' zwakke schouders;
 Wat (a) **kommer** en verdriet en hebben zy niet tot
 Op heden onderstaen, van doen gy waert geboren?
 Toont dat hun pyn en smert by u niet gaet verloren.

EEr gy u tot de rust des avonds gaet begeben,
 Dankt GOD voor al het goed dat hy u heel den dag
 Gedaen heeft; en hebt gy door zondaers vuyl bejag
 Uw' Ziel gedood, tracht die door rouw te doen herleven;
 Om die te hoeden voor het eeuwig helsche vier:
 Zoo GOD u deezen nagt te roepen kwam van hier.

EEns zeyde (b) **AURELIUS**, dat hy zoud' liever kiezen
 Zyn keyzerlyke Kroon dan Wetenschap verliezen;
 Ja dat hy liever waer een Borger arm en wys,
 Als onverstandig Vorst, wiens Staeten schier als ys
 Verdwynen: maer wanneer die t'scemen ons verlaeten,
 Dan kan de Wysheyd ons in (c) 't dwers-gebal nog baeten.

Felix komende met Drusila zyne Huisvrouw die zene Jobinne was/ heeft
 Paulus geropen/ ende van hem gehoozt 't Geloohe dat in JESUM CHRISTUM
 is; ende doen hy sprak van de Rechtveerlichheyt ende Zuyherheyt/ ende
 van den toekomenen oorzdel/ heeft Felix beschijsht gewest. *Actor. 2. v. 24. 25.*

FAbulen (d) ver Toben niet aenziende/ ende op te gekoben der Menschen/
 die hantleden askeeren van de Waerheyt. Alle de bingen zyn zuyher den
 zuyheren; maer den besmetten ende ongelooibigen/ en is geene bingen zuyher;

(a) Zorge, (b) Marcus Aurelius Roomschen Keyzer. (c) Onfortune. (d) Vereeringen.

want hunne gebachten en hantne (a) *consciencie* is al besmet. Zy selgden dat zy God kennen; maer met de werken lochlenen zy het. *Tilum.* 1. v. 14. 15. 16.

Fonteynen (b) des afzonbss zyn alle gebosten / ende de slupzen des Hemels zyn opengebaten; ende het heeft geteget op der Werben heertig dagen ende heertig nagten / en het water was opstien (c) *Cubitus* hoog boven alle bergen / welcke zy bedekte. Ende alle vleesch dat hem op de Werde roerde is verniet. *Genes.* 11. v. 11. 12. 20 21.

Feste der nietwer Maene / ende den Sabothdag / ende van der feestdagen / en zal ik niet gebougen / utwe bergaederingen zyn onrecht / utwe nreuwe Maenen hebben myne Ziel gehaec / zy zyn my moegelyk geworden / ik heb gearbeyd in 't verdraegen. Als gy utwe handen zult uytcrenken / dan zal ik myne ogen van u afkeren. Want utwe handen zyn vol bloeds. *Isa.* 1. v. 14. 15.

Franciscus Salesius zegt: het is eene dwaelinge / ja zelfs eene stetterpe / het Godbruchtig leuen te willen hannen ut 't gezelschap der (d) *Soldaeten*, ut be winkels der Ambachtlieden / ut de hoden der (e) *Princen*, ut het huytgezin der getrouwe... Waer wy ook zyn / zoud konnen / en zelfs wy moeten na een holmarkt leuen trachten. *Onderwyzing.* 1. Deel. 3. Hoofdstuk.

Fonteyne (f) der ewige Liefde / wat zal ik u zeggen? Hoe zoude ik u konnen bergeten / die u getwechtigt hebt myns gebachtig te wezen / ook doen ik in myn zonden berrot en bedorben lag? gy hebt boven alle hope met my utwen dienaar utwe barmhertigheyt gebaen. *Th. à Kemp.* 3. Boek. 10 Hoofds.

Festus, doen hy 't jods geelacht
Voor den Roomschen Vorst
berecht, (g)

En men Paulus vooren bragte,
Die zyn onschuld tegen legt
[Met nog veele schoone zaeken
En geheymen van GODS woord]
Kwam hy Paulus uyt te maeken
Voor een raexer schoon of hoort
Een verherden groote dingen;
Niet en kan zyn blindheyt dwingen.

Fulco wulpsch en goddeloos
'tWyl hy 's nagts zyn ruste
koos (h)

Op een zwaenen pluymen bed,
D'onrust heeft den slaep belet,
'tWyl hy zich keert menigmael
Door een Goddelyke strael,
Dacht hy: zoo 't my hier verdriet,
Hoe en word in d'helle niet?
Door dit peyzen? heeft voortaan
Beter wegen ingegaen.

FAunus doen hy zyn lust met Jole wilde plegen (i)
Die wierd door Hercules mishandelt en mismackt,
Dat hy ter boschwaert loopt, en vlugt gebaende wegen,

- (a) Gewisse. (b) Bronnen, bronaderen. (c) Elleboogen, ellen. (d) Krygsknegten:
(e) Vorsten. (f) Bronader. (g) Actor 26 v 24. (h) Bedict, Ranat, lib. in
magn. Ord. Cist. (i) Ovid. Hervorm. 2. Boek.

Oyt achtemtje van zyn ramp... Dus menig janker raekt
Door zyn oneerbaer minn' in schrikkelijke plaegen,
Die hy naer lyf en Ziel met naerberouw moet draegen.

F Rissche Maegden die wilt peffen
Op uw schoonheyd: weet gy wel
Wat gy zyt? en wat voor stoffen
Gy behelat? uw vleesch en vel
Zo als melk by een geronnen
Na (a) Jobs zeggen, worm en pier,
Zyn uw Zusters: (b) zult gy konnen
U verheffen trotsig dier?

Als gy denkt: naer luttel dagen
Zal men Aerd' in d'Aerde draegen

F Ides doen sy wierd te Sénen
Voor het Roomsche Geloof gebraen
Kloekt' Caprasius (die vlood henen,

F Eylt niet verharden Mensch, met GOD is niet te gekken,
Waer maer uw maet vervult, hy zal tot uwer spyt
Dan lachen met uw ramp, als gy u zult nystrekken
Op 't vuerig helse bed, gebruykt wel deezen tyd
Terwyl nog 's HBERENS vraek weerhouden word, en open
Staet zyn genaed': hier naer gy zulks niet mogt verhoopen.

F Raey trotsig jonge Volk, die steunt op uwe krachten;
Denkt maer hoe menig Mensch gy (d) schielijk zag versmagten
Die gy hebt zelf gekent, nog sterk, gezond en jong;
Dus, wat die overkwam, dat kan u op een sprong
Bejegenen; uw jeugd is als eene (e) bloem der aerden.
Schoon rood is haest vergaen, en kracht is niet van waerden.

F Lorenzen leert hoe dat men ledigheyd moet schouwen;
Terwyl daer (f) 't Overheft den ledigganger bant
Uyt Stad, want ledigheyd veel onheyls komt te brouwen,
Verslapt de Ziel en 't Lyf; en ook den luyaert spant
Zyn zinnen meest tot kwaed.... Gy Jongers wilt u keeren
Tot bezigheyd, en poogt ook neerstelyk te leeren.

F Oey Kind, schrikt voor de lust en vleeschelike werken,
Al schynen sy u zoet, 'tis een vergiftig kwaed
Dat uwe Ziele dood, en 'tsaemen 't lichaem schaed,
Heraclea zal tot een (g) hoogbreld dit versterken:

Door de vreeze) om in te gaen
Haere stappen; doen hy merkte
Van een Rots haer kloeken moed
Zoo oyt iet den mensch versterkte
'Tis 't goed (c) hoogbreld die dit doet.
F Lauw van krachten (Geest des
Heeren)

Roep ik om te zyn versterkt
Door uw gaeven, tot afkeerent
De bekooring in my werkt;
Op dat ik ten allen stonden
Mag verwinnen myn gemoed;
En zoo vlugten 't kwaed der zonden
'T geen' ons naermaels weenen doet.

(a) Job. 10 v. 10. (b) Job. 17 v. 14. (c) Exempel. (d) Subtylyk. (e) Job. 14
v. 8. (f) Magistraet. (g) Exempel.

Schoon deezen Honing is gansch aengenaem en zoet
Hy (a) schijdelijk door zyn (b) gift de Menschen sterven doet.

F Lauw van yver slappe Menschen,
Die nogtans i' uwer deel het Hemelryk verwacht,
Gy verkrygt dat niet door wenschen,
Maer door deugds oeffening : den Hemel is met kracht
En met geweld te nemen in.
Wart CHRISTUS zegt ons klaer : (c) niet al die zeggen Heere
En krygen d' Hemel voor gewin ;
Maer die myns VADERS Will' volbrengen en zyn Leere.

G Ratie (d) zy u / ende bzebe van GOD den Vader, ende onzen Heere JESU
CHRISTO, die zyn zelden geghen heeft voor onze zonden / op dat hy
ons berlossen zoude van deeze tegenwoordige booze werelck / ende nae
den wille GODS, ende ons VADERS, den welken is (e) glorie van der eeuwig-
heyd der eeuwigheeden. Amen. Galat. 1. v. 3. 4. 5.

G Ebedyck zy den HEERE GOD van Israel : want hy heeft bezogt ende
gedaen de verlossinge zyn Volk / ende hy heeft ons opgerecht eene hoop
ter zaligheyd in David zyns dienars' Pyn : gelyk hy gesproken heeft voor
den mond zynner heylige (f) Propheten, die van 't begin des werelck' zy.
Luc. 1. v. 68. 69. 70.

G ODS Macht alleen is groot / ende van den oobmoedigen woerd zy gekert :
dingen die hooger zy dan hy / en wilt niet zoeken ende die sterker zy
dan gy / en wilt niet onderzoeken. Maer het gene u God beholen heeft / dat
denkt altyd / ende in heel zynet werken en wilt niet (g) curieus zy. Eccl. 3. v. 21. 22.

G H hebt alle mynen raed berisped / ende myne straffinge en hebt gy niet
geschit. Dus zal ik vol in uwe berispenisse lachen / en u bespotten / als
u 't geene dat gy bzege / zal overghomen zy : als u overghomen zal zyn
ene onboorzienige hatighheyd / ende dat de berispenisse u zal overhullen als
enen stormenden wind. Prov. 1. v. 25. 26. 27.

G Root ongeluck kan het Menschelyk geslagte ! hoe brese worden 'er gebon-
den (roopt den Pryligen Augustinus) die de bronkaerdig' ende hoortterderg'
meer doen denken dan het bhoogt / ende en willen niet een teug geben oen
d' arme Bedelaers die aen de deur staen en roepen. August. Serm. 231.

(a) Subtyl, (b) Fenyn. (c) Matth. 7. v. 21, (d) Gensedehulp. (e) Heerlykheyd.
(f) Voorzeggers, Gods Tolken. (g) Nicuwzgerig.

Gehoeft gy u zontags door de kwaede Begeerlijchheit tot de zonde getrokken te worden; ik wilde dat gy dien gezondwelken en onberaegelyken Rechterstoel CHRISTI overbachtet / altoer den Rechter in eenen berheben Kroon zal zitten / ende alle (a) Creature door hem staen / hebende in het menschoutwen ban zyn glorieus (b) Wezen. Basil. in Psalm. 33.

Giesi wierd van *Elizéus* om zyn kwaed, (c)
Met een melaetsheyd door zyn gantsche lyf geslaegen :
Want hy door gierigheyd en argheyd had gaen vraegen
Van Vorst *Naaman* geld en kleeren. Hier door laet
Den HERR ons zien, dat hy geen gierigheyd kan lyen,
Wanneer die is vervoegt met snood' bedriegeryen.

Glimer Koning der *Wandalen*, sterk geslaegen (d)
Van *Belizarius*, belegert en gepraemt
Door honger, heeft zig op gaen draegen
Blyhertig, kloek en onbeschaemt ;
Verfoeyde 't ongelyk dat hem zigt te verdrucken.
Hy wist wel dat den ramp maer van ons oordeel hangt.
Dus kan men goed van onheyl plukken,
Wanneer men neemt wat GOD toelangt.

Giges doen hy van zyn Ring
Bergt de steen [een wonder
ding] (e),
Was onzichtbaer voor de Lieden :
Nogtans niemand mogt ontvlieden
Zyn Gezicht. Gy Jongheyd leert
Als gy veel met volk verkeert,
Bergt uw hert in groote zaeken,
Alle Man zal niet genaeken
Uw gehéym : het word uw baet,
En gy schouwt veel hev'ig kwaed,

Want die alles wilt ontdekken,
Zal veel kwaelen op zich trekken.
Goeden JESU! die de schulden
Voor ons allen hebt onveerd,
Mits uw liefde niet kond' dulden.
Ons verlies, myn Ziel begéert
Weder u ó GOD te minnen
Door 't (f) gehengen / will', ver-
stand,
Immers Hert, en Ziel, en sinnen
Zullen zyn aen U verpand.

GOD staet altyd bereyd te sterken in het lyden,
Die met betrouwen op zyn hulp (g) manhaftig stryden :
Hy zend d'aenvegingen tot onzer goed en baet,
Op dat wy strydende [geholpen in dien staet
Door zyn (h) graciehulp] de Kroon des Hemels winnen :
Want die geweld doen gaen alleen ten Hemel binnen.

(a) Schepsel. (b) Heerlyk. (c) 4 Regum. (d) Nierenberg, verschil tuschen
tydelyk en eeuwig. 3 Boek. 4 Hoofdstuk. part. 2. (e) Gauth Hist. Poët. liv.
22 Hist. (f) Memorie. (g) Mannelyk. (h) Gratie.

G Y sneht met vollen loop door 't pad der booze zonden,
 En wenscht dat uwen Zoon waer deugdelyk bevonden,
 't Is immers ongegrond : legt eerst uw wegen af,
 En dan zal krachtig zyn uw goed vermaen en straff;
 Niet dat de jeugd meer sterkt als voorgaen in de Deugden,
 Gy brengt die van het kwaed tot 's Hemels vaste vreugden.

G Elukkig is dien Mensch die met GODS welbehaegen
 Zig zelve vergenoegt, want dien leeft als een Vorst,
 Schoon hy maer enkel wey gebruykt tot zynen dorst,
 En slegs met mager kost zyn honger kan verjaegen.
 De waere rust is niet in Staet of machtig Goed,
 Maer in, met zynen Staet te leven vredig zoet.

G Oud, uw kracht is wonderbaer,
 Zoo men dikwils ziet voor oogen,
 Veële Zielen doet gy naer
 's Vyands welgevallen boegen,
 't Is alleen een vroom gemoed
 Die het Goud treéd met den voet.

G Ierigaerd, schoon uwen wandel
 Haeg is, nogtans dien handel
 Is een deugd ontrent den tyd,
 Die gy niet voor GOD verslyt;
 Als den tyd is waergenomen
 Kan men GOD voor loon bekomen.

G Elyk een gullen Boom geen vrugten heeft gedraegen,
 Zoo wy daer eerst by tyd geen bloeysels op en zagen;
 Om niet verwagt een Mensch hier naer ook Eere en Staet,
 Die met onachtzaamheyd zyn jeugd verdwynen laet,
 En zig dan niet voorziet met nutte Wetenschappen,
 Leert Kind nu weêrstig, om zoo d'eere na te stappen.

G Een Mensch en sag men oyt bestaan,
 Met eene Slang te bed te gaen;
 En zyt gy niet beschroomt met doodelyke sonde
 Te rusten Zondaer? Denkt zoo GOD u 't leven nam
 Terwyl gy slaept en met die wonde
 Verzond voor-eeuwelyk in d'yzelyke vlam.

G Een Koorn zonder kaf, geen Mensch of heeft gebreken,
 Dus Kinders wilt niet ligt van anders jeyten spreken,
 Want mogelyks daer gy een ander Mensch in laekt
 Zyt gy meer pligtig; maer 't is lange waer gemaekt,
 Dat iemand heeft een strooy op anders rug gevonden,
 Daer op zyn rugge zelfs een bondel lag gebonden.

Het Volk die in duysternisse zat / heeft gezien een groot licht / ende de grene die zittende waeren in het Landtschap van de schaduwte des doods / die is een licht opgegaen. Ende synen Naem is dooztgegeen tot in geheel S'rien, ende zy hebben hoor hem gebracht / alle die swalgh te gaffe waeren. *Math. 4. v. 16. 24.*

HEERE, nu laet uwen dienster na uw woord in b'zebe; want myne oogen hebben gezien uwen ZALIGMARKER, den welke gy bereydt hebt door 't Menschyn van alle Volken. Een licht tot berlichtinge der Heydenen / ende tot (a) glorie uwe Volks van Israel. *Luc. 2. v. 29. 30. 31. 32.*

Hemelen word verbaest hier of / en gy haere Doozten word gantsch verlaeten: want een dubb'el kwaed heeft myn volk gedaen; zy hebben my verlaeten de (b) *Fonteyne* des levende wateren / ende hoor sijnlieden geborsten putten geggaben / de welke geen water en konnen houden. *Jerum. 2. v. 12 13.*

HEbt gy beele zoo geest oberbloedelijk; is 't dat gy luttel hebt / zoo werft ook neerstig dat luttel mede te deelen / want gy vergaert u eenen goeden: zoo in den dag des noods; want de Helmoesse van alle sonde / ende van de dood verloft / ende zy en zal niet geboogen dat de ziele zal gaen in de duysternisse. *Tob. 4. v. 9. 10. 11.*

Hoort gy iemand of de Szaeten of Markt (c) *Blasphemieren*, komt by hem / ende berispt hem. Ende moet gy hem straffelijck aanspreken / ende weggert niet / smyt hem door synen *Cronse* / berglettert synen mond / heyligt uwe hand met hem te slaen / en zoo u iemand beschuldigt / zegt bruyelijck dat by den Koning der Engelen heeft gelasterd. *Christ. Homil. 1. ad. Pop. Antioch.*

Hantleken doossh'eyd is gelijck Gods byl geworden; zultleken zy (d) *instrumenten* gewozden van den geenen die vergaemt is. God doet 't gene gewooneelijck den Mensch doet: hy neemt eene roede die daer ligt / hy slaet daer mede synen Zoon / ende werpt die daer naer in 't huer ende bewaert d'Erffenisse hoor synen Zoon. *August. sup. Ia. 10.*

HOlofernes, die de wallen (e)
Van Bethulia met recht
Krygelmoedig aen ging vallen,
Wierd het hoofd van 't lyf gebracht
Door die kloeke Judiths handen;
Die op GOD haer hoops stelt,
Bragt hem en syn volk ter schanden,

En haer Stad uyt vreed geweld.
Daerom kind die by GOD weenen,
Zal hy synen troost verleeren.

HElenā gy schoone Vrouw, (f)
Wat en hebt gy niet al rouw,
Ramspoed, ongeval en leed
De Troyanen toegereed!

(a) Heerlykheyd. (b) Bronader. (c) Lasteren. (d) Werktuigen. (e) In 't Boek Judith. (f) Virgilius *Aeneas* 2, Boek.

*En uw schoonheid is vergaen,
Als de schoonste Bloem haer blaen :
Daer blyft van uw glans en eer*

*Een gerugt en ook niet meer.
Schoonheid die de Ziele ciert,
Dient alleen van ons geviert.*

HErpocrates, om dat hy kond' zyn tonge dwingen,
Wierd met een Tongeslot verbeeld van d'Onderlingen,
En als een GOD geviert : om dat een wyzen Man
Alleen te rechter tyd dat lid gebruyken kan :
Pythagoras die plagt eerst vyf geheele jaeren
Te leeren zwygen die in zyn bestiering waeren.

HOe menig rap gezel nog kloek en wel gezond,
[Die in een (a) **stuegebragt** de dood scheen (b) **nyt te bagen**]
Ging slaepen wel gerust : maer 's morgens niet op stond,
Wiens lichaem Zieleloos ten grave wierd gedraegen.
'T is dwaesheyd van op jeugd te roemen,
Ons leven slengst als teere bloemen.

HOe kan een zondig Mensch in rust en vrede leven,
Terwyl hy t'aller tyd, en waer hy komt gedreven,
Zyn Beul draegt in 't gemoed, die hem met zwaere pyn
Beschuldigt en verwyst om eens verdoemt te zyn?
Maer hy die zyn (c) **getwiff'** vind onbelast van zonden.
Zyn heyl is ongemeyn. Waer zoo een vreugd gevonden?

HOe recht en iverig een Mensch GODS weg bewandelt
Hy móet met groote zorg en vrees zyn bevaen,
Van ergens ongemerkt een omweg in te slaen :
Men is geen *David* nog, die zoo veél heéft gehandelt
Met GOD, en evenwel, heéft schandelyk den **HEER**
Verlaeten. Schrikt altyd, en waekt hoe langs hoe meer.

HErtnekkig jong gezel, die op uw' OUDERS Reden
Nog goeden raed en past, en spot met hun vermaen;
Ik vreez' uw ongelyk. GOD zal zyn vraek besteden
Aen u, en smyten u in jammer en getraen
Eert die naest GOD u gaven 't leven,
Hun heersching is van **HEER** gegeéven.

HEERE! geeft dat ik mag lyden
Duldig 't onrecht my gedaen
Ja dat ik my mag verblyden
Als ik in bezoeking staen :
Want het zyn uw uytverkoren
Die gy proeft als Goud in 't vier

*Kapt en kerft hier : mag ik hooren
Naermaels, goeden knegt komt
hier.*

HOe menig Vader heéft een Kind,
Weérbarstig, koppig, stuer gezind,

(a) Duel,

(b) Te beroepen;

(c) Conscientie.

Zyn kwaede ranken afgesnoeyt
 Met 't kruid dat op den Berboom
 groeyt,
 Wien Kinderzorg is toevertrouwt,

Gebruykt dat Zaligmaekend hout,
 Op zeker tyden als het diens,
 Gy weirt het kwaed en word Gods
 vriend.

HOe kan dien Mensch lang in ruste en vrede blyven,
 Die zig veel ondervind met ander mans bedryven,
 Die oorzaak zoekt om met 't uytwendig poppegoed
 Zig te bekommeren? Die zelden syn gemoed
 Doorziet? en binnewaerts zyn saeken laet verloopen?
 Hy dwaelt, die in 't gewoel den vrede wilt gaen koopen.

HEbt gy den HEER vergramt met schandelyk te vallen,
 Kloek, stiet weer haestig op; en blyft niet liggen mallen;
 Want die blyft draelen in het slyk,
 Zinkt altyd dieper zekerlyk,
 Tot dat gy op het leet beklaegelyk versmoort,
 Zoo ook, wilt gy in 't kwaed altyd gaen voort en voort,
 GOD zal op u niet voorders achten,
 Maer u in boosheyd laeten smagten.

Is 't dat iemand van ulieden Wgghed behoeft/ die begeerte die van God,
 die zy alle menschen geest oberbloedig/ ende niet en beroupt/ ende die
 zal hem gegeven worden. Maer hy bidde in 't geloof niet twyffelende:
 want die twyfelt/ die is gelijk de baeren van de Zee/ die van den kofab
 geroept word/ ende omgegeven.. *Jacob. 1. v. 5. 6.*

Ist den den Winstok/ en gy zyt de stanken: zoo wie in wy blyft ende ik
 in hem/ deese brenge heete bzugten boort: want zonder wy en moogt gy
 niet doen. Is 't dat iemand in wy niet en blyft/ die zal uytgeworpen worden
 als eene stanke/ ende hy zal berouwen/ en zy zullen hem vergaderen/ ende
 in 't buer worpen. *Joann. 15. v. 5. 6.*

Is 't dat gy eenen Verstantigen ziet/ zoo ontwoekt tot hem/ ende met
 uwen hoet zoo horstigt de ruypen ander denre. Wwe gedachten heft in de
 Geboden Gods, ende in zyne werken weest aldermeest bekommert/ ende hy
 zal u een herte geven/ ende de begeerte der Wgghed zal u gegeven worden.
Ecclesiast. 6. v. 36. 37.

Ist weet dat mynen Verlosser leeft/ ende ik ten uyttersten dage van der
 aerden zal opstaen/ ende weder met myn bel zal bekleed worden/ ende in
 myn biesch myn GOD zal aenschouwen/ den welken ik zelbe/ ende myne
 dogen zien zullen/ ende niemand anders. Deze hope boede ik in mynen
 schoot. *Job. 19. v. 25. 26. 27.*

Is het recht en rebelyk dat de Kinderen bezet werelt / des nagts ende des
duyfternissen beminnen / ende zoeken huertigheit / met meerderen pbet ende
zorgvuldighen de berganckelyke wyshdommen / ende wegtliggende eere / dan
wy nwe Dienaers u beminnen / minnen GOD, door den welken wy geschaep-
ten ende verloft zyn. *August. in Medit. cap. 35.*

In den zelven oogenblik als de doot op de lippen is / ende de Ziele om te
bereschen / zoo en berispede de goedertierenheyt GONS de (a) penitentie
niet; en 't en is noyt te laet als men 't oprichtelyk meent / nog de zonde is noyt
onbergebelyk als men die un'ter herten betweent. *Cypr. Serm. de Coena Domini.*

Joseph door zyn Heerens Vrouw
Opgewekt tot vuyle lusten,
Sprak : wel zal ik zoo ontrouw
Tegen GOD my toe gaen rusten? (b)
Neen, al lyd ons lyf verdriet,
't Dient ons meest tot Ziel-verblyden,
GOD die ons alom aenziet,
Zal ons sterken in het stryden;
Jongheyd volgt dan Joseph naer,
Kiest de doot voor zonden swaer.

Justus Lipsius, roemrugtig, (c)
Door zyn wysheyd heeft getoont
In zyn sterven zeer Godvrugtig;
Waer den troost der Zielen woont;
Want doen een met hofsche reden
Hem wou troosten in doodsnood,
Sprak hy : JESUS zal op heden
My verlichten in myn doot;
En dieshalven kwam te vraegen,
JESU Beeld aen 't Kruys geslaegen.

ICarus, die nae 't vermaenen
Van zyn Vader niet wilt baenen,

Een goeden middelweg, maer zwiert te trotsig hoog;
Word d'oorzaak van zyn ramp, wyl d'hoogmoed hem bedroog:
Zoo dat hy in het diep der (e) golven moest betreuren
Zyn onbedachten waen.: ook ziet men 't veel gebeuren,
Dat dien meest raekt in zwaer verdriet
Die naer geen OUDERS raed en ziet.

Jaegt uw vreeze door myn lenden (f)
GOD des Rechts, op dat ik mag
My van 't schandig kwaed afwenden
En verblyden teener dag:
Want uw vrees' (na Davids zingen)
Is der wysheyd recht begin,
Zy zal ons van zonden brengen
En de deugden planten in.

IK en vind in 's duyvels trekken
Waer door hy den Mensch verblind
Schier geen erger als zyn spreken:
Gy sult morgen (weelde Kind)
Beter leven, wilt uw jaeren
Nu gebruyken, 'tis nog tyd;
Maer de doot die niet kan spaeren,
Onvoorzien hem neder smyt.

Jant (g) gy met uwen Zoon, hy zal zig zoo verstouten
Van onbetaemelyk daer naer met u te kouten;
Uw' leering zal geen kracht meer hebben op zyn hert;

(a) Roetveerdigheyd. (b) Boek der Schepping 39. (c) Nierenberg verschil tuschen
tydelyk en eeuwig 3 boek. (d) Ovid. Hervorm. 8 boek. (e) Baeren der Zee.
(f) Psalm, 110, v. 9. (g) Speelt.

Uw straffing zal hy zelf versmaeden t' uwer smert. . . .
 Dus, schoon gy hem bemint, en wilt zulks niet betoonen,
 Doet met een stuer gelaet d'erbieding in hem woonen.

IS 't niet beklagens weerd, dat een tot kwaed genegen,
 Kan honderd goede van de deugden trekken af :
 En in het tegendeel ['t is een Erfzonde straff']
 Geen honderd goede Lien en zullen schaers bewegen .
 Een hooswigt tot de deugd. Dus kwaed gezelschap vlugt;
 Voor dat gy naderhand daer over bitter zucht.

Indien een jonge wulp zyn wegen in mag vaeren,
 En niet en word gestut door 't krachtig bezemkruid
 In zyn voortgaende kwaed; wat onheyl komt'er uyt?
 Hy zal zyn OUDERS zyn een oorzaak van bezwaeren
 Hier in dit leven, en ook dikwils naer de dood,
 Leert dan in tyden af uw Zoon zyn boosheyd groot,

IS 't niet een groote schand dat Menschen zullen lyden,
 Voor hun gezondheid branden, snyden!
 Innemen dranken wonder kwaed;
 Voor 't lichaem, dat gelyk een schaduwe vergaet!
 En voor de schoone Ziel die eeuwiglyk zal leven,
 En willen zucht nog arbeyd geven;
 Is dat niet gantsch uytzinnig zyn?

Ach leed men voor de ziel maer d'helft van 's lichaems pyn. .

JAger als gy naer twee Haezen
 Loopt op een zelven tyd,
 Vind gy niet naer al uw raezen
 Dat 't u beyde zyn ontglyd?
 Kinders 't gaet zoo in de Schoolen,
 Die will speelen, 't wyl gy leert,
 Ongetwyffelt zult gy doolen;
 Dus u naer het leeren keert,
 Om in wysheyd voort te vaeren,
 'T word een troost in d'oude jaeren.

Indien gy in uw jongheyd spaert,
 Zoo zult gy in uw' oude dagen
 Daer baet in vinden : kwalykvaert
 Hy, die daer in heeft mis geslagen,
 Hoe menig mensch klaegt met verdriet
 Dat hy de bloem van zyne jaeren
 Door niet te leeren heren stiet?
 'T welk nu zyn oudheyd komt bezwaeren
 Om dat hy A nog B en kan,
 Leert nu zoo word gy eens een Man.

Kinderen weest onderhanig uwe Ouders in den HERRE want dat is recht-
 beerdig; eert uwen Vader ende Moeder / (het welke is 't eerste Gebod
 in de belofte) op dat 'et u wel 30 / ende dat gy mocht lange lebende zyn
 op het aerde. Vaders goed uwe kinderen op in opberwyzing ende straffing
 des HERREN. *Ephes. 6. v. 1. 2. 3. 4.*

K Regten dient uwe Lehaemelijke Peeren met breeze ende bevinge / in d'eenvuldigheid uws herten / als CHRISTOS : niet naer d'ouge dienende / als den Mensch behaegende ; maer gelijc dienaers CHRISTI, GODS Wille uyt'et herten boldzengende / met eenen goeden wille uwen dienst betrouwende / gelijc aen den *Κυριακ*, ende niet aen de *Μενησχη*. *Ephes* 6. v 5 6 7.

K And / van uwer Jongheyt ontfangt leerlinge / ende tot den 22^{den} jaere zult gy *Μωσσην* bliden. Gelijc zenen die akkert en zaeyt / alsoo gaet tot hert / ende bewagt haere gorde bzugten / want in haer werck zult gy een weyning arbeiden / ende bzoeg zult gy van haere bzugten eten. *Ecol.* 6. v 18 19 20.

K Leven ende met verdziet is den tyd ons lebens / ende daer en is geene bekoelinge in des Menschens eynde / ende daer en is niemand bekent die wedergekomen is van der Dellen ; want zy zyn van niet geboren / ende hier nser zullen wy zyn / als of wy niet geweest en hadden ; want zenen coek des ademz zyn uwe neusgaten. *Sapient.* 2. v. 1. 2.

K Eert uwe ogen altyd op uw zelven / en wagt u van iemands werken te oordeelen ; den Mensch arbeyd te bergeess / doolt dikwils / ende zondigt ligtelijc in andere te oordeelen ; maer als hy zyn zelven oordeelt ende ondersoekt / zoo doet hy altyd (a) *profytelyken* arbeyd. *Th. & K. 1 Book.* 14 *Hoofdst.*

K Mint op gerustelijc (langst de leerder des *Κρυπ*) begeert gy den *Πομ* ; dat u haere eynde / haere hoogde / nog lengde niet en verbaere ; en bzeest niet / haere troppen en waggelen niet / welke den *Βουτμεεστερ* zoo heeft bebestigt / dat hy een haer hout heeft zyne handen met nagelen gefogt hebben. *Augustinus de Clucismo.* Tom. 9.

K Eert uwen naesten zig tot schandelyke wegen,
Hebt medelyden met zyn doen ; wilt liefde plegen,
Met hem te trekken van de booze zonden af,
Op dat hy mag ontgaen des Heerens zwaere straff ;
In plaets van zyn kwaed t'ontdekken voor de Lieden :
Doet and're 't geen gy wenscht dat aen u zoud geschieden.

K *Aligula* een schroom en (b) schydbiet der natueren,
Wiens beestelyk bedryf gansch *Roomen* dede treuren :
Natuur zeyd' *Cicero*, die heeft hem voortsgebrogt, (c)
Tot blyk wat 't meeste kwaed in groot geluk vermogt.
Das ziet men, grooten staet geeft zelden 't beste leven :
'T is beter deugdig arm, als boos en hoog verheven.

(a) Voordeekgen, voorbaetigen. (b) Monster. (c) *Tacitus* in zyn Jaerboek,

K *Amt gy uw hair niet in veel tyd,
Dat zal u brengen tot gekryt;
En hoe gy langer wagt, hoe meer
Word dat u oorsaek van verzeer :
Zoo gaet het met een traeg gemoed,
Dat uytstelt dag aen dag de (a) doot
Van zyn ontuchtig leven : ach!
De zwaerigheyd groeyt dag aen dag.*

K *Eert uw aenschyn van myn zonden
Goeden VADER, om de pyn,
Traenen, dierbaer Bloed en Wonden
Van uw ZOON, die onder schryk*

K *Ent Mensch wat dat gy zyt, uw lichaem is een vat
In 't Lusthof van den HEER, uyt aerde en slym geslaepen;
Maer in dat krank gestel gy draegt een grooten schat,
Een Ziel met GODES beeld geteekent, dat 's uw wapen,
Maekt, als uw lichaem keert, zoo 't moet in d'eersten staet,
Dat uwe Ziel, verciert, by haeren SCHEPPER gaet.*

K *Leyn Mugje, vlugt de keirs, of wel gy zult u schaeden,
Het licht is uw vermaek, maer 't helpt u aen de dood,
De keirs en heeft schuld dat gy u komt te braeden;
'T is uw vermetentheyd die u brengt in den nood,
Dus, wie (b) 't gebaert aenschouwt, en zig daer in wilt stellen,
Een knaeging zal zyn Ziel, naer 't vallen bitter kwellen.*

K *Eert eens de liefde in haet, dan loopt hy buyten paelen
Van alle reden, en zoo verre zal hy dwaelen
In d'afgekeertheyd, naer de maet van d'eerste minn'
Dus, wilt aen elken Vriend terstond niet hert en zin
Ontdekken, of misschien hy mogt uw Vyand raeken,
En zoud u dan al ligt den spot der wereld maeken.*

K *Omt Mensch, denkt wat gy zyt, als gy u wilt vergrooten,
Een krank en aerdsch gestel, een arm bouwvallig schip,
Geslingert door de zee des werelds, menig klip
Des aenstoots gy ontmoet, daer gy u komt te stooten
Indien den godden GOD u niet door zyne hulp
Bewaert had, lang vergaen, waert gy, ó jonge wulfp!*

K *An den Mensch door eygen
krachten,
Wel doen groeyen slegts een hair?*

*Van een zondaer wilde lyden,
En voldoen der zondien straff'
Om van d'helle ons te bevryden
Neemt hier door myn boosheyd af.*

K *Ind wilt vlieden, zulke Liederen
Die hun stellen tot het kwaed;
Want uw zeden, tucht en reden,
Lyden lust in zulk een staet
Dus wilt schroomen, daer te komen,
Daer men menig slimmen trek
Komt te leeren : hand en kleeren
Smet gy door te raeken 't pek.*

*Neen; maer 't is den GOD van
machten,
Die 'tal jonkt en werkt voorwaer.*

(a) Penitentie.

(b) Perykel.

Waerom Mensch spant gy de zinnen
 Om te zoeken geld en goed?
 'Tschynt dat gy het zelfs zull winnen:
 Zoekt eerst GOD die 't geven moet.
Kinders moet men altyd zwigten,
 Om hun nergens in 't ontsigten,

Want zy d' Aepen zyn gelyk
 In het naerdoen; tot een blyk
 Hoort men wel de kinders spreken,
 Als men straft hun kwaad gebreken,
 Vader heeft dat ook gedaen,
 Mag ik niet dien weg ingaen.

Loopt alzoo dat gy berispen mogt. Daerom loopt ik alzoo niet als in
 't onzeker / ik stryde alzoo / niet als de locht slaende; maer ik hastryde
 myn schaem / en bzenge dat onder bedwong / op dat ik by (a) *avonturen*
 (als ik den anderen (b) gepredikt heb) niet zelve bedwongen en woerde. *Corinth.*
 9. v. 24. 26. 29.

Liet uwe lenden omgordt wesen / ende brandende lichten in uwe hand; ende
 weest gelyk de Menschen die haeren HERRS berispen / wanneer hy uwe
 berheeren zal van de Byglost / op dat zy / (als gy komt ende klopt) hem
 terstand open doen mogen. Zalig zyn de knechten / de welke (als den HERRS
 komt) hy zal wakende binden. *Luc. 12. v. 35. 36. 37.*

Liet iemand zyn kind / die geoffelt hem dikwyls / op dat hy in zyn eynde
 hem berispen mag / en dat hy niet en taste de beuten der Maesten. Die
 zyn kind leert / zal daer in geprezen worden / en in 't midden der Synagoge
 nooren zal hy hem (c) *glorieren*. En wilt hem gene byspijghel geben in zyne
 Jongheyt / ende en berisped zyne gebagten niet. *Ecclesiast. 30. v. 2. 3. 11.*

Leugen is een arg berlopt in eenen Mensch / ende in den mond van den
 ongelerden zal d'r altyd wesen. Betet is eenen d'ef / van eenen Man die
 beel van liegen is : maer zy zullen beyde de berispenisse berken. De zeden
 der leugensachtiger Menschen zyn sonder eere / ende hunne berispeninghe is
 met hyn sonder opghouwen. *Ecclesiast. 20. v. 26. 27. 28.*

Larentius Justinianus zegt : d' Antberkorene / bzezende de bzaeke / die tot
 d'en eynde woerd betwaert / wenshende met zene waderlyke staffe gekastyd
 te woerden / met kwellingen te weten / ende wegnen dat de swerte van de sla-
 gen een zekerste teken van sonderlinge liefde tot ons is.

Lyaerden / het is zene schandelyke zaeke / dat de zonne / opgaende / u
 bind in 't bedde sonder eenige schandte / ende dat slaer licht in uwe ber.

(a) Gevallen.

(b) Geleert, vermaan.

(c) Verheerlyken.

Barste ogen stract. Dien kostelijken tyd verblyt onze traeghenb / dat wy
 nog niet tot eenige Deyng ofte Grefteyke Oeffenhande en hebben betweke
Ambros. in Psalm. 118. Serm. 19.

L Oth deugdig van gemoed en GOD getrouw gebleven,
 In zoo een wulpsche Stad, is ook van hem bevryd
 (a) Met gansch zyn huys van ook te sneven :
 Want voor den HEER van boven smyt
 De solferregen, waer mede hy vyf steden schende :
 Een Engel bootschapt *Loth* verderf; dus hy ontvlugt
 Den grooten ranspoed en ellende
 GOD spaert zyn dienaers van 't gezugt.

L Ycaon boozen Mensch van *Jupiter* geslaegen (b)
 In Wolfs gedaent' om dat hy hadde zig misdraegen
 Door kwaed' herbergzaamheyd; dit leert ons goed onthael
 Den vremdeling te doen, of wel, vinnig stael
 Van Gods gestrengre vraek zal d'onbermhertigheden
 Bestraffen, als geen rouw zal helpen, nog gebeden.

L *Leonora* Hertoginne, (c)
Weerde Vrouw van Borgia;
 Gaf voor antwoord haer *Vriendinne*
 Die haer slegt (d) gewaert sprak
 na :
 Zal ik pragtig my vercierem,
 Staen van goud en perlen styf;
 Daer myn Man om GOD te
 vieren,
 Draegt een hayren kleet op 't lyf.

L Eent uw' hand ó GOD der
 krachten!
 Om de wereld, Duyvel, met
 (e) T'gryle Vlesch vol moed te
 smachten;
 Want elk zyn strikken set
 Om my in 't verderf te brengen,
 En doen weenen voor altd.
 Willt dit VADER niet geheugen,
 Maekt my van haer slagen kwyt.

L Ichaemelyken glans is wel een schoone zaak'
 In 't Menschelyk gezicht, nogtans van geender weerde,
 Indien wy in de deugd niet hebben ons vermaek,
 En cieren onze ziel daer med' : want eertyds leerde
 Een Heyden; (f) dat de schoont' ons maer tot schande strekt
 Indien het schoone lyf een booze ziele dekt.

L Eert neerstig, wilt met vlyt u tot de konsten voegen,
 Gedenkt dat menig Mensch daer in vond nut en baet;
 De konst heeft wel een man gebragt tot grooten staet :
 Men vond'er die op 't hoofd wel Kroon en Myter droegen,
 Schoon zy van kleynen stam, ja van de verkenswagt
 Afkwamen.... Jongheyd leert, zoo word gy ook geacht.

(a) Boek der Schepping 19 Hoofds, (b) Ovid. *Herv.* 1 boek. (c) *Baelde in de christelyke wasrh. liefde der vyand*, pag. 7, bladz. 303. (d) *Habit.* (e) *Onkuytsch.* (f) *Socrates.*

L Uyaerd die zoo veelde dagen
Schandelyk verslyt en kwist,
Gaet hy Salomon eens vraegen
Of gy niet en hebt gemist?
Ja, hy zal u, l'uwer schanden
Zenden tot de kleyne Mier;
Mits in 't somers sonne branden
Voor den winter zorgt dat Dier.

L Et wel toe bejaerde Lieden
Als daer Kinders zyn ontrent,
Laet u niet onreyns ontolieden,
Jokken, mallen van u wend:
Want het kwaed in jonge herten
Vat zeer haest; zoo kan een woord
Oorzuek zyn van kwaed en smerten
Snuert uw' tonge zoo 't behoort.

L Eert Kind, uyt Seneca, die, als hy wierd bestreden,
Om iet te doen, 't welk streed met d'Eerbaerheyd en Reden
Sprak zeer lofweerdelyk: ik ben om grooter goed
Gebooren, als om slaef te weezen van myn bloed
En onregeltheyd.... Wy die met 's Hemels straelen
Verlicht zyn moeten min tot booze zondun daelen.

L Aet dien, die word gehaet, zyn saeken zoo verrigten,
Dat niet kan zyn berispt, nog zal het weezen kwaed;
Hy zal in tegendeel den haet en onwil zwigten,
Die word bemint, schoon of zyn werk verdiende smaed:
'Tis daerom moeyelyk met Menschen wel verkeerren,
Waer deene goed uyt trekt, zal d'ander kwaed uyt leeren.

L Egt arendspluymen in den (a) bong van wille Zwaenen,
Door (b) tegenzugt [zoo de (c) Natuerbeschrybers maenen]
De leste zullen als den sneeuw tot niet vergaen....
Een afdruk van het goed dat buyten recht komt aen;
Want verre dat ons dit zou brengen troost of zegen,
Het sleept ons eygen goed nog mede daerentegen.

M Hoe Kinderkens / en laet ons niet liefhebben met den woosde / oeg
met'er tonge / macr met de werken ende waerheyt. Daer een keunen tog
dat tog uyt'er waerheyt zyn. Ende dat is zyn Gebod / dat tog gelou-
ben zonden in den Naem zyns Zoons Jesu CHRISTI, ende dat tog malhan-
deren zonden lief hebben. 1. Joann. 3. v. 18 19 23.

M Mer als den Zoon des Menschen komen zal in zyne (d) Majesteit, ende
alle zyne Engelen met hem / ende door han zullen vergoedert worden alle
Volken / ende hy zal de schepden van malhanderen / gelijc eenen Peerder de
Scherpen schepd den de Volken. Ende de Scherpen zal hy stellen tot zyn-
ter rechte hand / ende de Volken ter linker hand. Matth. 25. v. 31 32 33.

(a) Bedde. (b) Antipatie. (c) Naturalisten. (d) Heerlykheyd.

F. 3.

M Et werken ende worden / ende met alle verhoelbigheyt eert uwen Vader / op dat u de gebenedydinge overkome van God, ende dat zyne gebenedydinge in den wytersten byroen mag / de gebenedyding des Vaders bevestigt de kindren der kinderen; marc de vermaledyding des Aboers roept uyt de (a) *Yondamenten. Ecclesiast. 3. v. 9. 10. 11.*

M Hne Ziele is dorstig tot God, de levende (b) *fonteyne*, wannert zal ik komen / ende hoort Gods Menschyn my vertoonen? Hanne traenen zyn my een brood by nagte ende by dage / kertuglen my dagelyk geseyd word / waer is uwen God? Hier op heb ik gedacht / en heb myn herte uytgestort. *Psalm. 41. v. 3. 4.*

M Et twee bleugelen word eenen Mensch verheben van der aerden / te weten: met de eenvoudigheyt der meyning / en zuyverheyt zyns herten: eene (c) *simple* meyning zoekt God, ende de peuchegd des herten smackt God, geen goet uytwendig werk zal u letten / is 't dat gy bey zyt aan alle onbeghoozighe liefde. *Thom. à Kemp. 2 Boek 4 Hoofdstuk.*

M Et den engel des Kruffs / trekt my na u / uyt berze zee / mynen eenigen troost / den welken ik nauwst met de oogen vol traenen zie van herte als eene morgensterre / ende Sonne der Rechtveerdigheyt / in de Vaden des 't *Wemelsch* Vaderland my verwagten / ik woete in de stromende zee / op staende op den ordet aanziet onze (d) *perykelen. Augustin. in soliloq.*

M Oyses van d'Hebreeuwische Vrouwen (e)
In des vloods genaed' gestelt,
Boven 't Menschelyk betrouwen,
Is ontkomen 't woest geweld
Van de (f) golven / en tel zegen
Van Gods Volk, door Pharos
 (g) *kroost*

Opgebracht... Door vremde wegera
Word den Mensch van GOD getroost.
Laet vry hell' en duyvel wraeken
Als GOD over u zal waeken...

M Ago, Hoofdman van Carthagen, (h)
 (Broeder van dien Annibal
 Die 't geluk zoo heeft gedraegen)
 Sprak met jammertyk geschul,
 T'wyl hy zielbraekt door de wonderen

« 'T is een dwaesheyd in 't geluk
 » Zig te waenen op die stonden,
 » Vry te zyn van zwaeren druk -
 » Wat mag eer en goed my baeten
 » Wyl ik 't moet met hertzeer laeten? »

M Ydas die 't wedspel (waer dat eens APOLLO twiste
 Met Pan om d'eerste prys) gansch onverstandig sliste,
 Twee Ezelooren kreeg voor zyn verdienden loon:
 Die 'taerdsche goed waerdeert (al waer het nog zoo schoon)

- (a) Grondvestingen. (b) Bronader. (c) Eenvoudige. (d) Gevaerlykheden.
 (e) Exaudi des nyttogt 1 hoofdst. (f) Zeebaeren. (g) Kind Dyonis
 Carth. de noviss. die hoofdst. 3. (h) Ovid. Herv. 11 Boek,

Veel meer als 't eenwig Heyl; men zoud hem mogen voegen
By hun die over lang een Ezelmuts droegen.

M Alt noyt met Volk van staet, of Liedén van vermogen;
Want 't word u hinderlyk : gemerkt gy zwygen moet,
Zoo gy (a) bescbtygt word van hun, maer zoo gy doet
Iet dat hun kwalyk staet, men zal dat zeer verhoogen
Tot uwer leet... Gy mogt vry weten
'T is kwaed met Heeren krieken eeten.

M Et wyze word men wys : wilt staedig u gewinnen
Te gaen met zulk een Volk die 't pad der deugd berennen;
Dus word gy van 't getal : hoe dikwils ziet men niet
Dat iemand deugdig blyft, zoo lang hem niet verdriet
Gods Dienaers by te zyn? Maer als hy gaet verand'ren,
Hy stronkelt; d'eenen zot gewis die maekt den and'ren.

Mensch neemt den tyd wel waer : de kostelyke dagen,
Die onze Ziel van hier ten Hemel kunnen draegen,
Gaen als een rook voorby; en naer een jaer of tien,
En word geen oogenblik tot voordeel meer te zien :
Want als de Ziel verhuyst, den tyd eynd van genaede,
Werkt nu voor d'Eeuwigheyd; want naemaels 't word te spaede.

M Eynt gy dan onbedreven Ounders
Als gy uw Kind berispt, dat gy het daerom haet?
Dien Vader haet zyn Zoon die hem geworden laet;
Een last vol schrik ligt op die schouders....
Hy die zyn Kind bemint, die straft het nae behooren;
De Kindervleying heeft aen veele wee beschooren.

M Eikt bedroefde, naer den regen,
Volgt gemeen'lyk zonnenschyn :
Vry, kloek aen GODS milden zegen
Wagt u, gy die zyt in pyn,
Als die duyster wolk van kwaelen
Naer wat tyd zal zyn vergaen
Zal u GOD tot blydschap haelen,
Boven Sterren, Zon en Maen.

M En behoeft niet veel te vraegen,
Als de Kinders vloeken, slaen,
Of hun Ounders alle dagen
Diergelyken weg ingaen.
Want den Zoon sal 's Vaders sterken
Naedoen; en de Dochter sal
Meest op 's Moeders, voordoen merken
'T gaet zoo hier en overal.

M Ietrouwt uw zelve Mensch, in naeken van gewigte :
Vraegt wyze Liedén raad, uw werk sal spoedig gaen;
Maer een laetdunkenden sal ligte

(a) Grafsontert, geinjaciert,

Op 'i eynds storten menig traen:
 Loopt strake tot GOD wannes uw herte word belaedon,
 Met zorge, roept om hulp, hy zal uw helper syn;
 Zoo niet, hy laet u in uw' paeden,
 En laet u vallen in veel pyn.

MEt een nedergeslaegen herte (a)
 Vall' ik VADER u te voet
 Door uw Zoons verdriet en smerte
 Wascht myn Ziel doch in zyn Bloed.

Want gy plagt noyt te veramaeden,
 Door uw goedertierenheyd,
 Een gemorzelt hert belaedon,
 'Tgeen zyn booshe;d nederleyd.

Niemand kan twee Herren dienen : want hy zal den eenen haeten / ende den anderen lief hebben / of hy zal den eenen berchzaegen ende den anderen berfmaeden : gy en kond GOD n'et dienen ende den eyndom. En wilt hoor u geen schatten berguederen in der aerden : maer bergaebert hoor u schatten in den Hemel / daer 't den roeft nog de motten niet en bederben. *Math. 6. v. 19. 20. 24.*

Niemand en heeft meerder liefde / dan dat iemand zyne Ziele stelle hoor zyne vrienden. Gy zyt myne vrienden / is 't dat gy doet dat ik u gebied : gy en hebt my niet verclaren; maer ik hebbe u verhozen / ende u gestelt dat gy gaen zoude / ende bzuigten boozt'bzungen / ende dat uwe bzuigt blyben mog / op dat alle 't grene gy den VADER vidden zult in mynen Naem / hy u gebe. *Joann. 15. v. 13. 14 16.*

Niet beele zozgen volgen bzoomen / en in beele boozzen zal bwaesshijnd gebonden wozben. Weet gy GOD let belooft / en betooft niet dat te betaelen; want zene ongetrouwe ende zotte belofte / misnoegt hem; maer wat gy hem belooft / dat betaelt; en 't is beele beten te belooben / dan naer de belofte / 't beloofoe niet te betaelen. *Ecclesiast. 5. v. 2. 3. 4.*

Niet ghijnd ende gzammozbighebd betwinderen de bagen / ende dat gegeng zal ouderdom brengen hoor den tyd. En geeft uwer Zielen gezne bzoesshijnd / ende en puzgt uw zelven niet hoor uwen raed. De bzoeplichhebd des herren / dat is des Menschens leben / ende zeen schat der Pynlighhebd zwaer gebzehllichhebd. *Ecclesiast. 30. v. 21. 22. 23.*

Nemt in alle bingen oogmerk op het eynde / ende denkt hoe gy staen zult hoor den strengen Rechter / wie niet en is verhozen / die hem niet grene giften en laet parzen / nog zenige ontschuld'ng en ontsangt; maer hy zal bozbeelen nae de Rechthet'rdighhebd : d' armen zondact ! wat zult gy GOD antwoorden? *Thom. à Kemp. 1. Boek. 24 Hoofdstuk.*

(a) Psalm 50. v. 18.

N Iemand en bezlegt zig zelven onder het beffel van een halfsch Betroutorn want de weerdigheid van eenen Christen Naem alleen / en maakt niemand eenen goeden Christen; en 'ten helpt niet dat iemand Christen met den Naem genoemd word / zoo hy dat niet be werken niet en betoont.
August. Serm. 18 de Sanct.

N Iobe zeer opgeblaezen (a)
Door hoogmoedigheid en waen
Woud met laster, spot en raezen,
Eens Latona trolsen gaen;
Dus, om haer hoogmoedig rallen,
Zyn haer op een dag alleen
Man en Kinders dood gevallen,
Zy hervormt in eenen steen.
'T welk ons leert in luk en zegen
Niet tot hoogmoed zyn genegen.

N Oë Man naer Gons behaegen,
Heeft met gantsch zyn huysgezin (b)
Vry geweest der zovloeds plaegen;
Maer wat voorder niet was in
D'Arke moest de dood bezueren,
Niet een ziel en is 't ontgaen.
Dus, al deze zullen treuren,)
En in d'helsche vlammen braen.
Die in 't Roomsche Geloof niet blyven
Maer des Kellers dooling styven.

N Abucodonosor zeer pragtig, hard en trots, (c)
GOD heeft wten wulpschen Vorst, die schynonroerbaer rots
Verneert [want 't blixemvuer en stormwind 't meeste tergen
Den meestverheven Struyk en Hemelboge Bergen]
Hy moest tot (d) hutt en straff', gelyk een beest, met groen
En kruppande langst d'aerd', zig zeven jaeren voen.

N Aesleépt een moedig Peêrd een stuk nog van zyn banden,
'T en is nog niet g'heel los van zyne slaeverny :
Dien Mensch zal ook der zonden tanden
Zoo niet ontgaen; nog is niet vry,
Die nog in zyn gemoed wilt houden of bewaeren
Een neyging tot het kwaed die vast aen zonden bind;
Maer wilt gy eens by GOD vergaeren,
Dat 't kwaed in u geen plaets meer vind.

N Eémt [die in lyden zyt en die verwyt en slagen
Van uwen evenmensch onnoozel lyden moet]
't Beéld CHRISTI vast aen 't-Kruys gehegt: en wilt hem klaegen
Uw leet: hy is 't alleen die onze smert verzoet :
Wanneer men denkt dat HY, GOD, d'oorzaak aller gaeven,
Zoo veel heeft onderstaen van zyn verworpen slaeven.

N Iet krachtiger als 't kwaed om 't goede te bederven :
Een met de pest besmet die doet'er duyzend sterven;
'T rot Schaepje maekt'er veel; een deugeniet alleen
Genoeg is om den hoop te brengen tot geweën :

(a) Ovid, *Herv.* 6 Boek, (b) Boek Schepp. 7 hoofds. (c) Daniël. 4 (d) Penitentie.

Want meer als een rot Schaep zal u het kwaed bevelken,
Als van de pest wilt u van eenen booswigt trekken.

Noot zal men op een bot tot volle boosheyd raeken;
Maer trapwys van een kleyn in ander meerder kwaed,
Tot dat men onbedacht geraekt in boozen staet.
Tgaet vast, die niet veel werk van kleyne (a) seplen maeken,
Die zullen naederhand wel tassen zond' op zond':
Een naeldesteek verzuymt, raekt wel een vuyle wond'.

Nerckoppen / (b) *diverse*
Menschen
Tallen dag wat anders wenschen,
Daerom zelden zyn gerust:
Want naer 't krygen van de lust
Vinden dat zy zyn gevaeren
Als den hond, die in de baeren
Naer een schaduw zwom in 't diep
Waer door hem zyn prooy ontliep.
Die den schyn voor 't zyn naelooopen
Missen 't eynde van hun hopen.

Niet naer eysch van myn gebre-
ken,
Wilt my straffen lieven **HEER**,
Laet uw goedheyd my vry spreken,
Met berouw ik weder keer.
'K heb gedwaelt met slimme gan-
gen,
Doen ik liet uw Woord en Wet,
Willt my in genaed' ontfangen,
'K heb myn weerkeer vast gezet.

Niemand zoud hier seven jaer
Zonder klaegen of misbaer,
Kommen liggen op een bed,
Zagt met roocen digt bezet;
En zult gy op 't eeuwig vier
Tusschen laster en getier,
Konnen rusten in de hell?
Zondaer, overpeyst dit wel:
En doet zoo by tyd en dag,
Dat gy vlugt dit droef geklag.

Neerstig Mierken die de tyden
Leert gebruyken zoo 't be-
hoort:
Als gy om geen nood te lyden,
'Swinters werkt, en spaert al voort
In den zomer, leert de Menschen
Die verslyten jaer op jaer
Vrugteloos, en nogtans wenschen
Teeten naemals met Gods schaer;
Dat zy moeten beter letten
Ook om d'hand aen 't werk te zellen

Othoud u als bezembelingen ende (c) *Pelgrims* van vleeschelyke lusten
die tegen de Ziele stypden / hebbende utwe wandelingen goed onder de
Pendenen / op dat zy / in 't geene dat zy van vlicben in achterkley spre-
ken / als van kwadboenberg / uyt de goede werken u hebbe kenmerken /
God mogen (d) glorificeeren. 1 Petri 2. v. 11. 12.

(a) Fauten. (b) Zottehollen. (c) Bedevraders, reizyers. (d) Verkerlyken.

O Pstaende / is hy gekomen tot zynen Vader. En waer hy nog verre was / heeft hem zynen Vader gezien / ende hy is door barmhertighen betweegt geworpen / ende ucloogende / is hem op zynen hals gebalen / ende hy heeft hem gekust. Ende den Zoon heeft tot hem gezegd / Vader / ik heb gezandigt door den Hemel en door u. *Luc. 15. v. 20. 21.*

O! Hoe goet en zoet is / Heeren, wien Geest in alle dingen / en daarom kraeft gy de geene die knipen de paelen doelen / ende gy vermenst die van 't geene daer zy in zandigen / ende gy spreekt dik aen / op dat zy de kwaedheid laetende / zonden in u gelooven. Niet dat gy onmachtig waert; maer by ziele onzweelende / gaf hy huu tyd tot (a) *Penitentie. Sapient. 2. v. 1. 2. 9. 10.*

O Aberzocht de Wyfshend / ende zy zal u geopenbaert worden / en als gy die bekeeren heyt / zou en verlaet haer niet; want ten laesten zult gy in haer ruste binden / ende zy zal u bekeert worden tot genoege. Ende haere bettersen zullen utwe zy tot eene sterke beschecming ende krachtige steunsel. *Eccl. viast. 6. v. 28. 29. 30.*

O Zinnige ende ongelooibige herten / die zou dieg in d'aerdsche dingen versmoed liggen / dat zy niet anders dan aerdsche dingen en zoeken; maer deeze ellendige Menschen zullen dat in 't leste nog breezeligh gewelen hoe siegt ende van geender weerden het was het gene zy bemint hebben. *I. & K. 1. H. 22. H.*

O Aftangt herbulteligh allen tegenspoed / als een kosteligh Dienstaer van God overgezonden; ofte dit van den Hemel / ofte van (b) (*d'Elementen*), ofte van den duvel / ofte van de vyanden / ofte van den dienster der duvelsche konsten komt / en denkt niet dat u ter van eenen anderen haer overkomt / als van de GODDLYKE Voorzichtigheid ende Beschikkinge. *Blos. Parad. aut. sid c. 9. n. 2.*

O Nias (c) 't wyl hy stryd voor d'eere van Gods Kerk; Lyd hy veel ongevals, benouwtheyd en ellenden, Dat hy als balling zig moet wyt het Landschap wenden, En eyndling word vermoord door *Menelais* werk: 'T schynt dat de DRUGD den haer tot erfdeel heeft verkregen, Want booze staen schier noyt de booze Menschen tegen.

O Thio (d) der Duytschen Vorst, wyl 't Hongersch Oorloogbeir Zyn Land geheel verwoest, trekt moedig in 't geweer; Naer dat hy met zyn Volk het Heylig VLEESCH des ~~King~~ Genuttigt had, en kwam (e) *Werkwinnert* weder kooren. Dit leert, dat wy, als 't Vleesch, of duyvel ons bestryd, Om sterken moeten, met die SERS, om syn bevryd.

(a) Boetveerdigheid. (b) Hoofdstoffen. (c) Machab. 5 Hoofdstak. (d) Koning der Duytschen, naederband Keyser, (e) Victorius,

O Rpheus konde door gespel (a)
 Vreede dieren doen bedaaeren,
 Wolven, Tygers, Leeuwen sel:
 Ja zelfs steenen t'saem vergaeren,
 Om met mueren eene stad
 Te sluyten... Dus wy leeren
 Dat een zoeten Woordenschat
 'T woest gemoed kan overheeren
 En aenporren tot zyn pligt;
 Een zoet woord den vrede stigt.

O Ogen leyden tot de lusten
 Als men die niet wel bewaert
 Wilt u zorgelyk toerusten
 Of gy zoekt uw kwaelykvaert:
 Want de kwaed genegentheden
 Dringen door het oog in 't hert;
 Wie nauwkeurig die besteden,
 Klaegen naderhand met smert:
 Maer wat d'ooge niet en ziet,
 Dat begeert het herte niet.

O Ndekt hier wat gy zoekt wilt gy niet zyn bedroogen,
 En ziet dat iemand plukt wat gy met moeyte zaezt;
 Door ligt vertrouwen, moest gy dikwils zien voor uw oogen,
 Dat iemand al de vrugt van uwen arbeyd maeyt:
 Waer gy naer tracht dat mogt een ander ook behaegen;
 Het waer bespottelyk met trommels haezen jaegen.

O Ntmoet u op den weg, of komt u aen te spreken
 Een deugdelyk persoon wilt afdoen uwen hoed,
 Betoont hem eere alzo; of komt gy daer t'ontbreëken,
 Gy word voor ongeleert en plomp van elk gegroet.
 Leert van het spreekwoord, dat u zegt: gy jonge Gasten,
 Wilt rap aen uwen hoed, maer traeg ter beurze tasten.

O Pstaende, voor uw werk, voor eeten en voor drinken;
 Voor alles wat gy doet, voor gy in 't bed gaet zinken
 U teeken met het Heylig Kruys,
 Wanneer u kwelt het helsch gespuys,
 Wilt daedelyk hun 't Kruys vertoonem,
 Dat zal u in den kryg verschoonen:

Want dit is 't zweërd waer meed' den onderaërdischen geest
 Van onzen HEYLAND eens verwonnen is gewest.

O Verlegt met ryppe zinnen
 Die 't ontuchlyg leven minnen,
 Schoon u GOD geworden laet
 En niet haetelyk en slaet;
 Schrikt en beeft voor zyne vracke,
 'T is eene schrikkelyke zueke
 Te vervallen in zyn hand,
 Als hy sterk in toorne brand:
 Schoon hy 't slaen wilt lang uytstellen
 Hy zal dan te straffer kwellen.

O Pent, HEER, myn blind ge-
 nichte,
 Dat ik kenne myn ellend',
 Als ik uwe wegen zwigte:
 Op dat 't kwaed van my gekent,
 Word gevugt, en 't part der Deug-
 den
 Zy bewandelt naer dees tyd
 Om hier naer in 's Hemels vreugden
 Eeuweylyk te zyn bevryd;

(a) Oud. Herv. 10 Boek.

OF schoon gy hebt een Vriend, die u [zoo 't schynt] bemint.
 Als gy hem hebt van doen in zeker zwaere zaeken :
 Die hem wat schaeden zoud; hy zal dat zoo wel maeken
 Dat gy hem in den nood ter hulpe niet en vind;
 Wat schaede zoo men komt te spreken,
 Die zal der Menschen vriendschap breken.

ONdankbaer Menschen-kind, hoe durft gy nog verschynen
 Voor GOD, om vraegen iet, die jaeren laet verdwynen
 Eer gy tot dankbaerheyd eens opend uwen mond?
 Leert beter lessen van een spraekeloozen hond,
 Die voor een stuksken brood zal huppelen en springen,
 Ja 's nags ook zynen dienst met vlytigheyd volbringen.

PRIESTERS die wel (a) regeeren zyn dubbelt eere weerdig / aldermeest te gemaek
 die arbeiden in 't Woord / ende in de Leeringe. Want de Schrifture
 zegt : gy en zult den doofschenden ~~en~~ zynen muyl niet toebinden /
 ende renen wezkmān is zynen loon weerdig. Tegen enen PRIESTER en
 wilt geene klegten ontfangen / dan onder twee of dzy getuggen. *Timot. 5.*
v. 17. 18. 19.

Proefende u 'zelven ~~aan~~ / eet als en dan dien Broode en drinkt dan
 dien Kelk; want zoo wie eet ende drinkt onweerdigh / die eet ende drinkt
 dat oordeel door zyn zelven / niet onderschepende het LICHAM DES HEEREN.
 Waer 't zoo dat wy ons zelven oordeelden / zoo en zonden wy niet gesou-
 deelt worden. *1. Corinth. 11. v. 28. 29. 31.*

Prust (b) geenen ~~aan~~ om zyne schoonheyt / nog en beswaer geenen
~~aan~~ om zyne gedaente / in de kleding en (c) glorieert niet; want wou-
 derlyk zyn de Werken des ALDERHOOGSTEN alleen / ende (d) glorieus, ende
 herbolgen / ende ongezien zyn zyne Werken. *Ecclesiast. 11. v. 2. 4.*

Proeft wy HEERE, ende onderzoekt wy / d'zand myne nieren / ende myn
 herte / want uwe barmhertighheyt is door myne ogen / ende ik heb een
 behagen gehad in uwe waarheyt. Ik en heb niet gezeten met den raed der
 dwelighen : ende met den geinen die onrechte werken doet / en zal ik niet in-
 gaen. *Psal. 25. v. 2. 3. 4.*

(a) Bestieren. (b) Waerdeert, verheft. (c) Verheerdigt. (d) Heerdigt.

P Enitentie (a) hooffzenen / is / ende te hoogleben misbarben betoenen / ende niet meer doen 't gene betweenspik is ; want wort sijnt het dat temand de zonden van onkuytscheit betweent / ende nootdang met de begeerte elpke gietigheyt ontsteken is ; daarom / hy word volkomenlyk beheert / die / 't gene hy eens kwalyk gedaen heeft / betweent ; ende niet weder en keert / tot 't gene te betoenen is *Greg. lib. 5. in 1. Reg. 7. Homil. 34 in Ev.*

P Enst altyd op uw eerste hoornemen / ende houd altyd voor oogen 't Beeld van den ychzupften CHRISTUS : als gy nu leven senniet / zoo mogt gy u wel schaemen : naedemaal gy u zelven nog niet meer en hebt zyn gelijke gemaakt / daer gy nootdang zoo lang in den weg des HEEREN gewandelt hebt. *Thom. a Kemp. 1 Boek 25 Hoofdstuk.*

P Ilatus, schoon hy merkt d'onnoozelheyd des HEEREN (b)
 En ondertusschen tracht d'onschuldigen t'ontlaen ;
 Met Menschen opzicht doet hem van het richtsnoer keeren,
 En doemt zoo eenen GOD om 's Keyzers haet 't ontgaen.
 O Menschelyk ontzag! wat doet gy menig reizen
 De Goddelyke minn' voor die der Menschen (c) begyzen.

P Olicarpus sterk gepraemt
 GOD te lasteren, onbeschaemt,
 Sprak met wonderlyk verkloeken, (d)
 Zal ik mynen GOD vervloeken ;
 Die ik zes-en-tachtig jaer
 Heb gedient en noyt bezwaer
 Ramp of leed my heeft gezonden?
 Neen, myn lyf en schrikt geen wonden.
 Jongheyd dat u dit aenschouuw
 Dient om GOD te zyn getrouw.

P Haeton door waen gedreven,
 Hy zyn Vader sterk aenhoud,
 Dat hem eenmael van zyn leven (e)
 'T zonnevoeren word vertrouwt :
 Door het vaderlyk toestemmen,
 Ging (tot zyn verderf en schand)
 'T Kind de zonnekoels opklimmen,
 Steeft, vermits hy alles brand :
 Dit bewyst ons niet te pogen
 Zaeken buyten ons vermogen.]

P Eru met al zyn Goud en Zilverryke beken ;
 De zee die peerlen jont uyt haer geschuymde veld ;
 Met al wat d'aerde geeft, en weerdig is te reken,
 Mag niet in evenwigt zyn met den tyd gestelt :
 Want door al 't geen' voorzeyd en kan men niet verlangen
 Ons leven van een uere, als ons de dood komt prangen.

P Eyst, dat geen Mensch, hoe ryk ; kan zonder d'ander leven ;
 Een armen man moet zelfs den KONING bystand geven,
 Door goed of door zyn lyf : den armen word gevoed
 Door zynen arbeyd, of, der ryken overvloed :
 Dus, niet zoo alegt, of 't kan tot nut en voordeel strekken,
 Als d'een hand d'ander wascht, dan zyn zy zonder vlekken.

(a) Biertvoldoen. maer na de letter, boetveerd. (b) Matth. 27 v. 18 21 26. (c) Wyken.
 (d) Esch. 14 Boek der Gesch. Iren 3 Boek der lettery. (e) Ovid. Herverno. 2 Boek,

Past op en let wel toe, aen wie gy wilt vertrouwen
Den grond van uw gemoed, en zaeken recht t'ontvrouwen
Noyt wys Man vond het goed, aen iegelyk zyn hert
T'ontblooten; want daer naer brengt uw vertrouwen smert,
'T mag komen dat uw Vriend [wie gy ontdekt uw zaeken]
Uw vyand word, dus mögt gy zoo in onheyl raeken.

PRangt droefheyd lyf en ziel met smert niet uyt te spreken,
Wat pyn oyt (a) **dwingland** arglistig heeft bedacht;
Nog is de pynelykheyd niet in gewigt te reken,
By 't prangen van 't (b) **getuiff** als 'tkwaed nu is volbragt:
Want dezen Beul ons volgt en kweld ons t'aller ueren;
Maer d'ander pyn en smert en kan niet lange dueren.

PUtoor, Vink en Nagtegael;
Loven GOD elk in hun Tael,

Voor 't weynig dat elk nut en hun den **HEER** verleent:
Waer blyft den Mensche dan, die zoo veel heeft ontfangen,
En gantsche jaeren, loopt, eer hy met dank en zangen
Den Geéver looft, ó schand! ó hert geheel versteent!
Arger dan de wilde dieren, die met zang den Schepper vieren.

PEste, honger, oorlogspiaegen,
Zyn te vlugten en t'ontzien;
Vreede dieren, ziekten, slagen,
Branden, moorden ziet men vlien:
Maer nog deézen onvermindert
GOD vergrammen door het kwaed,
Ons alleen de ziel maer hindert;
Vlugt de zonde vroeg en laet.

PRoest my GOD in deéze tyden
Door den geessel van uw 'minni'
Mag ik maer hier naer verblyden,
'T lyden strekt my tot gewin.
Kapt en kerst my met betrouwen
In dit leven 'k acht'et niet,
Als gy my hier naer wilt spaeren:
Eeuwig vreugd volgt dit verdriet.

PErst zoo de vrees den Wolf, dat hy heeft by de schaepen
Zyn vreedden aerd gestilt, doen hy eens onverwagt
Gevangen was; en zal het eeuwig vuers gedacht
Het Menschenkind niet voor de booze zonden wapen?
Daer deézen ramp niet 't lyf, maer ook de Ziele raekt,
Wat is 't dat hier den Mensch zoo ongevoelig maekt.

PEyst gy, ó Luyaerd! tot uw eynde te geraeken;
Die dwaelt en slaept op 't deugdepad?
Neen, neen, staet op, en wilt ontwaecken:
Den Man die weet de plaets heeft geen verholen schat;
Maer wel die hem komt uyt te graeven:
'T is niet alleen genoeg dat gy geens zonde doet.
Men moet in 's **HEERENS** Hof geduerig werken, slaeren,
Die daer niet voordert, aers'ten moet.

(a) Tyran.

(b) Consciencie.

De onnoodige Q. voor de Vlaemsche Tael, hebben wy nog willen stellen, om haere Voorstaenders te believeu, en dat de kennis van dit Letter niet ondienstig is, indien zy daer naer de Latynsche of Fransche Tael willen leeren.

Q Waer Mensch en beleyber zollen boozberen tot arge/ boolende/ ende in boolinge brengende. Maer bloft gy in de bingen die gy geleert hebt / ende u behoude zyn / wetenbe van wie gy die geleert hebt. Alle Schrifture van God toegebeu / is (a) profytelyk om te leeren / om te herlygen / om te straffen. 2. Tim. 3. v. 15. 14. 15.

Q Welinge lyden wy in alle/ maer wy en wozen niet benoutot/ wy lyden noot/ maer wy en wozen daerom niet, wijsmoedig. Wy lyden berbolging/ maer wy en wozen niet beclaren: wy wozen bewozen/ maer wy en gaen niet berlozen / altyd het sterben JESU in ons lichaem ombraegende / op dat JESUS leuen ook geopenbaert woze in ons lichaem. 2. Corint. 7. 4 8 9 10.

Q Waer Mannen en kenken op 't Wozeel niet; maer die den HERRE zoeken / aenmerken alle bingen. Beter is eenen armen wandelende in zyne (b) simpelheyd, dan eenen ryken in verkeerde wegen. Zoo wie de wet bewaert; is eenen wizen Zoon; maer wie bzafferderg boed/ die beschaemt zynen Vader. Proverb. 28. v. 5 6 7.

Q Waer bingen zyn den stercken HERRE toe / ende wie is 'er die zy zal bebozen / Waer is een buer nyt zynder gamschappen gepaen / ende wie is 'er die dat zal nytbluffchen? Gy zal hlyremen / ende wie zal niet bzyzen? Gy zal boozberen / ende wie en zal niet beben? want sterk is zyne hand die den hooge spant. Esdr. 16. v. 8. 9. 10. 11.

Q Waer ende eene onberbzaegelyke zaek is het helse buer; wie en weet dat niet? ende een schykkelgh (c) torment, nogtans bzyngt daer bzyzende helse bueren / gy zult nies zulke booztzyzenden / als is / berstoeten nyt de (d) glorie, ende van CHRISTO gehaert te wozen / ende van hem te hoozen / en kenne u niet. Chrysoost. Hom. 24 in cap. 24 Math.

Q Waer bzyffheg becoert ende berstoort de Ziele / ende stelt de zelve in ongetufligheg; zy becoozzaecht eene onmachtige bzyze / enoe eene walge in 's bidden; zy berboost ende oberhalt de herten; zy becoost de Ziele van roed / ende van wozeel / van berstand / ende van moed / ende zy becoert haer alle krachten, Fransisc. Salef. 3 Deel 12 Hoofdstuk.

(a) Voordeeg. (b) Nonoydighoyd. (c) Pyn. (d) Hoerlykheyd des Konincs.

Quakkels, manna, klare vlie-
ten, (a)
Zend den **HEER** in de Woestyn,
Op dat **GODES** volk genieten,
Hulp en troost, in nood en pyn :
Wanneer Moyses met betrouwen
Op den **HEER** zyn hope stelt
Dreuve Menschen in benouwen,
Als u smert en zorge kwelt,
Bid uw' Schepper hy zal 't weenen
Stutten, en u troost verleen.

Quintus, Raedsheer binnen
Roomen, (b)
(Naer Macrobius beschryf)
Zoo (c) nauwkeurig ingenomen
In het kleeden van zyn lyf,
Dat hy ging een Man verwyzen
Tot de dood die in 't gedrang
Zynen Tabbaert (wat afgryzen!)
Had ontplooyt, zelfs door bedwang
Wat een dwaesheyd, zal men kleeren
Meer als 's Menschens leven eeren?

Quirinus (d) doen hy stigt dat schoon en pragtig Roomen, (e)
Dat d'Oppersheerschappy der Wereld heeft bekomen,
'T was van een kleyn begin, maer door d'Eendragtigheid,
Goed Burgerwetten, en der Vorsten kloek beleyd,
Is 't zoó beroemelyk geraekt : men moet maer werken
Slegts met een goed gepeys, **GOD** zal ons werk versterken.

Quets noyt uws Naestens eer' door achterklap te spreken,
Schoon 't ligt gebeurt 't is een der argste Zielgebreken,
Een achterklapper dood dry Zielen met een woord;
Zyn naestens die hy tergt; zyn Ziel, en diens die 't hoort,
En wyl men tot de boet 't gestolen weér moet geven;
Hoe menig klappers tong is daer te kort gebleven?

Quaed en naedeelig is met veelderhande zaeken
Zig te bemoeyen : want die zelden wel geraeken.
Die zig veél onderwynd en brengt niet veél te recht;
Gemerkt in dit gewoel d'een zaak met d'ander vegt;
Maer die gelukkelyk hier wilt iets goeds verrigten,
Die moet te veél gewoels van ander vremde zwigten.

Quam zeker Meester niet der zeven vrye Konsten,
By een Huysman om te vraegen een stuk brood,
Die moest zyn huysgezin behouden voor den nood (f)
Slegts met een Ambagt maer, en niet door iemands jonsten?
Dit leert, dat'et niet haet te weten veele zaeken,
Is 't dat men niet door vlyt die vrugtbaer weét te maeken.

Quaeddoenders zullen niet haer volle dagen leven,
Maer om hun boos bedryf zoo worden die verkort :
Gelyk om dievery den Vos verdorven word.
Hoe menig booswigt is tot galge of rad gedreven.

(a) Exodi 7. (b) Nierenberg, verschil tusschen tydelyk en eenwig. blad; 300.
(c) Curieus. (d) Romulus, ook Quirinus genoemt (e) Tit. Liv. 1. Boek. 13
Hoofdstuk. ook Moreri. (f) Cats in zyn buytenleven,

In d'helft van zynen tyd? 't welk GOD zoo laet geschien,
Ook om de zonden straffe in deezen klaer te zien.

Quelling en ongemak, GODS Vloek en ander kwaed,
Zal den Dronkaerd overstorten;
'T is schroomelyk wat dat eenen dronken Mensch bestaet :

Alexander ging verkorten

Het leven van zyn weêrden Vriend,

Terwyl hy door den wyn de reden had verlooren.

Dus zyt gy wys, noyt (a) *Bacchus* dient.

Want 't is onsprekelyk wat hy heeft wee (b) beschnogen.

Quisters van den weêrden tyd,
Die zoo menig uer verslyt,
In te speelen, lachen, klappen;
Daer gy deugd en wetenschappen
Moest handhaeven t' uwer baet.

Jongers beter gaede slaet

Uwen tyd die gy tot leeren

Moet gebruyken, of verzeeren

Naekt u in den ouden dag,

Als men niet meer leeren mag.

Qualyk zyt gy Mensch beraden,
Die zoekt plaetsen heel bedekt,
Om in zonden vry te baeden;
In wat hoeken gy vertrekt,
GOD is daer voor u gekomen.

Schuylt in 't duysier van den nacht

Duykt u in de brakke stroomen :

Schoon gy u in d'aerde bragt,

Hy zal daer zien al uw werken,

Ja zelfs uw gepeyzn merken.

Quelt u het dertel vleesch; komt u de Wereld tergen,
Berispt u 't helsch gespuys; vlugt straks met allen vlyt

Tot den HERR op (c) *Sions* Bergen,

Van daer komt uw' hulp altyd.

'T is HY die van den brand te *Babylon* bewaerde

Dry Mannen in het vuer; en *Daniël* gestelt

By de Leeuwen, elk een spaerde

Hem, wyl God brak 't Leeuws geweld.

Quispelstert den trouwen hond,
Mits gy ondertuuschen jont
Hem een stuksken droogen brood
En zoo voed in zynen nood :
Zullen wy (van GOD begift
Met de reden) en den drif
Van 't bedanken over 't goed,
Dat den milden HERR ons doet,
Trager weêzen als een beest?
Jonge Kinderen zyt bevreest :
GODES jonst word u ontzeyd
Zoo gy mist in Dankbaerheyd.

Quetsl myn hert met liefde
schigten,
Dat ik 't aerdsche goed ver-
smaen;

[GREST des Heeren] wilt my
lichten,

Als myn wankelvoeten staen

Op den dwaelweg : stiert myn
paeden,

Recht, dat ik de zonde vlien;

Niet en zal my konnen schaeden

Als gy my zult hulpe sien.

(a) God der dranken.

(b) Toebragt.

(c) den Hemel.

R Egt og de slappe handen / ende lamme knien / ende maekt rechte gangen met uwe boeten / op dat'er niemand kzeugel gaende / niet en halle / maet laet hem genezen worden. Dolyt den bzebe met alle Menschen; ende de Pynlyghed / waer zonder dat niemand God zien zal. *Hebr. 12. v. 13. 14.*

R Wevende u / op dat gy van my hoopst Goud dat doortuert ende geproeft is / op dat gy ryk woort / ende dat gy met witte kleeden mogt aengebaen worden / op dat niet gezien en woort de schandelyghed uwer naechtyghed; ende met dogzalve bestykt uwe oogen / op dat gy zien mogt. Die ik lief heb / die straffe ende kastyde ik. *Apoc. 6. v. 18. 19.*

R Aekt gy 't rijk / gy zult baer of besmet worden / ende die gemeenschap houd met eenen hobeerdygen / zal hobeerdyghed aendoen. Eenen laet zal hy op hem nemen / die gemeenschap houd met eenen die ruyker van Staete is / dan hy. ende en werst geen en Gezelle van enen die ruyker is dan gy. Dat gemeenschap zal den ketel met den pot hebben. *Ecclesiast. 15. v. 1. 2. 3.*

R Enkt ont uwe vermytlyghed de geene die u kennen / ende uwe rechtbeerdighed de geene die oprecht van herten syn. En laet den boet der hobeerdyge my niet overkome / ende de hand des zondaers en roere my niet. De woorden zyns mond zyn hooghed ende verhog. *Psalms. 25. v. 11. 12. 14.*

R Eynighed hangt van het herte / als van haeren oorsprong / ende zy zien het lichaem arm als de Roffe. Waerom zy oek door alle de uytwendige zinnen des lichaems / ende door de gedachten / ende begeren des herten kan verloren worden. Het is onkuyshed onreynlike dingen te zien / te hooren / te spreken &c. als 't herte zy baer mede demoyt ende bermaek in sjept. *Franc. Salef. Onderwys. 3. Boek. 3. Hoofdstuk.*

R Abanus zegt : als eene groote hoort of aetworde den Mensch aentast / boet bergeten alle den tyd der boortgaende gezontghed ende bzeugd / ende de ellende ende ziekte geest hem zo heel te doen / dat hy niet anders en kan gedennen; ende is 't dat hem overcuysschen in den zin komt entzen doortspoed / dat berkeft geruyf : maer bezwaert hem eet in zyne ynn. *Raban in Ecclesiast.*

R Aphel Columbo schryft : dat eens PHILIPPUS Vorst (a) Van Spanjen, door 't verbod van in zyn Hof te komen, Twee Edelmans zoo heeft doen schudden ende schroomen,

(a) Feria 2 Dom in Quadrag.

Dat d'eenen 't bloed vervriest in zyn ontroerden Borst,
En sterft. Hoe zal 't dan gaen, als op 't besluit der dagen,
GODS ZOONE 't zondig Volk in 't helsche vuer zal jaegen.

R *Hamnusia* [die helpt *Jupyn* het oordeel vellen (a)]

Aen de boosaerdige, die gaen van hier ter hellen
Voor hun bedreven kwaed :] leert 't Menschdom schroom en schrik
Te neemen in de zond' : want op dien oogeblyk
Dat GOD zyn Wil verklaert, al de geschaepen dingen
Bereyd staen om terstond den zondaer om te bringen.

R Achab heeft des HERRENS
zegen,

Om het houden van haer woord,
Op haer, en haer huys gekregen :
Want doen Josuë gestoort (b)
Jericho kwam t'overmannen
En te houwen alles neer;
'T kwaed is voor haer opgespannen,
Voor haer huys, en wat haer meer
Eygen was... Wilt hier uyt merken,
Wat getrouwigheyd komt te werken.

R Oept dien uyt voor een wyf
Man

Die met maete zwygen kan :
Want terwyl een klapper raest,
En meer kwaed als goed uytblaest :
Trekt den zwyger wel bedacht
'T goed van deezen voortgebracht.
Voorts den Wyzenman (c) zegt klaer :
Eenen Zot word openbaer
Door zyn tong : dien Mensch is goed
Die niet met zyn tong misdoet.

R Oert geen heet yzer aen; maer wilt het eerst wel proeven,
Of gy (d) herzengt uw hand : en dien raekt in bedroeven
Die zonder voorberaed gedeurig klapt en raest...

Dus jongers zyt gy wys. spreekt noyt met grooten haest :
Maer wilt uw' woorden wel bedenken voor het spreken,
Dus zult gy van het Volk by Wyze zyn geleken.

R Ookt nog een Torts, en komt gy die slegts maer te steken
Ontrent de vlam, zy zal weér branden daedelyk :

Hoe menig Mensch die door GODS hulpe was geweken
Van 't zondig kwaed, viel weér als voormaels in het slyk
Der zonde, mits hy zig kwam by het kwaed te stellen :
Waekt neerstig, vlugt altyd het geen de Ziel kan kwellen.

R Aekt iemand ligt onstelt door gramschap of verdriet,
Dit zegt ons dat dien Mensch gansch slap is van gemoed :
Eene vroomme Ziele komt traeg tot uysterlyke woede;

'T en is maer grooten ramp waer voor zy zugten bied;
Zy wilt voor min als niet, of schynbestaende zaeken,
Niet stooren haere rust, haer leet niet gaende maeken.

(a) Ovid. Herv. 14 Boek. (b) Josuë 6. (c) Proverb. 10 v. 18 19. (d) Verbrand.

Roep in den Morgenstond zoo haest gy komt 'ontwaaken,
Om hulp tot uwen **HEER**; wilt ook een opzet maaken
Van vlytig dien dag te vlugten 't zondig kwaed;
En dat gy boven dien, waer gy de hand aen slaet,
Zult doen tot zynder Eere, ook tot de minste werken;
Zoo doende, zult Gods hulp' en ook uw voordeel merken.

Raekt iemand door 't geval in armoede en ellenden,
'T geluk kan wederom hem jonnen meerder goed;
Verliest gy eens uw' Eer', wat vlyt gy aen zult wenden,
Noyt word die in 't geheel herstelt zoo 't wezen moet;
Dus moet men neêrstig zien zyn **ERRE** te bewaeren,
Geen Goed, geen Koningryk is by haer (a) t'evenaeren.

Ryst een hoogmoedig Mensch tot 't opperpunt van Eere,
Door 't **GODDELYK** Bestier; 'tis om dat zynen val
Zoo veel te zwaerder zy. De dagelyksche leere
Dit overloedig toont: waer vind men leeger dal
Dan by een hoogen berg? De Schildpad' word verheven,
Om met te grooter slag te nemen haer het leven.

Rappen Schipper die als 't weder
Helder, stil is ende schoon,
Alles klaer maekt op en neder,
Om, als (b) Boreas den toon
Van 't onstuymig weér zal speélen,
Gy u (c) rebben mógt wyt nood:
Wyst, dat 't ons niet moet verveélen,
Om te zien, schoon wy in 't schoot
Van den voorspoed rustig slaepen,
Men moet zig voor 't lyden waepen.

REykt uwe Ooren **GOD** van
boven,
Tot uw' dienaers dankzegging,
'K wil met hert en tong u loven,
Voor uw' milde Zegening,
Zonder maete aen my bewezen:
Schoon myn tong hier toe is
krank,
Vult **HEER** myn gebrek in deeken:
Neémt dees wedergift in dank.

Slaet / ende en wilt niet wederom met dat jok der slaeruyge gebonden
wozden: want **CHRISTO** **JESU** en boogt de besnydenisse niet / nog de
onbesneedenheyt; maer 't Geloofe dat door de Liefde werkt: Gy ulyg
wel / wie heeft u belet de waarheyt niet onderdanig te zyn? Want de ge-
herle Wet wozd in een woord volbragt; bemint uwen Aesten als uw zel-
den. Gal. 5. v. 1. 6. 7. 14.

Sael zyn de boeten der zondbaren om 't bloed ngt te rosten / berberkinge
en onzaghghyt zyn haere wegen. Ende den weg des Dreefs en hebben zy
niet gekent. Gaet en is geene Dreeze Gods door haerder bogen. Een open

(a) Te gelyken.

(b) Den Noorden-wynd.

(c) Uythelpen, ontwerpen.

op is haerlieber keele / haere tonge hebben zy tot bedrog gebruykt / (a)
Penyol der aerden is onder haerhebet lippen. Rom. 3. v. 15. 16. 17. 18. 23.

S' Welt mogne woorden in uwe herten / ende uwen Geest / ende hange die
 doot een teeken aan uwe handen / ende stelt die tusschen uwe ogen / leert
 uwe kinderen / op dat zy die obergangen als gy zult zitten in uw huyse /
 ende gaen oer weg / ende als gy ter ruste wederliggen en opstaen zult.
Deuter. 11. v. 18. 19.

S' Usanna zingende / sprek : ik ben van alle kanten benouw : want zoo ik
 dit doe / zoo is 't my de doot / zoo ik 't niet en doe / zoo zal ik uwe han-
 den niet ontgaen. Maer het is beter zonder het werk te vallen in uwe handen
 dan in de tegenwoordighen dan inguen GOD te zondigen. *Dan. 13. v. 22. 25.*

S' Pinckoppen en dooden de Wyen niet ; maer verkinderen ende verberben
 haeren hooning / ende zy betoguben de hooningzarten zondaenig met haere
 webben / dat de Wyen geensting haer werk meer en konnen booztj maeken ;
 rhen elzoo de bagelphsche zonde en dood geensting onze Ziele ; maer bederft
 nogtans de Gobbzuechtigheyt. *Francisc. Sales. Onderw. 1 deel 22 Hoofdstak.*

S' Chub ende heeft / dat GOD zig niet en bergzamme / ende galleben van den
 rechtbeerbigen weg verloozen en gaet ; bekenet de teekenen zelve ; want den
 Pemel is van koper gewoorden / ende d'aerde van yzer. (b) d'Elementen zelve
 behen de gzaamtschap Gods te kennen. O kinderen der menschen ! hoe lange
 zult gy bezwaert van hezten zyn ? *Chrisost. Homil. in Psalm. 118.*

S' Amson kloek en sterk van macht,
 Die door ongehoorde kracht (c)
 Duyzend Mannen nedersloeg
 Met een been ; Stads poorten droeg
 Op den rug ; een vreedens Leeuw
 Scheurt, al was hy schier een Meeuw :
 Word door listen van een Vrouw
 Overmant ; en t' zynder rouw
 Aengebragt den Philistyn,
 Waer verblind, vergaet vol pyn.

S' Cylla, t'wyl dat Minos tracht (d)
 Te doorbreken wal en gragt
 Van haer Vaders sterke Stad,
 Heeft de minn' haer hert omvat ;
 Dus zy haer, en Stad, en Land,
 Overgeeft in Minos hand ;
 Waerom zy met ramp bestormt,
 In een Leeuwk is hervormt :
 Waer uyt ons te leeren staet,
 Dat den lust brengt alle kwaed.

S' Putina, jongeling van een bevallig wezen, (e)
 Uyt vrees dat iemand mogt, lust, erg, of aenstoot lezen
 Uyt zyne schoonigheyd, heeft 't lieflyk aenschyn
 Doorsneden en doorvliemt, schoon of 't hem dede pyn.

(a) Vergif. (b) Hoofdstoffen. (c) Rechteren 15 16 Hoofdstuk.
 (d) Ovid. Hervorm, 8 Boek. (e) Vader Max, et Aub, in 't Boek der Masgden,

Leert Kinders, nyt dees daed, uw lichaem liever haeten,
Als dat de Ziele zoud' haer GOD en SCHEPPER laeten.

SNoepen, liegen, ende mylen
In jonge Kinders straft, gy Ouders wel beraen,
Een snoeper zal zyn maeg vervuilen;

Die geerne liegt, is meest tot boosheyd toegedaen.
En voorts, een Kind die mylt zal kwaed en koppig raeken :
Wilt nyt dien jongen Hof by tyds dat kruid weg maeken.

Schoon *David* Herder was en 's Vaders Schaepen hoedde,
GOD stelt hem op den Troon en *Israël* bestierd',
En *Moyse* zoo verdrukt dat hy op 't water zwierd'
In eenen biezenkorf, wien *Pharos* Kind opvoedde:
Als Vondeling, geraekt den Leydsman van GODS schaer,
Die 's HEERENS Wetten volgt bezorgt hy verre en naer.

Spreekt altyd loffelyk van uwen Evenmensch,
Of zwygt wanneer gy niet en kont zyn lof voortsbrengen,
Nae CHRISTI (a) *hoogheer*/ die niet konde naer zyn wensch
Voor *Caiphas* waeren lof van zyn (b) *Spastel* zingen;
Die zweeg. Wilt ander doen, gelyk als gy begeert
Dat aen u zoud' geschien, dan zyt gy achtens weerd.

Schrikt vry voor 's HEERENS straff? 't is schroomelyk te vallen
In d'handen van dien GOD die niet verborgen laet
Wanneer hy vonnis strykt : laet af uw zondig mallen
En volgt de waere Deugd, gy zyt bevryd van kwaed :
Want voor een strengen HEER gy zult een lieven VADER
Bekomen, die u rust en vreugd geeft bey te gaeder.

SPeelen, jokken, looven, wand'len,
Schouwt, ey jonge maegden schouwt!
Veel by nagt met jongmans hand'len
'T is uw eer te ligt vertrouwt :
Want indien gy moest gaen vraegen
Aen veel Dochters nu vol druk,
Waer nyt kwam haer leet en klaegen :
Myn verdriet en ongeluk,
Zoud elk zeggen, 't kwam gerezen,

Mits ik 't huys niet stil kond wezen.
STort uw' gaeven HEER, van boven,
In myn Deugdverdorde Ziel.
Die in droefheyd ligt verschoven :
Aengemerkt gy dikwils viel,
Kleyn van moed, in veel gebreken,
Denkt doch aen 't voorleden niet;
Laet uw goedheyd voor my spreken,
Hoed my van nog meer verdriet.

STeli gy de beternis van uw boosaerdig leven,
Mensch, nyt tot aen uw' dood; wie heeft u schrift gegeven
Dat gy bekwaemen tyd naer deezzen hebben zult?

(a) Exempel. (b) Godsgezanten.

Verblindheyd; ey misbruykt niet 's HEERENS lang geduld;
Want schoon hy had den tyd; zal GOD u zeker jonnen
Zyn (a); Gunstgaef waer med' gy u zoud' bekeeren konnen. (b)

STryd Christen yveraer, wanneer gy zyt bevoogen
Van d'helsche slang die staedig zwiert
Als eenen Leeuw met vrede tochten,
Die om zyn prooye zocht, en grimmig brult en tiert.
Zyt maetig Broeders (c) will ook waeken,
Op dat gy niet in 't net, en 's duyvels klauwen stoot:
Wilt door een goed Gebed tot uwen GOD genaeken,
Hy zal u bystaen in den nood.

Sloffsheyder (d) arm en dwaes, die kost en moeyt' verliest,
Wanneer gy door uw Konst meynt Goud te zullen maeken
Maer mist uw ydel hop; nog meer zyt gy te (e) lachten /
O Vrekaerd! die uw (f) heyl en Geld te spaeren kiest,
En uwe Ziel verzuymt: den arbeyd is verlooren,
Gaet gy zoo voort, den HEER scheid u van d'Uytverkoren.

Tot nu toe en hebt gy niet gebjaegt in mynen Naem. Begeëzt ende gy
zult ontfangen / op dat uwe blydschap mag vol zyn. In dien dag zult
gy in mynen Naem begeëren / ende ik en zeg u niet / dat ik den VADER
hoec u bidden zal: want den VADER zelbe alleden lief heeft / om dat gy my
hebt lief gehad. Joann. 16. v. 24. 25. 27.

Terwopen dat gy het licht hebt / zoo geloost in het licht / op dat gy kin-
deren des licht's moegt wezen. Die my versmaegt ende myne woorden niet
en ontfangt / die heeft eenen die hem oordeelen zal. 't Woord dat ik gesproken
heb / dat zal hem in den uptersten dag oordeelen. Ik en ben niet gekomen
om de Wereld te verhoemen; maer om de Wereld zedig te maken. Joann. 13
v. 46. 47. 48.

Tot blydschappen is den Wijn gemackt / ende niet tot dzonkenschap van den
beginne. Den Wijn maetelyk gedzonken / is een herheugen der Ziele en des
Herten: den maetelyken dzank is gezondheid aen de Ziele en Licham. Den
Wijn veel gedzonken / maekt hzytige ende zamscheyt / ende beele ballen. Eccl.
31. v. 35. 36. 37. 38.

Toont my / HEERE, uwe wegen / en leert my uwe paben / tot U heb ik
myne Ziele opgeheben / mynen GOD, in U heb ik bezonwen / ende ik en
zal niet beschaemt worden. Nog ende laet myne handen my niet bespotten /
want alle die U berouwen en zullen niet beschaemt worden. Psalm. 21. v. 1. 2. 3.

(a) Gratie. (b) Dewyl God menigmael tot eene rechtveerdige straffe zyne genaede
ontrekt aen de vermetene zondaers, ende laet rampzalig sterven. (c) i. Pot. 5.
v. 8. 9. (d) Alchimist. (e) Blameeren. (f) Geluk,

Te recht ighen wy deeze dingen / want wy tegen onzen **W**deber hebben
gezonbigt / ziende de benouwichgh zyns herten / als hy ons zoo oodmoed-
belyk had / ende wy en hebben 'er niet nae gelangfert ; waerom is deeze (a)
tribulatie oter ons gekomen. En heb 't allehen niet wel gezeght / sprak Ruben,
dat gy het kind geen kwaad zoude doen / ende gy en hebt my niet aenhoort.
Tome 7. page 2. cap. 14. § 4. Histor.

Trecht my nae **M** / ende berooft my van allen troost der **S**chepselen / die
niet lang durren en mag / want geen geschaepen dingen mag myne begeerte
berzaehen / of ghesetlyk te bezeden stellen. **D**it my door den basten hand der
Liefde met **M** bereenigen ; want gy zyt alleen der minnende Zielen genoeg /
ende zonder **M** is allegh *psyl. Thom. a Kemp. 3 Boek. 23 Hoofdstuk.*

T**O**bias word van **G**OD gezegent hier op aerden (b)
En even naer zyn dood, om dat hy hield in waerden
Zyn **O**UDERS, en volbragt in alles hun geboon,
Volgt Kinders dat ook naer, want d'**O**UDERS zyn als **G**oon,
Van wie gy naest den **H**EER het leven hebt ontfangen,
Wiens hert, om u, met zorge en pyne wierd bevangen.

T**Y**granus met zyn Vrouw gevangen, wierd gevraegt
Van **C**yrus die hem hield, wat dat hy zoude geven
Voor zyne (d) **G**emallin ? Myn Ryk, myn goed, myn leven,
Sprak dien roemweerden Vorst.... En dient'et niet beklaegt,
Dat ieder Houwelyk als dit niet word bevonden,
Maer dat m'er dikwils leeft als katten doen met honden.

T**A**ntalus in 't nat geseten (e)
Tot de kinne, (f) **R**icht van dorst,
Want zoo hy zig gaet vermeten
Van zyn schier verdroogde borst
Met 't gedachte vocht te laeven ;
Vlugt'et van hem : 't gon ous leert,
Dat de gierigaerds maer slaeven
Vrugteloos, om dat verkeert
Al hun zorg in pyn der Zielen :
Wyl zy midden in het goed,

Vol gebrek en armoed krielen ;
Noyt geen **V**rek zig dengd en doet.
T Rekt my **J**ESU door uw liefde,
Wekt en roept myn traeg gemoed,
Ach! of gy myn hert zoo (g) gzelstbes
Dat ik vocht in overvloed
Uyt myn oogen kond' doen vloeyen,
Tot afwasschen van myn kwaed,
En myn boosheyd te verfoeyen,
Waerom gy te recht my haet.

T**Y**ds weerde is kostelyk, ja schier niet op te wegen :
Want die hem wel besteéd, wint een oneyndig goed,
Te weten **G**OD : dus stryd de booze zonden tegen,

- (a) Kwellingen. (b) Den jongen Tob. 4. 7. en 12 Hoofdstuk. (c) d'Outrem, Christ
Onderw. 1 st. 1 Deel 8 Hoofdstuk 3 part 1 geschied. (d) Huysvrouwe,
(e) Ovid. Hervorm. 5 Boek, (f) Verzaght, (g) Kwetste,

Den tyd is kort; ter Deugd gy dien gebruyken moet :
Want als uw dagen zyn verloopen,
Geen uer kont gy met schatten koopen.

TErstond zoo gy ontwaekt, wilt met het Kruys u zegen;
Draegt zoo uw' werken op, die gy dien zelven dag
Zult doen, aen uwen GOD, bid dat hy wilt uw wegen
Bestieren, en u hoed voor jammer en geklag;
Maer boven al, dat gy u houden mogt van zonden
Vlugt. [door den dag] in nood, in JESU dierbaer Wonden.

TOt ongeregeltheyd en ongebonden lusten
Geraekt een Mensch die zig begeeft tot dronkenschap;
Daer door ontsteekt het vleesch, den geest word traeg en slap,
En redeloos, zal als een beest in zonden rusten.
Men ziet het menigmael, dat zelfs een eerlyk Man,
Hem ligtelyk misgaet, die veel kykt in de kann'.

TErwyl den Boom is zwak, men kan hem ligte dwingen,
En tot een schoon Gebouw een regten balk voortsbringen :
Maer 't is verlooren werk wanneer den stam is oud...
Leert hier uyt dié de zorg der deugd is toebetruwt;
Dat gy die teere spruyt moet in haer jongheyd buygen,
Ja doet die met het zog GODS Vrees en Wet inzuygen.

TOont GOD een dankbaer hert voor al zyn jonst en gaeven,
Die hy zoo mildelyk op zyne Schepsels stort :
Hy is geen jonst meer weerd die daer in komt te kort.
Maer die een dankbaer stemm' laet op den Hemel draeven,
Verwekt den miden HEER om zyn goedjonstigheyd
Te toonen nog al voort met lieflyk beleyd.

TEere Maegden, jonge spruyten,
Arm van goed, of groot van
Straet;
Geeft u niet te dikwils buyten
Om te zwieren langst de straet :
Want zulks heeft'er veel doen weenen,
Mits zy rackets daer in pyn;
Jonge Maegden kwaede beenen
Moeten staedig binnen zyn :
Of nae 't ongebonden loopen,
Mosten 't deesse beyd bekoopen.

TRoetelt u een matten Hond,
Hy maekt u beslykt terstond,
Dus zyn vriendschap zal u schaeden
En met modder overlaeden;
Van gelyken zal het zyn,
Als een Valschaerd, onder schyn
Van een Vriend, met (b) bitse
streeken,
Zal zyn (c) WEDD doen openbreken
En u kwellen waer hy kan,
Wagt u wel van zulk een Man.

(a) Genes. 9 v. 21, etc. Gen. 19. (b) Scherpe, kwaedaerdige bitterheyd,
(c) Bedekten haet.

Veroordmoebigt u onder de machtige Hand GODS; op dat hy u verheffe in den tyd des verzoekens / alle uwe zorgvuldigheden werpende op hem ; want hy heeft zorge voor ulieden. *Wrest* (a) *sober* ende *wacht* ; want uwen byand den *Wingel* / gart om als eenen *brueschenden Leentw* / zoekende die hy verstanden mag. 1. *Petr.* 5. v. 7. 8.

Ut de herten der *Menschen* komen doozts kwaede gedachten / overspeelen / onkuscheden / doodsblagen / bieften / gierigheden / argheben / bedrog / onzuyverheden / de kwaede oogen (b) *blasphemie*, *hobeerbighedo* / dwaegheyd. Alle deze kwaeden komen van blunen / ende wasken den *Mensch* ooreyn. *Marc.* 7. v. 21. 22. 23.

Utzinnige als wy waeren ! wy (c) *eslimeerden* hun leuen eene dwaegheyd / ende haertliker rynde zonder eere. Ziet hoe zy onder de *Kinderen* Gods gerekent zyn / ende hun deel onder de *Weyligen* hebben. *Eglaes* ! wy hebben van gehooft / en zyn van den weg der waerheyd geweken : wy hebben ons in *woestheyd* ende *berberfynisse* vermoegt. *Sapient.* 5. v. 4. 5. 6.

Van uwen *Goede* doct *Aelmoessen* / ende en tokt uw aenzigt niet afkeerem van enigen armen *Mensch* ; alzo zal 't geschieden / dat ook van u niet en zal afgekeert worden het *Menscht* des *HEEREN*. *Ma* wat (d) *manieren* dat gy mogt / alzo weest *bermhertig* ; want d'*aelmoesse* van alle zonde / ende van de dood verlost. *Tob.* 4. v. 7. 8. 11.

Verre zy van wy dat ik ter *kwaeds* van *ulieden* zal zeggen / die *Maerholgers* van (e) d'*APOSTELN* zyn / ende het *licham* *CHRISTI* met hunnen *Mond* (f) *consacreeren*, door de welke wy ook *Chyzenen* zyn ; welke de *Stentelen* van 't *kyk* des *Wemels* hebben / eenigstg voor den dag des *Woerde* *bonnis* *Ryken*. *Hieron.* *Epist.* 1. ad *Heliod.* cap. 7.

Vergeess worden wy *Chyzenen* genoemd / zegt den *Weyligen* *LEO*, zou wy geene *Maerholgers* *CHRISTI* en zyn / den welken zig zelven daerom den weg heeft genoemd / op dat den handel van den *Meester* / een (g) *exempel* ende regel hoort den (h) *Discipel* zonde wezen. *Serm.* 16 de *Nativit.*

Urias, mits hy niet woud' *DAVIDS* boosheyd styven, (i)
 Draegt [nogtans (k) *onbetwist* van 's *Konings* arg bedryven].
 Een brief aen *Joab*, daer het vonnis van zyn dood
 In stond gedrukt ; zoo rakte *Urias* in den nood.

(a) Maetig. (b) Lasteringen. (c) Achten. (d) Wyze, dat is, op zulker wyze.

(e) Godgezanten. (f) Toehylligen, toewyden, doch eygentlyk, verzelfstandigen.

(g) Voorbeeld. (h) Leerling. (i) a Boek der Koningen. (k) Onwetende.

Dit wylt, dat groote Lien; om slegts hun kwaed te dekken,
Niet schroomen eene Ziel in (a) Charons schuyt te trekken. (b).

VItellus Keyzer op den Roomschen troon gezeten, (c)

Gekoestert en gelieft van 't wankelbaer geval,

Zoo veel als iemand schier; is seffens afgemeten,

En omgebragt, gelyk den meesten schelm van al,

Van 't Roomsche (d) **Staat**; dit leert, dat d'aldergrootste Heeren

Niet vry en zyn van ramp en smertelyk verzeeren.

Lisses blyft bevryd van *Circes* slimme treken: (e)

Want hem *Mercurius* 't kryud *Moly* had vereert;

Waer door hy al het kwaed van zig heeft afgekeert.

Let of den nood u praemt, dat gy u komt te steeken

By 't kwaed: want die aldaer van smetten zuiver blyft,

'T is door Gods (f) **Wondertuigh** die zynen wille styft.

VAder wilt voorzichtig letten

Wat gy voor uw Kinders doet:

Want elk zal zyn gangen zetten

Naer uw wegen: zyn die goed,

'T jonge Volk zal deugdig groeyen:

Maer zoo gy de boosheyd mint

Schoon gy 't boomken wel wilt snoeyen

'T zal tot kwaelen zyn gezint.

VOorstelt u 't argste kwaed dat d'Aerde kan vertoonen,

Als Tyger, Draek en Leeuw, Vuer, Water, Donder straf,
Zweerd, Raders, Byl en Galg, waer med' men komt te kroonen

Een (g) **Bleebgetung**; nog is dat minder als een kaf

In evenzwaerte met de zonde te gelyken,

Om dat de zonde doet alleen van GOD afwyken.

VOor dat gy slaepen gaet, houd vast in uw gedachten,

Te rekenen met GOD, of u de Dood mogt smagten

Voor dat gy wakker word, om zoo voor 't helse vier

Te hoeden uwe Ziel: want 't staet in GODS bestier

Of gy van deezen nagt in 't oordeel zult verschynen,

Om krygen loon naer werk, GODS vrengd of helse pyne.

VRaegt iemand, waerom dat de kwaedgenegen Liedn

De plaetsen waer dat 't kwaed bestraft word; stadig vlieden?

Zy vreezen dat men daer zal treden op hun Zeer:

Die schurft is op zyn hoofd, den kam schrikt meer en meer.

(a) Bedied hier sterven, want Charon is die de Zielen der gestorvene opvoert. (b) Virg.

Enaid. 6 Boek. (c) Nierenberg in 't verschil tussehen tydelyk en ewig. blad. 264.

(d) Pompel of 't populace. (e) Ovid. *Harvona*. 12 Boek. (f) Mirakel (g) Martelaer.

'T is klaer dien zal de wond waerschynelyk niet geneezen,
Die 't plaester niet gebruykt die hem kan dienstig weezen.

V Erblinde Moeder als uw kind
Die gy zottelyk bemind,
By wylen zyne perten toont;
Ey straf, en geensins dat ver-
schoont;

'T is immers beter [zoo men zeyd]

**Dat 't Kind, als dat de Moeder-
schreyd :**

*Want als gy 't Kind geworden laet,
Gy voed het in zyn schandig kwaed:
En slappe Zielen, naer uw dood,
Zal dit u brengen in den nood.*

V Raegt gy tot Kinderstraff' naer d'alderbeste tyden?

Gaet met een stil gemoed tot zoo gewichtig werk :

Want by de kindertucht is gramschap niet te lyden,

Wyl zy de red'lykheyd (a) herbelgt / en 't oordeel sterk

Verduystert : wilt gy voordeel winnen

Door 't straffen? kiest (b) siebaerhe zinnen.

V Eel zoeter voor den Mensch te vinden voll' genoeg

In eenen kleynen staet daer GOD hem kwam te voegen,

Als in een Konings Hof [gepynigt door de lust

Tot meerder Eere en Goed] te leven ongerust,

'T is beter zoo men zegt, van d'Ezel wel gedraegen,

Als van het moedig Peerd mishandelt en geslaegen.

V Ind gy een jong Gezel afkeerig van het leeren,

Houd dat noyt Wetenschap zyn handel zal vereeren :

Want 'tis een arme zaek, en zelden wind men wat

Als iemand slegts door slaen en dwang den boek aenvat.

De Wysheyd wortelt best van die zy zelfs naejaegen,

'T zyn slegte putten daer men 't water in moet draegen.

V Uer by Strooy zal haest ontsteken,

En raeken tot een vlam gansch zorgelyk en kwaed,

Let wel bejaerde Lien met wis uw Dochter gaet,

Een boos gezel vol slimme treken,

Die zal dat teer geslacht afkeeren van het Goed,

En brengen tot het kwaed... Let ouders wat gy doet.

V Lugt voor de zonde Mensch, als voor 't gezicht der slangen,

Want zoo gy daer med' jukt en speelt,

Gy word daer van geraekt; 't vergift zal u omvangen :

Die zal uw Ziel, GODS evenbeeld

Haer luyster en haer glans ontsteelen

'T is kwaed een woesten Beir te streelen.

(a) Vernietigt.

(b) Onberoerde, gernste.

W Eet gy niet dat uwe leden eenen (a) Tempel zyn des Heylig Geest die in u is / den welken gy van GOD hebt / ende en zyt uwz. zelfs niet? Want gy zyt gekogt met eenen grooten Prijs : reet ende draegt GOD in uwe lichaem. Die dien HERRR aenhangt / die is eenen Oest met hem. 1. Corint. 6. v. 19. 20. 26.

W Ate zal ons scheyden van de Liefde CHRISTI? (b) *Tribulatie*, benouwt-henbd of honger? of nachthend of (c) *perykel*? of becholginge: of zwerchd? Gelyk daer geschreyen is : om uwen r'wille woerden wy bagelyk gedood; wy zyn geacht als Schaepen die tot de dood geschikt zyn : maer in alle deze betwinnen wy / doos hem die ons bemint heeft. Rom. 8. v. 35. 36. 37.

W Ate gy naer my niet lapsteren / nog myne Geboden onderhouden? Ik zal u den honger zenden / ende den brand die u zal vernielen. Gy zult bergeess zaegen : want uwen byand zal het opeten. Ik zal myn Wenzicht tegen u heeten ende uwe byanden zullen u betwinnen en onbetwerpen Levit. 26 v 15 16 17.

W Ord gewasschen / weest zuyber / ende doet weg het kwaed uwer gebachten van myne ogen / houd op van kwaed te doen; leert wel doen / zoekt het Recht / komt te hulpe den verdrukten / Doet recht de Weezen / beschermat de Weduwen; is 't dat uwe zonden zullen gewest hebben als schaerlaeken gzaen / zoo zullen zy gelyk sneeuw wt gemaakt worden. Isa. 1. v. 16. 17. 19.

W Erwaerts ik gaé / HERR, gy en verlaet my niet / 't en zy dat ik u reet verlaete : al waer ik ben / gy en bertreht u niet : want gy zyt alom; op dat ik u binde / voor den welken ik moest wezen / op dat ik zonder u niet berlozen en gaé / naedemaal dat ik zonder u niet en kan wezen... 't Gene ik doe ziet gy lieter / dan ik die het doe. Augustin. in soliloq. cap. 14.

W Ate ober zyne begeerlykheben gerne heerschappye en kan behouden / zeyt den Oeyligen (d) Ambrosius, die woerd als een ongetemt precb boozgebeben / hy woerd grolt / hy woerd met de boeten getreden / hy woerd bescheuzt ende gekwelt. Die in de zonde van onkuschepd leest / is van nu af eenigstus in de pynen der hellen. Bonavent. dicta solut. tit. 1. cap. 9.

W Eduw-vrouwken g'hebt met voordeel (e)
Aen Gods vriend (f) uw kost be-
stelt,
En rechtmaetig was uw oordeel
Doen uw hert niet wierd gekwelt

Door mistrouwen : want om desen
Bleef de kruyke met uw Meel
En den Olypot in wezen,
Altyd vol en even veel,
Dat bewyst dat almoess' geven
Niemand heeft in druk doen leven,

(a) Kerke. (b) Kwellinge, gekwel. (c) Gevaerlykheyd. (d) Libr. de Virgin.
(e) 2 Regum, of der Koningen 17. v. 15. 16. (f) Elias.

W Encedans jong van jaeren,
Door syn vyand trots van moed
Aengelast, vond geen bezwaeren
Te gaen waegen lyf en bloed
Voor zyn volk en onderdaenen,

Stelt op GOD zyn hop' keer vast :
[Zoo de schryvers dat (a) vermaenen]
GOD hem d'Engelen toepast,
Die zyn vyand onderdrukken,
Hopt op GOD 't zal u gelukken.

W Olfaert Lycaon door uw' onbermherigheden (b)
Gepleégt op 't armie Volk en op Saturni (c) Zoon;
[Wyl gy hem hebt gepoogt te paeren met de Doon]
Waert in een Wolf hervormt : wilt men dees (d) smakt onleden?
Dien leert : wie onbeschoft den Keyzer pynt en kwelt,
Zal naederhand met pyn en heertzeer zyn ontstelt.

W Ie twaelf Ambagten doet, heéft dertchien ongelukken,
Want 't eene zal de vrugt van 't ander onderdrukken.
'T is onweérleggelyk, dat dien meer voordeel doet,
Die met een Ambagt slegts zyn Huysgezin wel voed
Dan die met wetenschap gelaeden, blyven steéken
Met al dien lof en roem in d'uyterste gebreken.

W El meynt gy dat den Aep zyn jong voordeelig mint
Wanneer hy dat omhelst dat 's jongkens leden kraeken?
Hoe menige OUDERS minn' is d'oorzaak dat een Kind
Zal van een boozen staet tot een kwaed eynde raeken!
Hoe menig dertel Kwant en Dochter ligt van aerd
En hebben met hun ramp hun OUDERS niet bezwaert.

W Rekt niet met hittig bloed; laet uwe gramschap zinken,
Wilt ondertusschen wel op CHRISTI (e) boosheyt dinken,
Doen hy aen 't schandig Hout, voor zyne beulen bad :
Gy zult hem volgen naer, indien gy recht bevat
Dat d'alderbeste vraek is 't ongelyk vergeven :
Uw vyand, zal beschaemt, daer door, wel beter leven.

W Agt gy tot 't leest van uwen tyd,
Om GOD te dienen recht met vlyt :
Wat word daer voor een dienst? Wilt gy uw jonge jaeren
Den Druvel, Wereld, Vleesch toeeygenen, [wat schand!]
En 't slegte deel voor GOD bewaeren?
De jongheyd is den Ongst, zorgtdan voor 't Vaderland.

W Ilt gy jonge Kinders hoeden
Van te leeren menig kwaed,
Tracht in stilte die te voeden
Laet die weynig op de straat.

Wilt die ledigheyd doen schouwen,
Bezigheyd is deugdekruyd :
Ledigheyd zal zonden bróuwen,
Alle boosheyd komt'er wyt.

(a) In de kloekmoedigheyd der Martelaeren of Bloedgetuygen 28 september of Herftmaend blads. 1486. (b) Ovid, Herv. 2 Boek. (c) Jupiter. (d) Fable. (e) Exempel.

Voed met leeren hun gedachten,
Menig onheyl zult gy smagten.

WAt menig klapper onbedacht
Heeft zig in bitter leet gebragt,
Om dat hy zyne slibbertong
Ter rechter tyd niet wel bedwong!

Want die tot klappen is gewend,
En let niet of hy iemand schend;
Ja dikwils dwingt zig zelve niet
Een gladde tong baert veel verdriet.
Dus Jongers spaert dat kleyn lid,
Want hier in rust en voordeel zit.

Wilt OUDERS; in uw Kind, van jongs de Deugden vesten,
'T word in den Ouderdom hun Lyf en Ziel ten besten:
'T gaet nog gelyk het plagt, de jaeren vliegen om,
En dikwils volgt het kwaed den hoogen Ouderdom.
Zyn schoenen kan men wel verwerpen; maer geen zeden
[Van jongs af ingelyft] door straff' nog door gebeden.

WAnneer de (a) ~~W~~artzung komt met welgevoegde keelen,
En recht gepasten klang, op maete ons 't oor te streelen,
Dat vroylykt hert en zin, en is elk aengenaem.....
Zoo ook gelukkig huys! waar ieder een bekwaem
By beurten, op zyn tyd, zyn zaeken gaet (b) herrigten.
D'eendragtigheid zal daer 't geluk en zegen stigten.

WAnneer uw trots gemoed tot Eerzugt is bekoort,
Trekt met een diep gepeys naer 't Graf van Alexander,
Of ander machtig Vorst, en ziet daer zoo 't behoort,
Waer al dien glans en eer' nu is van d'een en d'ander,
Verdwenen als een schim.... Die rechten luyster zoekt
Gy vind die in de Deugd. Tot dees uw Ziele kloekt.

WAg't niet van 't overschot dat GOD u heeft gegeven
Te deelen 't Arme Volk tot dat gy sterven moet:
Want zoo gy nog mogt blyven leven,
Gy soud nog houden Geld en Goed.
Dus ziet gy dat den loon word merkelyk vermindert,
Door 't geëven dat men nu niet meer behouden kan,
Maer die wat geëft dat hem schier hindert,
Dat is een recht bermhertig Man.

XUS (c) berispende dan der dood / nu hoortien niet meer en sterft; be
dood en zal niet hem voortien gene heerschappige meer hebben. Dat dat
hy gestorven is om der zonden / is hy eens gestorven; maer dat hy leeft/
dat leeft hy GOD. Missen ook galleben / acht u zelve droegwaer gestorven der
zonden / maer in CHRISTO JESU ONZEN HERR. Rom. 6. v. 9. 10, 11.

(a) Musiek. (b) Handhaeven, uytvoeren. (c) Bedied by d'oude verkortinge CHRISTUS, en
alhier gestelt om dat onze Tael schier geen woorden en heeft die met dit letter beginn.

X PUS mynen ZOON zal sterben... Ende de Wereld zal geheet worden in de oude stilligheyt zeven dagen... Ende 't zal zyn naer de zeven dagen/ ende de Wereld zal berouwt worden die nog niet en wacht / ende dat bedorben was / zal sterben; ende d'arbe zal wederom geben die in haer slaepen / ende dat stof der aerden / zullen de Zielen weder geben die hun behalen zyn. 4. Esdr. 7. v. 29. 31. 32. 33.

X PUS die door 't binnenste zonder Bezinnelijckheit Mensch geboorden is / heeft aengenomen alle de Menschelijke krankheiden die natuereljk zyn / ende niet en worden door zonden gerekent. Want zoo heele de Menschelijke natuers sengaet / hy heeft honger ende dorst geleben / hy heeft geslaepen / ende is in benouwtigheyt gestelt geweest / ende hoor onze zonden ter dood gelebt. Joann. Damasc. in vit. Patr. Joseph. et Barl. cap. 19.

X Averius, het licht van zoo veel woeste Landen,
Kwam tot zyn evenmensch in liefde zoo te branden,
Dat hy geen pyn ontzag; was staedig op de been
Om t'oessenen de Deugd: de Wereld scheen te kleyn
Voor dat ontsteken hert... Wilt Jongers ook beminnen
Uw' Naesten, en gy zult voor loon den Hemel winnen.

X Antippe boos en kwaad heeft Socrates verdraegen, (a)
Nog met verduldigheyt; en zoo men hem kwam vraegen
Waerom dat hy verdroeg zoo (b) hart en spytig Wyf?
Ik oeffene myn geest, sprak hy, door haer gekyf:
Om als'er buyten huys zal komen iet te lyden,
Ik 'tlyden zy gewoon.... Leert zoo het onheyl myden.

X Erxes, Koning van de Grieken, (c)
Welkers naem rust op de wieken
Van 't Strugt / (d) zag op een tyd
Van een berg, zyn Leger wyd,
Groot vyf honderd duysend knechten,
Die sig stelden om te vegten:
T'wyl hy al dit Volk zag aen,
Zoo aenschoot hem menig traen,
Doen hy docht naer honderd jaeren,
Waar word al dat Volk bevaeren.

X Ystus, Hoofd van CHRISTI Kerk, (e)
Schoon hy maer dat wigig werk
Heeft bestiert een korten tyd,
Is hem 't voordeel niet (f) ontgibt
Van veel loffelyke daen (g)
Uyt te voeren, 't gonn' wyet aen:
Dat een Mensch niet noodig heeft
Dat hy lange jaeren leeft,
Om te zyn volmaekt in Deugd;
Tragt hier naer Kind in uw' jeugd.

(a) Diag. Laërtii in vit. Socrat. (b) Stoer. (c) Moreri in Diction. Histor. (d) Fama,
(e) Paus van Roomen in de derde eeuw. (f) Ontgaen. (g) Kloekmoedigheyt
der Martelaeren of Bloedgetuygen 6 Augusty bladsyde 180.

X Enophon plagt menigmael
 'T volk te stijgen met dees tael : (a)
 Terwyl gy nyt een (b) ~~zaetelink~~
 Van 't geluk, blyft vast gezind
 Om te dienen uwen GOD,
 Op dat (als zal keeren 't lot
 En gy valt in tegenspoed)
 Gy dan met een blyden moed,
 Mogt met vast betrouwen gaen
 By hem, die u kan ontlaen.

X Enocryte, moedig Wyf, (c)
 Door een mannylyk bedryf
 Heeft verlost door eygen hand,
 (Van den vreedem (d) ~~hwingelaand~~)
 Kumes haer Geboortestad :
 Dus, als 't hert maer goed en vat,
 Zwaere dingen worden ligt
 Jongers geenem arbeyd zwigt
 Om te dooden 't zondig kwaed
 Die u brengt in 's HEERENS haet.

X Enocrates vermaerd en (e) ~~Wysbegierig~~ Man, (f)
 Doen hem een Jongeling kwam vraegen, hoe 't mogt wezen
 Dat hy zoo weynig sprak? Hy zeyd' : 't en heeft voor deezen
 My noyt berouwen dat ik zweeg : maer wel alsdan,
 Doen ik myn gladdie tong te veel heb laeten zwieren :
 Wilt, Kinders, ook uw tong voorzigtelyk bestieren.

X Imenus, Cardinael (g) ~~Opzetter~~ van Toleten, (h)
 Naer in vyf Vorstens dienst zig 't hebben wel gekweten,
 En van hun zoo bemint als iemand wezen kan,
 Om zyn Verstand en Deugd : raekt (i) ~~schier~~ dooden Man
 Door schaedelyk vergift... 'T gonn' leert dat 's werelds Staeten,
 Hoe zegenryk, schier noyt van ~~d~~ afgunst zyn verlaeten.

X Enocrates, een Man van Wysheyd en goed leven, (k)
 Brugt (l) in zynen tyd, heeft deeze Less' gegeven
 Aen Alexanders Volk, die hem (m) aenbooden Geld :
 Een (n) ~~Wysbegierig~~ Man zyn hert op konsten stelt,
 Maer niet op Geld en Goed, het Geld is voor de Vorsten,
 Die door verkeerden lust naer Staet en Landen dorsten.

Y Oelen Mensch / wilt gy weten dat het Geloube zonder werken ydel is?
 Abraham nozen Daber / en is hy uyt de werken niet gerechtbezydig?
 offerende Isaac zynen Zoon op den Antaer? Ziet gy wel dat het Ge-
 loube mede byocht met zyne werken; ende dat uyt de werken het Geloube
 bolmarkt is geweest, Jac. 2. v. 20. 21. 22. 23.

(a) d'Outrem. in Christel. Onderw. (b) Mignon. (c) Plntarch. in zedige werken 47. (d) Tyræn
 (e) Moreria in Diet. Hist. 2 boek. (f) Philosoph. (g) Bisschop. (h) Gaumes en Gautir in syn
 Ieven. (i) Evenwel, nogtans, (k) Diog. Laërt. (l) Vermaerd. (m) Presenteerden, (n) Philosoph

Y Del is van onze (a) predikatie; is 't dat CHRISTUS niet herrezen en is / ende uw Schoone is ydel. Want is 't dat wy alleen in dit leuen zyn hopende in CHRISTO; zoud zyn wy de ellendighe van alle menschen; maer nu is CHRISTUS herrezen van det dood / de Eersteling van de gene die slaepen. Alsoo zullen wy ook alle in CHRISTO lebendig gemackt worden. 1. Corint. 15. v. 14, 19. 20. 22.

Y Derig bewaert uw herte: want daer nyt komt dat liem. Doet van u den berkeerden mond / ende die achterhoeyden lippen laet verre van u zyn. Laet uwe oogen zien dat recht is / ende uwe wandelgaden laet doot uwe gangen gaen. Schikt eenen pad uwe voeten / ende alle uwe wegen zullen gevestigt zyn. Proverb. 12. v. 25. 24. 25. 26.

Y Del hope ende leugen / zyn den onberstantigen / ende de bzoomen berheffen ontwozen. Gelyk eenen die rene schaduwe aengynpt / en die den wand berbolgt / alzo is hy die waerensat de gedrombe lezgenen. Het (b) visioen der bzoomen is dit gelyk / daer boot is Menschens Menschicht is die gelykenisse van eenen anderen Mensch. Ecclesiast. 34. v. 1. 2. 3.

Y Delheyt is het al / het leuen zonder CHRISTUS. Alle bleesch is hody / ende alle zyne (c) glorie gelyk de hooghbloume. Waer is nu dat schoone Menschicht? Waer is de weredighheyt van zyn geheel lichaem? ... De Lelie is berstint door den Zuydenwind / ende de purpere betwe der Violette is allenghens bleek geworpen. Hieron. in Epist. Nepot.

Y Wert / bermackt u zelue. Gy staet nog in de loophouene; het Coonsel en is nog niet gedroken. Het is ons tsegelaten ons zeluen te bermacken; (d) remedien der (e) penitentie zyn hzachtig; dat niemand zig zeluen en berdoeme: dien is hoortwaer de wanhope weredig / die van zyn zeluen wanhoopt. Genee woude der Siele en is ongenezelyk. Chriost. tom. 3. Hom. 24. in Act. Apost.

Y Salas, yveraer (f)
 Voor GODS Naem en heylige
 Wetten,

Ging Mannasses sterk en zwaer
 Zyn misbruyk voor oogen zeten;
 Hy onziet nog pyn nog dood,
 Daer het raekt GODS achtbareheden;
 Als GODS Naem door kleyn of
 groot

Word (g) beleedigt; toont naer reden;
 Op het voorbeeld voor verklaert,
 Dat om GOD niet dient gespaert.

Y Vo, naer hy zyn zinnen (h)
 In de Rechten had vermoeyt;
 Ging oen beter Staet beminnen,
 Doen GODS licht van binnen
 groeyt;

(a) Voorleering, betredening, leetreden. (b) Verachting. (c) Luytler, heyligheyt
 (d) Hulpmiddelen. (e) Boetveerdigheyt. (f) In 't leuen ende dood der Heyligen
 37 Hoofdstuk. (g) Verongelyk. (h) Morvi Dict. Hist. tweeden B. 11.

*Als hy in (a) Francisci Hotten,
Wille, Staet en Achtbaerheyd,
Voor den HEER ging willig zetten*

*Waer hy heeft GODS eest verbreydt:
Want hy zag hoe 's werelde zacken
Menig Mensch tot leet doen raeken.*

YPhicli Zoon, (b) wanneer dat *Hercules* bestormde (c)
Het (d) zevenhoofdige Diar [op welk, zoo hy af sloeg
Een Hoofd, een and'ren kop zig daedelyk weér vormde]
Het vuer aen *Hercules* om hem te helpen; droeg....
Dit wylt, dat hy, die wilt, den Duyvel, Wereld, lusten,
Verwinnen, moet zig met een Hemels vuer toerusten.

YS slegts van eenen nagt, is 't beeld van 's Werelds gaeven
Van Rykdom, Staet en Eer, van Lust en Vroylykheyd :
Dees blinken wat in 't eerst; maer konnen geensins laeven
Ons hert schier onbepaelt, 't gonn' met geen ydelheyd
Te vullen is.... Maer GOD Dryvuldig, Een in Wezen,
Den dryhoek van ons hert kan vullen en genezen.

YSt (e) Menschen; en verschrikt voor GODS rechtveerdig Oordeel,
Wanneer dat ieder Ziel zal loon naer werk ontfaen,
Daer niemand, hoe vermaerd, zal hebben eenig voordeel :
Geen Werk, hoe kleyn, of 't zal in onderzoeking staen.
Ziet dat gy voor dien tyd uw Ziel verciert met Dengden,
Wilt gy niet zyn vervremd van GOD en 's Hemels vreugden.

YVerige Christen Lieden,
Ziet of hoort gy langst de
struet
GOD onteeren; 't mag geschieden
Dat gy gram word, ja zelfs slaet
Zonder zonde te bedryven :
Want dien toorn komt tot goed,
Mits hy vlekken uyt zal vryven,
En (f) Gobbaster vlugten doet,
Daer zien zondigen en zuymen,
Ons doet deel der zonde krygen.

YDel Valen bommen meest,
Zegt men en het is waerach-
tig,
Menschen ook van kleynen geest,
Spreken veel en onvoordachtig;

*Want den Wyzenman zegt klaer :
Zoo een dwaes zig kon onthouden
Van 'tonmachtig spreken maer;
Voor gewis, de Menschen zouden
Wys hem noemen : maer 't geraes
Doet hem achten voor een dwaes.*

YZer roest dat ledig staet,
Ja haest teenemaal vergaet :
Ook een Mensch die niet en doet,
Voed de zonde in zyn gemoed :
'T spreekwoord zegt, en 't is gewis,
Deezen 's Duyvels rustplaats is,
Die in ledigheyd verslyt
Zynen kostelyken tyd;
En de lust kroop in die Ziel
Die tot ledigheyd verviel.

(a) Is Capuoyu geworden. (b) Jolas. (c) Ovid. Heruoria. 9 Boek. (d) Hydra.
(e) Beest. (f) Blasphemie.

Y *Bersuchtig* (a) *Menschenkind*,
 Die op iel dat gy bemint
 Zoo verrukt zyt en verzot,
 Dat gy weêrdig zyt bespot;
 Wyl een schaduw zelfs u doet
 Vroezen; en u teirt het bloed;
 'T waer te wenschen dat gy hiel
 Zoo in (b) *achting* uwe *Ziel*,
 Dat gy staetlig hield de wagt;
 Dezen (c) *argwaan* goed aenbragt.

Y *Vert* *Kind* met hert en krachten
 Tot geleertheid en tot *Deugd* :
 D'eene zal u leed verzachten,
 D'ander brengt u eeuwige *vreugd*.
 'T zyn de weêrdigste *Vriendinnen*
 Van het lichaem en de *Ziel*;
 'T gaet hun wel die dees *beminnen* :
 Want een wyzen *Man* verviel
 Noyt in (d) *raanspoeb*; en 't goed
 leven,
 Zal ons 's *Hemels* *vreugden* geêven.

Y *Del* *zorgen* boven *maaten*
 Hebben wy voor 's *Werelds* *ver*,
Rykdom, *lust* en *grooten* *Staaten* :
 En voor 't *soeken* van den *HEER*
 Van *wis* *neder* komt te *haelen*
Eere en *vreugd* die *eeuwig* *duert*,
Staen wy *yverloos* en *draelen*.....
Kind, is dit niet *woerd* *betreurt*?
 Zoo gy *wilt* met *voordeel* *slaeven*,
 Gaet by *GOD*, die *geeft* de *gaeven*.

Y *Del* *Kind* is uw *gevoelen*,
 Zoo gy niet met hert en zin
 Naer de *wysheyd* komt te *doelen*;
 Maer slegts komt ter *schoolen* in
 Wyl gy moet: den *bank* en *meuren*
Scherpe *zinnen* nog *verstand*,
 Wilt gy niet uw *ramp* doen *deuren*
 Door uw *schuld*, neemt nu ter
hand
Boek en *Penn'* om wel te *leeren*,
 Want niet *weten* brengt *verzoeren*.

Z *Alig* zyt gy als men u *beroesledig* / ende men u *berholgt* / ende
 zeyt alle *kwad* / tegen *u* *leben* *legenbe* : om *u* *willen* : *berblyd*
 u ende *berheng* ; want *u* *wen* *loon* is zeer *groot* in de *hemel*
 ken : want *alzo* hebben zy de (e) *Propheten* *berholgt* / die *ge*
weest hebben door u. Op zyt het zout der *Werden*. *Matth.* 5. v.
 11. 12. 13.

Z *o* wie kan *derzen* *water* (der *wereld*) *bynk* die zal *wederom*
dozt hebben; maar *zo* wie *bynk* van het *water* die is
 hem *geven* zal / die en zal in der *erubigheyt* *geenen* *dozt* heb
 ben : maar 't *water* die is hem *geven* zal / zal in hem *wozen*

(a) *Jalours.*(b) *Estime.*(c) *Jaloursie.*(d) *Infortane.*(e) *Voorzeggens; Gods Tolken.*

H. 3.

rene (a) *fonteyne* van een springende water in 't reutwig **T E D E A.**
Joann. 4. v. 13. 14.

Zou / hebt gy gezondigt? Zoo en doet'er niet weder toe; maer als van 't aenzicht van rene Slange / zoo bleef de zonden / en is 't dat gy tot hie komt / zoo zullen zy ontfangen. Der Reutwen tanben zyn haere tanden / doobende de Zielen der Menschen / als een zweerd op beyde zyden sogden- de is alle konghen / haere kwetsueren en hebben geene gezondighen. *Ecclesi.* 2. v. 1. 2. 5.

Zoo wanneer iemand eenen hardnekkigen ende moedwilligen Zoon bodt- gebzagt heeft / die nae 's Dabers ofte 's Maobers gebod niet en lustert / zoo dat hy gebwongen wezende / niet en gehoorzamt / zullen zy hem nemen ende leyden tot d' Onderlingen van de Stad / ende naar de poorten van 't Recht. *Deuteronom.* 21. v. 18. 19.

Zult gy van zelsf voor den snooben loon aengeloht / ofwaken tot den geenen / van wiens (b) *tyranye* u CHRISTUS met zyn Bloed verloft heeft / wie gy nu geheel toefchoopt? Deeze (c) *partye* hebt gy voor het Oenlig Doopsel beleben / aen deezen hebt gy uwen Naem gegeven / deeze Oenlige (d) *Sacramenten* hebt gy ontfangen. *Cyprian. de dup. Martiro.*

Ziet gy wys / zoo gebzeekt u tot de Wysheit / dat gy voor u zelven niet wys en zyt / al berstond gy alle de (e) *Mysterien*, wist'et de wybbe der Werden / de hoogde des Hemels / de diepte van de Zee / zoo gy u zel- bed niet en kent / zoo zult gy zyn gelph iemand die zonder (f) *fundament* timmert; rene verballinge / geene behestigh bouwende. *Bernard. Lib. 2. de consider. cap. 3.*

Zacharias buyten hop' (g)
Dat Elisabeth zoud baeren
Eene vrugt [wyl door verloop
Waeren weg hun beste jaeren]
Krygt door zyn volstandigheyd
In 't bebed en vast betrouwen
Eenen Zoon vol wys beleyd,
Heylig nae des Schrifts ontfouwen.
Wanhopt niet schoon 't kwalyk gaet,
GOD omstoot der Menschen raed.

ZEphirus g'heel nuuw in vaten
In Ulisses macht gestelt (h)
Bleef getemt maer uytgelieten
Door de scheeplien, heeft 't geweld
Van zyn woestheyd laeten blyken:
'T welk ons leert; zoo lang ons hert
Van de reden niet zal wyken,
Blyven wy bevryd van smert:
Maer ontbind'et zyne tochten,
Wy zyn van veel leet bevochten.

(a) Bron, springader. (b) Dwingelandy. (c) Zyde. (d) Heylteecken, verbandtes-
kenen. (e) Verholentheden. (f) Grondvest. (g) Luc. 1. v. 7. 10. 57,
(h) Gautru Hist. poëtiq. pag. 154. liv. 2.

Z Euxes, Schilder zeer ervaeren
In 't afmaelen eenig Beeld,
Kwam geen tyd nog moeyt te spaeren
(a)

Als hy Verw' door Konst verdeelt
Aengemerkt [kwam hy te zeggen]
Dat ik werk voor d'Eeuwigheyd (b)
Wilt d'és Lesse zoo uytleggen :

Dat gy, Kind, uw Ziel bereyd,
Door haer schoonen glans te geéven,
Mits zy eeuwelyk moet leven.

Z Eno, Keyzer ryk en machtig,
Doen 't geluk zeer wankelachtig
(c)

Hem haer jonst had afgeseyd,
Leverid' in 't Graf geleyt,
Daer hy zig verscheurt vol pynen....
Laet voor uw gedacht verschynen
'T ongelukkig heloche vier :
En let onder wat getier,
Jammer, smerten, vloek en treuren,
De verdoemde zig veracheuren.

Z Oekt gy de Wysheyd Mensch, en peyst die niet te vinden.
By Liedén die hun veél met klappen onderwinden;
Want 't onde spreekwoord zegt : die Vaten bommen meest
Die ydel zyn van nat.... Dus jonge Kinders weest
Voorzichtig; spreekt alleen wanneer den nood en reden
U noodigen daer toe : zoo toont gy wyze zeden.

Z Al menig Mensch, om zyn gezontheyd weér te krygen,
Of te behouden [schoon hy haest in 't Graf moet (d) zynen]
Verdraegen dat men snyd en brand in 't vleesch en been?
En zal hy zyne Ziel verwaereloozen? Neen!
Hy moet dien weérden Pand, den schat van JESU WONDEN,
Die eeuwig leven zal, bewaeren vry van zonden.

Z Oo gy éen Jongen ziet zyn kwaede pertén plegen,
Zyt haestig in de weér; doet raed eer 't voorder gaet,
Want naer een korten tyd zal 't ingeworteld kwaed
Een grooter moeyenis aenbrengen, als zyn wegen
Bedorven zullen zyn, wyl van geen kleyne vonk
Men zag, dat wel een vlam vol hindernis opgonk.

Z Oo haest uw Ezel valt in put of kwaede straeten,
Zult gy die arme Beest in zynen nood verlaeten?
O neen! gy zyt tot hulp bereyd :
En dient dit immers niet beschreyd,
Dat uw verheven Ziel ligt in den modderpoel,
En dat gy haer verlaet in zoo benouwt gewoel?
Zond dan een Ezel beter wezen?
O blindheyd! grooter noyt te lezen.

(a) Te weten, om niet te herdoen. (b) Nierenberg verschil tusschen tydelyk en
seuwig 13 Hoofdst. (c) Nierenberg verschil tusschen tydelyk en seuwig
4 Bóek 10 Hoofdstuk bladzyde 479. (d) Zinken.

Zal 't (a) **S**chapevrot ingaen gebaende goede wegen,
Wanneer den Herder loopt in bosch en doornestruyk?

Gy Ouders zoo gy wilt dat elk een zy genegen

Tot dengden in uw Huys : tracht gy eerst naer 't gebruyk

Van 't waere dengdepad : 't ging eertyds als op heden,

Als 't Hoofd niet wel en is, dan kweelen al de Leden.

ZWiert gy dochters veel op straeten,

Zit gy dikwils op den dril,

Gy zult van uw achting laeten,

Waer het Lam gebleven stil,

'T had niet in de doornen haegen

Laeten hangen van zyn (b) blycht

Wilt aen Dina eens gaen vraegen

Wat haer heeft in druk gebragt?

Zy zal zeggen, 't buyten woelen,

Doed' my deesse smert gevoelen.

ZOete woorden konnen stillen

Een ontstelt en gram gemoed;

Daerom zyn 'i verkeerde grillen,

Te gelooven dat men doet

Altyd voordeel daer te geeven

Stoure woorden aen dien Man,

Die vol spyt komt aengedreoven;

D'ondervinding leeren kan,

Aen een Grimmer straf te spreken,

Dat'et hem vol meer ontsteken.

(a) Kadde : want rot is een hoop, bande van heesten, of volk. (b) Wolle.

HIER VOLGEN

Enige zoo wel Rymlooze als op Maetgestelde kortbekaopte

NIEUWE JAERS BRIEVEN.

*Hier dient opgelet, dat men in de Rymlooze Brieven, als men die oer
meer als een Persoon schryft, in de plaetse van U, ofte
Uwen, ULIEDEN moet stellen.*

Beminden Vader ende lieve Moeder,

D En langgewenschten dag [van Gods begaefde (a) ~~Collet~~
Zoo langen tyd voorzien, verkondigt aen de Volken,
En van (b) ~~h' Stichtsbabers~~ met zoo grooten drift verwacht]
Verschynende, zoo wierd den (c) ~~Heelal~~ schier gebragt
Tot onbeschryfbaer vreugd : want d'Eng'len Gods Gezanten
Die zongen boven 't Stal, verklaerden t'alle kanten
Gods lof en (d) ~~Verrijking~~ / en aen de Menschen vred',
Die goed van wille zyn; ook toonden d'Herders med'
Hun vlyt en vroylykheyd in CHRISTUM te bezoeken,
Beademt van den Os en d'Ezel, in de doeken
Gewonden, en op strooy in d'arme Kribb' geleyd :
Den SCHEPPER van den AL, de (e) ~~Stijn~~ der Zaligheyd.
Ik wensch op deezen Dag, op welken wy gedenken
De Liefde van den HEER, die ons zyn BLOED kwam schenken
In zyn BESNYDENIS, tot boeten *Adams* kwaed;
U, alle heyl en troost tot Ziel en Lichaems haet.
Ik wensch dat gy dit Jaer, en menige naer deezen,
Met voorspoed en geluk, van GOD bezogt mogt weezen.....
Ontfangt dit NIEUWJAER; van hem die met oodmoed,
[Gelyk een Kind betaemt] aen U zyn pligt voldoet.
Beminden Vader ende lieve Moeder,

Ulieden oodmoedigen en
euderdaemigen Zoon.

Uyt Castel deezen van Lauwmaend 1747.

(a) Propheten, (b) Patriarchen, (c) Hemel en aerde, (d) Glorie, (e) Fonteyne;

Beminde.

Myn hert ontspringt van vreugd, zoo haest ik maer ontmoeten
 Geleghentheid om naer myn pligt myn schuld te boeten,
 Die ik in overmaet aen U gehouden ben; †
 Aen U, die ik naest GOD, als wezens oorsprong ken;
 Aen U, die my met zorg en weedom op ging voeden :
 Die my zocht voor den ramp van Ziel en Lyf te hoeden;
 En nog met kommer stelt dit dagelyks in 't werk :
 Dit opmerk hind myn hert aen uwen dienst zoo sterk,
 Dat ik my deezen Dag kom werpen voor Uw voeten,
 Met minnelyk verzoek, myn onmacht wat t'ontmoeten;
 Niet nog voor deezen keer myn wil te nemen aen,
 Tot dat het GOD belieft my hier in by te staen,
 En my bekwaem maekt om daer naer myn pligt te kwyten
 Geloofst vast, onder dies, dat eerder zal verslyten
 Myu tyd, als uyt myn Ziel geraecken het gedacht
 Van wedermin.... Neemt dees myn Nieuwjaergift in acht.

† *Deezen voorigen Brief is alleen om aen Vader en Moeder.*

Beminde.

Doen Adam 't Menschdom had in 't erflyk kwaed gesmeten;
 Door d'onghehoorzaemheyd van 't zondig Vruchten eeten
 Die GOD hem had verboon : niet dat de Vrucht was kwaed;
 Maer om te zyn gekent van 't Schepsel in dien staet,
 Als HEER; den Mensch en mogt zig uyt dat kwaed niet trekken
 Of uytdoen dat misdaed : ja schoon GOD wouw verwekken
 Een Schepsel zoo volmaekt als 'timmers wezen kan;
 Diens boeting kwam te kort : om dat de zonde van
 D'Artsvader zonder maet aen GOD oneyndig weerdig
 Gedaan was; daerom GOD [schoon goed] is ook rechtveerdig....
 Wat zal den armen Mensch geworden? Zal GODS vraek
 Hem stooten eeuwig in het vuer? Bedroefde zaek!
 Neen, neen, de Wysheyd GODS heeft middel uytgevonden,
 Om overvloedelyk te boeten 's Menschens zonden :
 Hy neemt de Menschheyd aen maer nogtans blyft hy GOD
 En zoo (a) herbelgt hy 't kwaed, en opent 's Hemels Slot,
 Het is op deezen dag dat hy is Borg gebleven
 Voor dat groot Werk, wanneer hy voor ons heeft gesoven
 Zyn eerste (b) BLOED; wiens kracht, U hier, en ook hier naer
 Te (c) stabe komen mag, wensch ik voor Nieuwwejaer.

(a) Vernietigt.

(b) In zyne Besnydenisse.

(c) Hulpe.

Beminde.

S Aturnus heeft de Zon op haer doorglansden wagen,
 Nu zes-en-veertig mael door 's Hemels Riem gedraegen (*)
 In deés begonnen Eeuw : en snelder als den wind
 Zy 't acht-en-veertigste van d'achthiènde Eeuw begint,
 Van sedert dat GODS ZOON ten Hemel af kwam daelen,
 Om 't losgeld voor de schuld van Adam te betaelen;
 Naer menig droeve zucht, en Oude Vaders wensch,
 Kwam uyt zyn VADERS schoot, wierd Mensch voor ieder Mensch
 Men ziet de Liefde alom haer heete Vlammen schieten;
 'T zy dat men den Persoon aenmerkt, van wie afvlieten
 De traenen; 't zy men let voor wie men deéze stort :
 Wanneer, hoe, waerom, waer dat hy geboren word,
 'T zy dat men eyndeling gedenkt, dat hy op heden
 'T bloedstorten heeft begonst, wanneer hy wierd Besneden,
 Aenziende zulke min', ik wil met kloeken moed
 Gaen vallen vol van hop' dien grooten GOD te voet,
 En bidden dat hy wilt U ZYN GENAEDÉ geéven
 In deézen tyd, en ook hier naermaels 't EEUWIG LEVEN,
 En my bekwaemer maekt om met uytstekentheyd
 Te toonen hoe het hert my in het lichaem leyd.

(*) Hier boven kan ligt het Jaer verandert worden.

Beminde.

W Anneer de snoode slang de Jongen heeft verbeeten
 Des Pelikaens, terwyl hy haer ging zoeken t'eeten,
 Dat Jongbemannend Dier brengt met zyn innig Bloed
 Zyn Jongen weér te lyf, 't gonn' zelfs hem kweelen doot.
 GODS Vaders Eeuwige WOORD, met hem ook GOD in wezen,
 Heeft [om het Menschdom van zyn doodsteek te geneezen
 Die het door Adams val ontfangen had] van dag
 Zyn Dierbaer BLOED gestort met weedom en geklag.
 Indien wy met 't verstand ons naer de Kribb' begeéven,
 Wy zien daer eenen GOD gewond, om schenken 't leven
 Zyn Schepsel; eenen HEER betaelt voor zynen knegt;
 Een Konings Zoon voldoet voor zynen Slaef, aen 't Recht
 Van zynen VADER... Waer zag iemand in 't voortleden
 Een diergelyke min'? Dus wil ik my 'op heden
 Gaen werpen in den Stal voor 't Kribbeken, om daer
 Te bidden aen dien GOD, dat hy dit Nieuwjaer

Voor U gelukkig maakt; dat hy U doet gevoelen
 De vrugt waer naer zyn minn' voor deessen kwam te doelen;
 Dat is, uw Ziel afwascht van alle vuyligheyd,
 En naer des levens loop naer zynen Hemel leyd.

Beminde.

GOD den ZONN voor Adams zonden,
 Wordt gebooren in een Stal;
 Tusschen 't stomme vee gevonden,
 Daer hy is den HEER van al.
 Die ons alles komt verlesenen,
 Ligt hier arm in grooten nood,
 Zulks dat hem de koud doet weenen;
 Ja nog meer, GODS hejde groot
 Laet als zondaer zig besnyden;
 Neemt dien schyn om hem t'ontslaan
 Op dat die hier naer verblyden
 Die op zyne wegen gaen.
 Om d'oedmoedigheyd te leeren
 Aen den lichtverwaenden Menack,

Is 't dat GOD den Heer der Heeren
 Finl in nedrigheyd zyn wensch.
 Dus, op deessen dag van vroegden
 'K kom u menschen alle goed:
 Dat uw hert vervalt met deugden,
 Trekt de vrugt van JESU BLOED,
 Dat het mag een rustplaets raeken
 Voor dat nieuwgebooren Kind;
 Dat om ons zoo groot te maeken,
 Aen de Menschheyd zig verbynd
 'K wensch nog dat het u wilt geven,
 Alle heyl met 't Nieuwejaer,
 En naer dit katyvig leven
 Boven brengt by d'Eng'ten schaer.

Beminde.

DEN tyd die door zyn loop de Jaeren komt te meten;
 Die aen Matusalem het leven heeft versleten;
 Die aen zes duyzend Jaer schier eynden heeft gestelt,
 Van doen hy wierd van GOD verwekt en opgetelt;
 Dien, heeft de gulde Zon haer blixemvlugge Paerden
 Doeh voeren langst de (a) Ritm en ronden klood der Aerden,
 Duyst zeven honderd Jaer, (b) en vyftig in 't getal
 Van doen den ZOON GODS kwam rechten Adams val;
 Door zyne GODHEyd met de Menschheyd te vervoegen
 In een Persoon; om hun die zondens straffe droegen;
 Te stellen op den top top schier van enmet'lykheyd:
 Gemerkt het EEUWIG WOORD diens Broeder word gezeyd.
 Nu dan, op deezen dag, op welken wy bewaeren
 'T neffengen (c) van die jonat, en d'ingang van die jseren
 Kom ik U naer myn pligt met een oprecht gemoed
 Naer Lichaem en naer Ziel toewenschen alle Goed.

BEMINDEN PETER.

Uyt Cassel den eersten des Jaers 1747.

(a) Horizon, (b) Dit getal kan met de jaeren verandert worden. (c) Memorie.

HIER VOLGEN NU

EENIGE

RYMLOOZE BRIEVEN.

Beminde.

In zonde grootelyk misboen tegen myne schuldige plicht / en aen de verblevinge die ik **U** moet toebzaegen / zoo ik dit Jaer herber liet ingaan / zonder **U** in het zelve te wenschen alle Nag van hoopgoed en geluk / zoo naer Ziele als naer Lichjaem : myne (a) gestaetheyd ende de gelegentheyd myn-der jaeren / die en laeten niet toe **U** hoor als nog het ander (b) aen te bieden, dan myne genegenheyt; tot dat ik **U** / met holmaekter werken ende waere dienften zal konnen doen bliken / hoe ik u-er herten met alle eerdichinge ben

Uwen Oodmoedigen Dienaar

Alsoo het wel betaemt aen wel op-gevoede Kinderen, dat zy in het begin van ieder Jaer, wenschen aen hunne Ouders en goede Vrienden alle geluk ende (c) zegeningen : deze weynige regelen zullen dienen om aen de-zen ten besten mogelyk te voldoen, wenshende dat **U** GOD met dit Nieuw-jaer, wilt ionnen een nieuw leven, vervult met alderhande Geestelyke ende lichaemelyke voordeelen, biddende onder dies te gedoogen dat ik my zoude noemen.

Uwen Oodmoedigen Dienaar

A Engezien ons den goedertieren GOD heeft in 't leven gespaert to; het beginsel van het Nieuwjaer; zoo en mag ik niet (d) naerlaeten van **U**, het zelve te wenschen teenemaal geluk-lik; biddende met eenen, dat GOD **U**, nog lange jaeren gelieve te laeten blyven volherden in eene volkomene gezondheyd, vergezelschap met allen Hemelschen en Wereldschen Zegen, ende my geeven wille het geluk, de (e) gelegentheyd ende de macht, om **U** vol-komentlyk te doen blyken, dat ik waer-lyk ben en met'er herten wil blyven

Uwen Oodmoedigen Dienaar

MYn eerste Schryfbekwaemheyd, kome ik, met het vernieuwen van het Jaer, **U** offeren, in erkente-nisse van soo veele weldaeden die ik van **U** menigvuldig heb ontfangen, **U** wenshende alle geluk ende (f) zegen, ende aen my meerdere (g) bekwaemigheyd, om hier naer met meerder uytsteeksntheyd te toonen mynen yver, met den welken ik uyl'er herten blyve

De begeerte die ik heb / ende over langn tyd heb gehad / om **U** te doen gelooven / dat ik **U** zene groote liefste toebzage / ende

(a) Conditie. (b) Presenteeren. (c) Benedictien. (d) Manqueeren. (e) Ooone. (f) Benedictie. (g) Capaciteit.

Al eere in myn gemoed met alle be-
hoorlyke (a) *achtlinge*, heeft my heden
te penne bene gebruyken / om U
hoer van te verzekeren; ende ten zel-
ven tyde te wenschen met het begin
dreezigh Jaers / eene ophoopinge van
alle boozderken / zoo naer het Ter-
haem als naer de Ziele / ende hier
ende hier naer den ewigen loon;
Iph barentusschen dat ik my noemie
uyt den gezond-*segh* herten.

IK wensche dat elke van deezē Let-
ters eene tong hadde, om U ten vol-
len kenbaer te maeken mynen drift en
liefde die ik heb, om U mynen kley-
nen dienst op te dragen, en U te wen-
schen alle voordeelen soo wereldsche als
hemelsche, in dit nu begonnen Jaer; dan
en zoude ik geene groote moeyten heb-
ben, om U te doen gelooven, dat ik an-
ders niet en begeere, dan met alle be-
hoorelyke (b) ee-*biedighoyd* te blyven

Het is met een uysterste gevoelen
van (c) *genegentheyd*, dat ik met
't begin van 't Jaer, aen U mynen
oedmoedigen dienst kome opdraegen:
God maeke aen U dit Jaer zoo ge-
hokkig, gelyk met allen yver dit
wenscht

Den yder en drift die ik heb /
om U / in alle (d) *gelegenthe-*
den myne (e) *vlytigheyd* te toonen /

en loet niet toe dat ik bit Jaer /
boozder zoude laeten intreden / zon-
det U het selve tezemaal in alles
boozgoedig te wenschen; ik wenschte
gezondhertig dat myne begeerten zoo
krachtig werden / dat gy de daed zoo
slukgh deden booztstappen / dan en
zoude gy niet alleen door myn wooz-
den en gering Geschryft / maer in de
waerheyt zien / dat ik uyt 'er herten
volkomentlyk ben

Met het vernieuwen van het Jaer,
kome ik vernieuwen myne driftige
Liefdens betuygingen, wenshende dat
GOD U in dat, *willt* geeven eenen
overvloed van Hemelsche en aerdsche
Goederen, ende my in mynre onmacht
[van U naer verdiensten te konnen vol-
doen] believe te helpen, dewyl ik geene
woorden bekwarm en vinde, om U
volkomentlyk te doen verstaen, met wat
grootte (f) *genegentheyd* ende (g) on-
derwerping dat ik *oprechtlyk* ben

Myn hert ontspringt my schier van
vreugd, dat den Tyd my door
het beginnende Jaer (g) *gelegentheyd*
komt toe te schikken, om te beginnen
betoonen myne grondhertige wederlief-
de, naer soo veel (i) *verbintenissen*,
met de welke ik aen U verbonden ben;
dus wensche U alle geluk en zegen,
ende bidde vastelyk te gelooven, dat
ik hier naer sal trachten om aen U
indordaed te doen blyken dat ik uyt-
stekentlyk ben

(a) Estime. (b) Veneratie. (c) Affectie. (d) Occasion. (e) Diligentie. (f) Affectie.
(g) Sommissie. (h) Occasie. (i) Obligation.

Ik en konne hier niet / met boozge-
ben / dan door beezen gefuktwensfj
te zalfte konnen bozhoen / aen zoo
brese twelbaeben ende berpligtigen
die ik aen U schuldig ben : maer om
U te berzekeran van myne genegent-
heyt ende Liefde; betrouwende onder-
dies / dat gg wyne klegne bekwaemig-
heyt aenzende / mynen goeden wille /
met uwe gewoone ghie goedsondigheyt
zult ontmoeten / ende lyden dat ik
mg hier teekene.

Uwen Oodmoedigen Dienaer

OM myne eerste bekwaemigheyt U
op te draegen, neeme ik het begin
des Jaers 't mynder voordeele, U wen-
schende in 't zelve, allen zegen, ende
oodmoedig biddende aen den Nieuw-
geboren Zaligmaecker, dat hy U wilt
neemen in zyne bewaering, ende aen
my will jonnen, meerder (a) bekwaem-
igheyt / om hier naer uytdrukkelyker
te konnen toonen, ende doen blyken,
dat ik inder waerheyt ben

Uwen Oodmoedigen Dienaer

GElyk den s' elloopenden Tyd het
jaer heden komt vernieuwen, zoo
neeme ik de vryheyt van aen U met
openhertigheyt te komen vernieuwen
mynen opdragt der Liefde, in den zel-
ven stond voldoende aen' de (b) pligt
ende Christelyke Zeden door de welke
ik U betuyge te weesen met allen drift

Uwen Oodmoedigen Dienaer

DE vernieuwing van het Jaer,
doet in myn binneste vernieuwen
myne toeders genegentheyt, de welke
my aendryft tot het naerkomen van
myns pligt, en te voldoen aen zoo
onde als loffelyke gewoonte, van elk-
anderen in 't begin van ieder Jaer, te
wenschen alle geluk en voorspoed; zoo
is 't Beminde.... Dat ik door dit min-
nelyk schrift U opdraege met eene (c)
bezondere (d) toeruyging / myn hert
en genegentheden, 'twelk U toewensch
alle goed, zoo tydelyk als eeuwig.
Neemt dat, bid ik, in dank ende ge-
doogt dat ik my noeme

Uwen Oodmoedigen Dienaer

MEt een bezondere Liefde ende
behoezighe eerbewoogtinge komte ik
U / dit begionende Jaer wenschen /
teeremaal boozgoedig naar Ziele en
Tichhaem / met het geniet van den
waren Dzebe der Ziele door het her-
bergen van den (e) JONGEN VREDE-
VORST ende nieuwgebozen ZALIGMAEK-
ER in uwe hert. En egubende / bidde
ik U / door dit Geschrift / te geloof-
den / dat ik waerlyk ben / met een
uytsterste geboeten

Uwen Oodmoedigen Dienaer

Ikt bidde myne bymoedighend te
verschoonen / met de welke ik U /
myne kinderlyke bekwaemigheyt op-
draege / met dit Nieuwjaer; gemerke
ik U wel mag berzekeran / dat ik onder

(a) Capaciteyt. (b) Devotie. (c) Particuliere. (d) Inoliatie. (e) JESUS.

die / van myne (a) gestaetheyd die II
 kunnen dienst (b) aanbieden zullen /
 ben misten niet zal gebronden wor-
 den / die II zal betuygen te wezen

W At groeven misslag zoude ik be-
 gaen, indien ik deesen dag liet on-
 gemerkt heenen vaeren; zonder myne
 Christelyke pligt te handhaeven, bezon-
 derlyk t'Uwen (c) opzichte, aen wie ik
 my soo hoogelyks verbonden achte; ende
 alhoewel ik zeer wel weet, dat ik naer
 eysch, daer aen niet en kan voldoen, ik
 verhope, dat gy mynen goeden wille zult
 (d) aenneemen, met den welken ik U
 verzekere oprechtelyk te wezen, ende te
 zullen blyven

De Liefde die gy my altpd hebt
 toegezaegen / doet my hopen /
 dat gy dezen mynen Nieuw-jaer-
 wensch niet en zult vermaeden / nog
 ook niet kwalph zult opbatten / de

grootte (e) vrymoedighedyd die ik hebben
 neem / van my opt'er herten te noemen

Alhoewel ik zekerlyk weet, dat i.
 door myne diensten, hoe yverig ik
 die aenleggen zoude, noyt aen soo veele
 verbintenissen d. Ulieden schuldig
 ben, naer den wille myns herte en kan
 beantwoorden, zoo come ik niettemin
 Ulieden mynen klynen dienst aenbie-
 den, met vast betrouwen, dat gy dien,
 hoe gering hy ook zy, zult aenneemen;
 ende myne machteloosheyd ontmoeten,
 door 't aenzien van mynen goeden wille,
 met den welken ik Ulieden in dit Nieuw-
 jaer wensch alle goed: gedooft daer-
 entusschen dat ik mag blyven

Zoo heeft ik de Penne heb konnen
 gebruiken / heb ik die willen be-
 steben / om in dit Beglonende Jaer /
 U te wenschen alle hemelsche Zegen-
 ingen / ende te bidden / dat gy zoude
 gebogen / dat ik my onbetreke

E Y N D E.

(a) Conditie. (b) Presenteeren. (c) Regards. (d) Accepteeren. (e) Liberteyt.

A P P R O B A T I O.

*Imprimatur si placeat Amplissimo Domino Senesael Canonico
 Graduato et Pœnitentiario.*

Ipris 19 Junii 1741.

O. H. DEMEY Can. Cath. Ipr.

*Hoc Manuscriptum nihil continet contrarium Fidei aut bonis
 moribus.*

Datum Ipris 30 Junii 1741.

J. SENESÆL Pœnit. Ipr. Lib. Cens.

